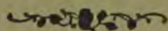
କୀର୍ତ୍ତି ସାର ।

୰ କବି ମହେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ

ଦ୍ୱାରା ବିରଚିତ ।

ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମଲବ କବିଙ୍କ ଯତ୍ନରେ

ଷାଲୋଇକିଲା, କବିକୁଟୀର ପୁସ୍ତକ ଗାଥିରୁ

ପ୍ରଥମବାର ପ୍ରକାଶିତ ।

Printer:-R. N. Rath,

SATYABADI PRESS.

PURI.

1925

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୦ ୫ ଥଠଅଣା ମାତ୍ର

ନିବେଦନ

ସିଂହକୁଳର ଅତୀତ ଗୌରବକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଏ କାବ୍ୟ ରଚନାଦ୍ୱାରା କବି ନିଜ ଗୁଣଗ୍ରାହିତାର ପରିଚୟ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ସୁବିଧା ଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଐତିହାସିକ କାବ୍ୟ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ପିତା ଓ ପିତାମହଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଘଟନାବଳୀ ଅତି ରଞ୍ଜିତ ନ ହୋଇ ଗୌରବବୃଦ୍ଧି ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଦୂରଦର୍ଶୀ ବଂଶଧର କବି ସେହିପରି ଅନତିରଞ୍ଜିତ ଘଟନାବଳୀ ସ୍ୱୀୟ ପୂର୍ବର ମାନସ-ପଟରେ ଚିତ୍ରିତ କରିଥିବାରୁ ଆଜି ସେ ସବୁ ତତ୍ ସହ କବିଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଘଟନାବଳୀର ଚିର କୀର୍ତ୍ତିଗାଥା ରୂପେ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଅଛି ।

ତରୁଣ କବିଙ୍କର ଏ ନବକାବ୍ୟ କବି-ପ୍ରତିଭାର ପରିଚାୟକ । ନବମ ପଦର ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଦରୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦଟି କୀଟଦଷ୍ଟ ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହେବାରୁ ତଦୀୟ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତୁଷ୍ପୌତ୍ର ମୋକ୍ତାର ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କବି ସାଧ୍ୟାନୁସାରେ ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି କେତେ ଦୂର କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛନ୍ତି ତାହା ପାଠକ-ବୃନ୍ଦଙ୍କର ବିବେଚନାଧୀନ ।

ନାନା ବାଧାବିଘ୍ନ ଅତିକ୍ରମ କରି ବହୁଦିନ ପରେ ଆଜି ଏହା ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଅଛି ; ମାତ୍ର ସାଧାରଣରେ ଆଦୃତ ହେଲେ ପରିଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ଏହା ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଯେଉଁମାନେ ଆର୍ଥିକ, ମାନସିକ ଓ ଶାରୀରିକ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କଠାରେ ପ୍ରକାଶକ କୃତଜ୍ଞ ।

କବିକୁଟୀର
ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମୂ° ୧୩୩୨ ସାଲ

ବିନୀତ
ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମନାଭ କବି ।

କବି ମହେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର ଚରିତ

ତିନି ଶତାବ୍ଦି ପୂର୍ବେ ପ୍ରାଚୀତୀରର ବଳଙ୍ଗା ଗ୍ରାମର ମୁଦ୍‌ଗଲ ଗୋତ୍ରୀୟ ବେଦାଭ୍ୟାସୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋପୀନାଥ ଶତପଥିଙ୍କ ପୌତ୍ର ମୁକୁନ୍ଦ ଶତପଥି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କୃପାରୁ କାବ୍ୟ-ପ୍ରତିଭାରେ ଓଡ଼ିଶାରାଜା ଗଜପତିଙ୍କ ମୁଗ୍ଧକରି କବି ଉପାଧି ଲାଭକଲେ । ସେହି ଦିନରୁ ତାଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ କବି ଶତପଥି ବୋଲି ପରିଚିତ । କେହି କେହି ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହେଉଥିବାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଂଶଗୌରବ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଅଛି ।

ସ୍ୱାଭିମାନଧନ୍ୟ ମୁକୁନ୍ଦ କବି ଶତପଥି ରାଜ ଉପାଧି-ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ବୈଦ୍ୟନାଥପୁର ଶାସନକୁ ଉଠି ଆସିଲେ, ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କାଳ ପରେ ମହାରାଜାଙ୍କ ସହ ମନୋମାଳିନ୍ୟ ଘଟିବାରୁ ସ୍ୱାଧୀନଚେତା କବି ଢେଙ୍କାନାଳରେ ରାଜ-ସମ୍ମାନ ପାଇ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଢେଙ୍କାନାଳ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ କବି ଶତପଥିମାନେ ତାଙ୍କର ବଂଶଧର ।

ଶତପଥି ବଂଶର ଆଦି କବିଙ୍କ ପୌତ୍ର ବୈଦ୍ୟନାଥ କବି ଶତପଥିଙ୍କ ପ୍ରତିଭାରେ ବଂଶ-ଗୌରବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗୃହବିଚ୍ଛେଦର ସୂଚନା ଦେଖି ପରିଣାମଦର୍ଶୀ କବି ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିକ୍ରମସିଂହଦେବଙ୍କ ରାଜଧାନୀ-ଷୋଡଶ କଳାକୁ ଆସି ସାଦରେ ଗୃହୀତ ହେଲେ । ସେ ସେ କେବଳ କଳ୍ପନା-ରାଜ୍ୟବିହାରୀ ଭାବୁକ ଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ; ମସୀସହ ଅସିଚାଳନାଶକ୍ତି ସେ ବାହୁରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ସେହି ସୁଧୀଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ଦୟାନିଧି କବିଙ୍କ ପ୍ରତିଭା କୁଳଗୌରବକୁ ପ୍ରୋଜ୍ଜ୍ୱଳତମ କଲା । ତାଙ୍କର ଓଜସ୍ୱିନୀ ଭାଷା ଦୁର୍ବଳ ହୃଦୟରେ ମଧ୍ୟ ତପ୍ତ-ଶୋଣିତ-ପ୍ରବାହ ଆଣିଥିଲା;

ଖାଉପାଜରେ ସଜ୍ଜିତ ସେହି ଭାବୁକ କବିଙ୍କୁ 'ବର୍ଚ୍ଛିବାହାଦୂର' ଘୋଡା ଉପରେ ଦେଖିଲେ ଶତ୍ରୁର ହୃଦୟ-ରକ୍ତ ଶୀତଳ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟାରେ ପାରଦର୍ଶୀ ଜାଣି ମହାବୀର ଅଭିରାମସିଂହ ଦେବ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ସାମରିକ ବିଭାଗରେ ପ୍ରଧାନ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଷଡଙ୍ଗୀଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ କବି ବୋଲି ପରିଚିତ, ଏବଂ ସଙ୍ଗୀତ ଓ କାବ୍ୟକଳାସହ ଧନୁର୍ବେଦ, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଜ୍ୟୋତିଷ, ନୃତ୍ୟ, ଚିତ୍ର, ଓ ଶିଳ୍ପ ଅନୁଶୀଳନର ସୁବିଧାରୁ ଷୋଡଶ କଳା ସେ ବଂଶକୁ ତ୍ୟାଗ କରିନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ଦସ୍ତାନିଧି ଷଡଙ୍ଗୀଙ୍କ କନିଷ୍ଠପୁତ୍ର କବି ମହେଶ୍ୱର ଜନ୍ମ ୧୨୭୦ ସାଲରେ ଇଂ ୧୮୬୩ ଅବ୍ଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ରୀତି ଅନୁସାରେ ମାତୃଭାଷାର ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଶେଷ କରି ସେ ସଂସ୍କୃତଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନରେ ପରିଶ୍ରମ କଲେ । ବାଲ୍ୟାବଧି ସେ କାବ୍ୟାନୁରାଗୀ । କିଶୋରବୟସରେ ତାଙ୍କର ନାନାବିଧ ଚୌପଦୀ-ରଚନା-ଶକ୍ତି ଜନ୍ମିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ୧୯।୨୦ ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ୨୬ ମାଇଲ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କେଉଁରି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୀଠ ବଳବାଦେବୀ ଦେବୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଧ୍ୟାପତି ଜିଭଜିହ୍ୱାର ଅଗ୍ରଭାଗ ଛେଦନ କରି ଦେବୀଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ କୌଣସି ଜିହ୍ୱାବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କ ବଳି ଗାୟକ ନ ଥିଲେ । ସାଧନା ଦ୍ୱାରା ସେ କୋକିଳର ସୁମଧୁର ପଞ୍ଚମସ୍ୱରକୁ ଅଧିକୃତ କରିଥିଲେ ।

ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟଙ୍କର ପୂଜା, ଅନନ୍ତଲହରୀ ଓ କାଳୀକର୍ପୂର-ପାଠ ତାଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ବିଶେଷ ଦେବୀଭକ୍ତ ଥିଲେ ।

ସେ ଷଣ୍ମଜନ୍ମା ପୁରୁଷର ପ୍ରତିଭାରେ ବିଶେଷ ଗୌରବାନ୍ୱିତ । ଦ୍ୱାବିଂଶବର୍ଷୀୟ ଯୁବକ ଷୋଡଶକଳା ରାଜବଂଶର କୀର୍ତ୍ତି-କୁସୁମ-ଗୁଚ୍ଛ ଗ୍ରଥିତ କରି ବନଦରଙ୍ଗିଣୀ ପରି କୀର୍ତ୍ତିହାର ନାମକ କାବ୍ୟ ରଚନା କଲେ । ସେ ଏ ଘୋର ଚେଷ୍ଟା ତାଙ୍କ ରାଜଦର୍ଶୀ ରୋଗର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । ମୃତ୍ୟୁଦ୍ୱାରରୁ

ବେଫର ସୁଦ୍ଧା ସେ ସାମୟିକ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲେ ନାହିଁ । ତାତ୍କାଳୀନ ଷୋଡଶକଳାଧୀଶ୍ୱର ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ରକ୍ଷଧର ସିଂହଦେବ ମହାରାଜ ବାହାଦୁର ସ୍ୱହସ୍ତ-ଯଶ-କୁସୁମ-ମାଳା ପରିଧେଇ କବିଙ୍କୁ ବିଶେଷ ସମ୍ମାନିତ କଲେ ।

ରାଜଧାନୀ ଭ୍ରମଣ ସଙ୍ଗେ, ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ଦର୍ଶନେଚ୍ଛା କବିଙ୍କର ଭାବୁକ ହୃଦୟକୁ ଆକର୍ଷଣ କଲା । ସେ ନିଜ ମଧ୍ୟମ ସହୋଦର ଓ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କୁ ଢୌଡ଼ି ସହ କେତେଦିନ ରାଜଧାନୀରେ ନିଜଗୁଣରେ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇ ସମ୍ବଲ-ପୁର ଗଡରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମଧୁର ପଞ୍ଚମସ୍ୱର-ସହ ଲିପିଗୃନ୍ଥରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରି ସେଠାରୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ଆସିବା ମାତ୍ର ଷୋଡଶକଳାଧୀଶ୍ୱର ଅତ୍ୟାନନ୍ଦହୃଦୟରେ ତାହା ଅନୁମୋଦନ କଲେ ।

ତଥାପି ଅଖଣ୍ଡନୀୟ । ଦୈବ ପୂର୍ଣ୍ଣସୁଖ ଦେବାକୁ ନାରାଜ । ତେଣୁ ପଗ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୌବନରେ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ସୀତାନାଥ ମାତାପିତାଙ୍କୁ ଶୋକସମୁଦ୍ରରେ ଭସାଇ ଅନନ୍ତ ସୁଖର ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଲିଗଲେ । ପ୍ରଗାଢ ବାତ୍ସଲ୍ୟ ବଶତଃ ତପସ୍ୱୀ ଜନନୀ ସୁନାମଣି ଦେବୀ କେତେକ ମାସ ପରେ ପୁତ୍ର ସହ ମିଳିତ ହେଲେ । ପତ୍ନୀର ସତ୍କାର କରିବାକୁ ଯାଇ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ମଶାନରେ ବସି କ୍ରନ୍ଦନ-ସ୍ୱରରେ ଅନନ୍ତ ଅତୀତ ଭାବୋଚ୍ଛ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ, "କାନ୍ତା-ବିଚ୍ଛେଦାନ୍ତକା " ଚୌତିଶାରେ ।

ପତ୍ନୀବିୟୋଗ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟଦାର-ପରିଗ୍ରହ ସକାଶେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ ହୋଇ 'ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ରେଣ ପୁତ୍ରିଣ' ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ବଳରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନର ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ନିରାଶ କଲେ ।

ରାଜ ମହିଷୀ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ କରିବାର କେତେକ ମାସ ପରେ ମାଧବ ରଜନୀରେ କୋକିଳ କୂଜନ ସହ ନିଜ ସ୍ୱର ମିଳାଇ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଆବେଗ ହୃଦୟରେ ଉକ୍ତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଚୌତିଶା ଗାଉଥିବା ସମୟରେ ସମବ୍ୟଥୀ ମହାରାଜ ଦିନେ ତାଙ୍କୁ ଡକାଇ ଏକ ମୁଷ୍ଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ଦେଇ କହିଲେ, "କବିଚନ୍ଦ୍ରେ, ଏ ଗୀତ ଆଉ ଗାଇବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେହି ଗାଇଲେ ଗାଉ । ତୁମ୍ଭ

ମୁହଁରୁ ଶୁଣିଲେ ଅମୃତ ଶୋକ କରନ୍ତେ ।" 'ମଣିମାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ' କହି ରାଜଭକ୍ତ କବି ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟର ବେଦନା ହୃଦୟରେ ବିଲୀନ କଲେ ।

ସହସା ରାଗ ବଦଳ କରି ଗୀତ ଗାଇବା ଓ ରଚନା କରିବାରେ କେବଳ ସେ ପଟୁ ଥିଲେ ତାହା ନୁହେ, ସଙ୍ଗୀତର ମଧୁର ଝଙ୍କାର ସହ ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳନାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ହସ୍ତ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କ୍ରମେ ରାମଲୀଳା ଓ କୃଷ୍ଣଲୀଳା ଅଭିନୟ କରାଇ ସେ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଉତ୍ତମ ଗାୟକ ତାଙ୍କର ଭ୍ରାତୁଷ୍ପୁତ୍ର ରଘୁମଣି କବିଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ସେ ତାହା ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ଭାବବାକ୍ୟରେ ବିବରଣକାରୀ କବିର ହୃଦୟରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଶୋକର ସ୍ଥାନ କାହିଁ ? କେତେକ ବର୍ଷ ପରେ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଉପରୋଧ ଅନୁରୋଧରେ ପୁଣି କୃଷ୍ଣଲୀଳା ଆରମ୍ଭ କଲେ; ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ନୁହେ—ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ । କବିତ୍ୱ, କାବ୍ୟ ବା ସଙ୍ଗୀତକଳା କୌଣସି ଭାଷା ବିଶେଷର ଗଣ୍ଡିରେ ଅବଦ୍ଧ ନୁହେ । ଏହି କୃଷ୍ଣଲୀଳାରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଖରସୁଆଁର ରଘୁନାଥସିଂହ ଠାକୁର (ବର୍ତ୍ତମାନ ଚିଫଙ୍କ ପିତାମହ) କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଶାଲ୍ ସୁନାବଳା ଦେଇ ଥିଲେ ।

ଚାଇଁବସାର ଓକିଲ ୬ ହରିହର ଘୋଷ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ବଶତଃ ଦିନେ ଷାଲୋଇକଲାକୁ ଆସି ଏଠାରେ ବଙ୍ଗଳା ଗାନ ହେବାର ଶୁଣି କହିଥିଲେ, 'ଓଡ଼ିଆ ମୁହଁରେ ବଙ୍ଗଳା ଗାନ ଶୁଣିବ !'; କିନ୍ତୁ ଗାନ ଶୁଣି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଚାଇଁବସାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓକିଲ ଓ ଅମଲାମାନଙ୍କ ସହ ସଂଯୁକ୍ତ କରି କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦଳକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ । ସେତେବେଳେ ହେସ୍ ସାହେବ ଚାଇଁବସାରେ ଡେପୁଟି କମିଶନର । ନନ୍ଦରାଜାର ପୁତ୍ରୋତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ନିଜେ ଭାଟର ଭୂମିକା ଅଭିନୟ କରି, "ସହସ୍ରେ ପିଙ୍ଗଳବାଳଭସ୍ମ, ନନ୍ଦରାଜକୁ ଲେଉଟା ସେବା ଯବ ଶୁନ ପାୟ", ଇତ୍ୟାଦି ଗାଇ

ଗାଇଁ "ମହାରାଣୀକା ଲେଉକା ପୈଦା ଯବ ଶୁନ ପାୟୁ", ଗାଇଲେ । ରୁମାଲବନ୍ଧ ଟଙ୍କା ବର୍ଷଣରେ ଦର୍ଶକସହ ସାହେବମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ହର୍ଷ ପ୍ରକାଶ କଲେ—'ବାର ବର୍ଷଣରେ ।' ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥିରୁ ହେସ୍ ସାହେବ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ "ପିଙ୍ଗଲରାୟ" ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ପରଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ଶିବାସାହୁ ନାମକ ଜଣେ ଧନୀ ଦ୍ୱାର ଦେଶସ୍ଥ ଗୃହ ସନ୍ନିକଟେ ଗାନକରିବାକୁ ଅନୁରୁଦ୍ଧ ହୋଇ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଅସ୍ୱସ୍ଥ ଲକ୍ଷଣ ରକ୍ଷାର୍ଥ ହିନ୍ଦୀଭାଷାରେ କହିଲେ, 'ଧନମଦ' ଧନ୍ୟ ଚୋର ଶକ୍ତି । ଧନମଦ-ମତ୍ତବ୍ୟକ୍ତିର ଅସ୍ୱବସ୍ଥା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ! ନଚେତ୍ ଜଣେ ଶୁଣି କି ପାହାପରେ ଅଳ ମହେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଏ ଅପୂର୍ବ ଅନୁରୋଧ କରେ !' ଶୁଣିବାମାତ୍ର ଭୟ ଓ ଲଜ୍ଜା କର୍ତ୍ତୃକ ଯୁଗପତ୍ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ସେ ଧନୀ ନୀରବରେ ଉଠିଗଲା । କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କ୍ରୋଧ ହିନ୍ଦିଭାଷାରେ ବ୍ୟକ୍ତ ହେଉଥିଲା ।

ଷୋଡ଼ଶକଳାଧୀଶ୍ୱରଙ୍କ ଶାଳକ ମହୋଦୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁର ଦୁର୍ଗରୁ ଗୋଟିଏ ରଥବନ୍ଧ ଗୀତ ବସାଇବା ସକାଶେ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ତଦର୍ଶନେ ମହାରାଜ ବାହାଦୂର କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରି ଉକ୍ତ ବନ୍ଧରେ ଗୀତବସାଇବାକୁ କହିବାରୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର ବିନୀତ ଭାବରେ ଜଣାଇଲେ, "ଆଜ୍ଞା, ଆମ୍ଭର ଶିରୋମଣି ତ ଅଛନ୍ତି ।'

(କବିଚନ୍ଦ୍ର ପଦପାଇବାର କେତେକ ବର୍ଷ ପରେ ଷୋଡ଼ଶକଳାଧୀଶ୍ୱର ଦାମୋଦର ଦାଶଙ୍କୁ କବିଶିରୋମଣି ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ କରିଥିଲେ ।) ତଚ୍ଛ୍ରବଣେ ମହାରାଜ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ତହିଁରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ସେ ଉକ୍ତ ବନ୍ଧରେ ଗୀତ ବସାଇ ତତ୍‌ସହ ଗୋଟିଏ ମହାନାଗ-ବନ୍ଧ ଲେଖି ଗୀତ ବସାଇବା ସକାଶେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁରକୁ ପ୍ରେରଣାର୍ଥେ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

କଳ୍ପନାରାଜ୍ୟର କବିତାକୁଞ୍ଜବିହାରୀ କବିଚନ୍ଦ୍ର, ଷୋଡ଼ଶକଳା ବିଚାରା-ଳୟରେ ବ୍ୟବହାରାଜୀବ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରତିପତ୍ତି ରାଜ୍ୟାନ୍ତରରେ ଘୋଷିତ ହେଲା ; ସହଯୋଗୀର ହୃଦୟ ହିଂସାଜର୍ଜରିତ କଲା । ଭବିତବ୍ୟତା କିନ୍ତୁ ଅଲକ୍ଷରେ ଥାଇ [illegible] ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ମହାରାଜ ବାହାଦୂର ତାଙ୍କୁ ସସ୍ପେଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସକାଶେ କର୍ମ୍ମଚ୍ୟୁତ କଲେ । ସେ ସସ୍ପେଣ୍ଡ ଥିବା ସମୟରେ ଉକ୍ତ ହେପସାହେବ ଷାଟୋଇ-କଳାପରିଦର୍ଶନ ସକାଶେ ଆସି ଭ୍ରମଣ କାଳେ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ, "ଅଚ୍ଛା, ପିଙ୍ଗଳରାୟ, ମୋକ୍ତାରି ବେଶ ଚାଲୁଛି ତ ?" 'ନା, ସାହେବ, ମୁଁ ଆଉ ମୋକ୍ତାର ନୁହେଁ ।' କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଏହି ଉତ୍ତର ଶୁଣି ସାହେବ ବିସ୍ମୟ ସହକାରେ ନାନା ପ୍ରଶ୍ନ କରି କର୍ମ୍ମଚ୍ୟୁତି ବିଷୟରେ ସମୁଦାୟ ଜ୍ଞାତ ହୋଇ ମହାରାଜଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡେ ଅନୁରୋଧ ପତ୍ର ଲେଖିଲେ । ଏହା ଦେଖି ମହାରାଜ ବାହାଦୁର ହୁକୁମ କଲେ, "କବିଚନ୍ଦ୍ରେ, ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ନ କହି ଏକାବେଳେ ସାହେବ ପାଖରେ ଅଭିଯୋଗ କଲ ?" ସପ୍ରତିଭ ଭାବରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ନିମକହାରାମ ନୁହେଁ । ମୋର ପିତାମହ ୰ ଦୟାନିଧି କବି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅଭିରାମସିଂହ ଦେବଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଁ ୨ ଦିନେ ବିପକ୍ଷ ଅସିର ବାଇଶ ଚୋଟ ସହି କାତର ହୋଇ ନ ଥିଲେ; ତାଙ୍କର ବଂଶଧର କି କେବେ ନିମକହାରାମ ହୋଇ ପାରେ ! ମୁଁ ଅଭିଯୋଗ କରି ନାହିଁ । ଅକକାଳ ମୋକ୍ତାରି ଉପରେ ଚଳୁଛି ବୋଲି ଜିଜ୍ଞାସାକର କଥା ପ୍ରସ-ଙ୍ଗରେ ସାହେବ ସବୁ ଶୁଣିଲେ ।" ମହାରାଜ ହସି ୨ କହିଲେ, "ନା, ନା, ଆମ୍ଭେ ସେପରି ଭାବରେ କହି ନାହୁଁ । ଆଚ୍ଛା ଆଜିଠାରୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପୁନଃନିଯୁକ୍ତ କଲୁଁ । ପୂର୍ବପରି ମୋକ୍ତାରି କରି ପାର ।" କବିଚନ୍ଦ୍ର ଜଣାଇଲେ, "ନା ମହାରାଜ, ଆଉ ମୋକ୍ତାରି କରିବି ନାହିଁ; ତେବେ ମୁଁ ଖାରିଜ ନୁହେଁ-ବହାଲ; ଏତିକି ।" ଏହାକହି ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଉ ମୋକ୍ତାରି କଲେ ନାହିଁ ।

କବି ମହେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର ଚରିତ ।

ଖାଲୋଇକଲାର ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାରାଜ ଓ ଟୁନ୍'ଟଙ୍ ଯୁବରାଜ ଥିବା ସମୟରୁ କାବ୍ୟକଳାରେ ସ୍ୱୀୟ ପ୍ରତିଭା ବିକଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଯୁବରାଜ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗୁଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ତାହାଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ପ୍ରତ୍ୟହ ଯାହା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ, ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ନଗଦ ଶହ ଟଙ୍କା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । କିଛିଦିନ ଯଥାନିୟମରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଭାବିଲେ, "ଶୃଙ୍ଖଳାନ୍ତରେ ବନ୍ଦୀ ହେଲି । ମୋର ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବିଚରଣ ଶକ୍ତି ବିଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ । ପ୍ରତ୍ୟହ ନିୟମିତ ଭାବେ ଯୁବରାଜଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ମୁଁ ସ୍ୱାଧୀନ କବି—କାହିଁକି ପରାଧୀନ ରହିବି !" ଇତ୍ୟାଦି ଚିନ୍ତାରେ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମନ ବିଚଳିତ ହେବାରୁ ଯୁବରାଜଙ୍କୁ ସବିଶେଷ ଜଣାଇ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ନିୟମିତରୂପେ ଯିବାର ବନ୍ଦ କଲେ ।

ତାଙ୍କର ଜଣେ ଶିଷ୍ୟ ୬ଉପେନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ୱାଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ଯାଇ ସଙ୍ଗୀତ ଶିଖାଉଥିଲେ । ସେହି ଶିଷ୍ୟ ଦିନେ ଖାଲୋଇକଲାକୁ ଆସି କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଆପଣ ବାରିପଦାକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ରହିବାର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କଲେ ଦୁଇଶହ ଖଣ୍ଡ ମୌଜା ପାଇପାରନ୍ତେ ।" ଉତ୍ତରରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର କହିଥିଲେ, "ଶୁଣିଛି ସେଠା ରାଜସଭାରେ ସିଂହଭୂମିର ବୃଥା ନିନ୍ଦା ହୁଏ । ମୁଁ ରାଜ-ନିନ୍ଦା ବା ଦେଶ-ନିନ୍ଦା ସହିବ ନାହିଁ, ସେଠାକୁ ଯିବନାହିଁ । ଏଠାରେ ପୈତୃକ ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ତର ଜମି ସାମାନ୍ୟ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଖାଇବା ପିନ୍ଧିବାରେ ତ କେବେ ମୁଁ ଅଭାବ ଅନୁଭବ କରି ନାହିଁ ।" ସେହି ବିଶ୍ୱାଳ ପାଶରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ରଚିତ ରାମଲୀଳା ଓ କୃଷ୍ଣଲୀଳା ବହିଗୁଡିକ ରହିଲା । କବିଚନ୍ଦ୍ର ରଚିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚୌପଦୀ ଓ ଚୌତିଶା ମୁଦ୍ରିତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିନାହିଁ ।

ଇତ୍ୟବସରେ ସାହିତ୍ୟ-ସେବୀ ଜମିଦାର ୰ଗଙ୍ଗାପ୍ରସାଦ ଦେବ ଧଳେ ଆଲୋଇକଳାରୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ସମୟରେ ଶୁଣିଲେ ନଦୀସ୍ରୋତର ମଧୁର ସ୍ୱରକୁ ଭେଦ କରି କବିଚନ୍ଦ୍ର କଣ୍ଠନିଃସୃତ ଚିର ପରିଚିତ ସ୍ୱରଲହରୀ ମୃଦୁ ସମୀରଣରେ ଭାସି ଆସୁଛି । ନଦୀ କୂଳରେ ଉପସ୍ଥିତହୋଇ କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଶୀଘ୍ର ଅନୁଚରଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ସେବକ ଜମିଦାରଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ସେ ମଧୁର ସ୍ୱରଲହରୀ କ୍ଷଣକାଳ ପାଇଁ ନଦୀସ୍ରୋତରେ ବିଲୀନ ହେଲା । କବିଚନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, "ମୁଁ ତାଙ୍କର ଧାର ଧାରେଁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କଠାରେ ମୋର କିଛି କାମ ନୁହଁ ନାହିଁ । ମନସୁଖରେ ମାଛ ଧରୁଛି; ଯା କହିବୁ ।" ପୁଣି ସେହି ସ୍ୱରଲହରୀ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଖେଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅନୁଚରଠାରୁ ସମସ୍ତ ଶୁଣି ଅମାୟିକ ଜମିଦାର ସ୍ୱୟଂ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଇତ୍ୟ ଯିବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର କହିଲେ "ଭୀବା ଥିବାଯାଏ ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯିବି ନାହିଁ । ଗଲେ ଗୋହତ୍ୟା ହେବ । ତାର କଥା ମୋର ଅସହ୍ୟ ହେବ । ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିବି । ଆପଣ କ ତାକୁ ଛାଡ଼ ପାରିବେ ଯେ ମୁଁ ଯିବି ?'' ପୁଣି ଜମିଦାର ଅନେକ ପ୍ରକାରରେ ବୁଝାଇବାରେ, ସମୟରେ ଥରେ ଯିବାକୁ ସେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଲେ ଦେଖି, "ବେଶ୍, ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ", କହି ଜମିଦାର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଗମନ କଲେ । ଇତିପୂର୍ବେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଇତ୍ୟରେ କିଛି ସମୟ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଉକ୍ତ ଜମିଦାର ସହ କାବ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ଏବଂ ନିଜେ ନାନା ପ୍ରକାର ଗୀତ ରଚନା କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ହରଣ କରିଥିଲେ । ଭାବଗ୍ରାହୀ କବି ଉପରେ ବିରକ୍ତିହିଁ ତାଙ୍କର ଇତ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ।

ମୋଗ୍ରାର ପରିତ୍ୟାଗ ପରେ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀମାନ ଭ୍ରମଣକରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୁଇଥର ବାହାରି ସମ୍ମାନର ସହିତ ପ୍ରଥମଥର ଶାଲ ପାଟମହ ଅନେକ ଟଙ୍କା ପାଇଥିଲେ ମାତ୍ର ଶେଷଥର ଫେରିବା;

ପଥରେ ତାଙ୍କର ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହୃତ ହେବାରୁ ଷାଳୋଇବଳାର ୫ ମାଇଲ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଉମ୍ବରଡହା ଗ୍ରାମରୁ ଗୋଟିଏ ମେଷ କ୍ରୟ କରି ପାଞ୍ଚ ଶାଳ ବଦଳରେ ଘରକୁ ଆଣିଲେ ।

କାହାର ଖାଇବା ପିଇବାର ଅଭାବ ଦେଖିଲେ ସେ ନିଜ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଇ ତାହା ଦୂର କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ହେଉ ନଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗଳା ଓ ହିନ୍ଦୀଭାଷାରେ ରଚନା ଓ ଗାଇବାର ଶକ୍ତି ଥିବାରୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର ଷାଳୋଇଳଲା ତଥା ଅନ୍ୟଗ୍ରାମ୍ୟର ଲୋକଙ୍କର ମନ ହରଣ କରିଥିଲେ । ରୁକ୍ମିଣୀ ବିଭା ନାମକ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଛାନ୍ଦ କାବ୍ୟର ରଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ଚିରବନ୍ଧୁ ଗ୍ରହଣୀ ରୋଗ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ଦେଲା । ଏଥର କେବଳ ବାଧାଦେଇ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୋଇ ସନ ୧୨୮୯ ସାଲ ଇଂରେଜୀ ୧୮୮୨ ଅବ୍ଦରେ ଫାଲ୍ଗୁନ କୃଷ୍ଣ ତୃତୀୟା ତିଥିରେ ୪୯ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କୁ ପରଲୋକକୁ ଘେନି ଗଲା । କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଇହଲୋକର ଅବଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଲା ।

ଶ୍ରୀପଦ୍ମନାଭ କବି.
କବିକୁଠୀର ।

କୀର୍ତ୍ତିସାର ।

ବିକ୍ରମ ସିଂହ ।

ପ୍ରଥମଖଣ୍ଡ ।

ଦେ-ମଙ୍ଗଳଗୁଚ୍ଛ

ଜୟ ଜୟ ଦୈତ୍ୟ ବଧାରିଣୀ ଶିବବାମା ।
ଜୟ ଜୟ ରଘୁକୁଳ-ସାଗର-ଚନ୍ଦ୍ରମା ହେ । ୧ ।
ସିଂହବାହିନୀ ନିବାର ସଦା ଦୁଷ୍ଟବାରେ ।
ଇଷ୍ଟପ୍ରଦ ସେବକରେ କି ଝଲ ରୂପରେ ହେ । ୨ ।
ପଦ୍ମ-ପଲାଶ-ଲୋଚନା ତ୍ରିଭୁବନ-ମାତା ।
କଞ୍ଜ ବଦନ-ଲପନ ଜଗତ କରତା ହେ । ୩ ।
ପଞ୍ଚଅସ୍ୟ-ବଂଶ * ଇଷ୍ଟ ଦେବୀ ଇଷ୍ଟ ଦେବ ।
ଅଟନ୍ତି ଯେଣୁ ପାର୍ବତୀ ଜନକଜା ଧବ ଯେ । ୪ ।
ସ୍ତୁତି କଲି ତେଣୁ ଅଗ୍ରେ ଦେବୀ ଦେବତାରେ ।
ବିଘ୍ନବିନାଶନ ଅର୍ଥେ ପାର୍ବତୀ ରାମରେ ଯେ । ୫ ।
ତାହାଙ୍କ କୃପାରୁ ଏହା କରିବ ରଚନ ।
ଶ୍ରବଣେ ଲଭିବେ ମନୋହର କର୍ଣ୍ଣ ମନ ଯେ । ୬ ।
ଅହେ ବୁଧ ନରେ କର ଶ୍ରବଣ ଏ ଭାଷ ।
ସିଂହକୁଳ ସୁକୀର୍ତ୍ତିସାର ହୋଏ ପ୍ରକାଶ ଯେ । ୭ ।

* ସିଂହକୁଳ

ଚାର ପଦ୍ମ ପଦ୍ମ ଦ୍ୱୋଇ ଏ ସ୍ପର୍ଜି ଭୂଷ ।
ଧୀର-ମାନସ-ଚକୋର ଚନ୍ଦ୍ର ଉଷ୍ଣାମ ଯେ । ୮ ।
ପଦ୍ମବଲୀ (୧) ଚଉ-ମାଳା ଭଷ (୨) ଏକା ।
ମୁଦ୍ରିତ କରୁଁ ପାଉଛେ ଉଶପ୍ରି ଶଙ୍କା ଯେ । ୯ ।
ଜ୍ଞାନେ ଷେ ଉଣ୍ଣଫଳା ନାଗ ବଗଂଘାତ ।
ପ୍ରତିମଦ୍ଦନ ହୋଇ ଅଛି ପ୍ରେକତ ଯେ । ୧୦ ।
କାଦନ୍ଦୁକୋଲ (୩) ଦା ବନ୍ଧୁମ କେଶରୀ
ଜି ସରି ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷ ଡାଙ୍କପର ଯେ । ୧୧ ।
ଗୋବପ୍ର ରକ୍ଷକ ପ୍ରଣି ଧା ।ଛନ ଲକତ ।
ପ୍ରତ୍ଦନ ହେମ ଦାନ ପ୍ରକ ବଧନ୍ତ ଯେ । ୧୨ ।
ପ୍ରଜା ପାଳନ୍ତ ଅପଣା ପୁତ୍ର ଅଧ ।
କ ବର୍ଣ୍ଣିବ ଯାର ଶୋଭା ନର୍ଜକ ଯେ । ୧୩ ।
ଅଶ୍ୱାଗ୍ରେ ମିଥ ପ୍ରକୃ ଧନଞ୍ଜୟ ।
ଖଡ୍ଗ ବଧୁଛେ ଭୈରବ ମୃତ୍ୟୁ ଉଦୟ ଯେ । ୧୪ ।
ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସୁମେରୁ ଦର୍ପଣ ଚଞ୍ଚଳରେ ।
ଶରଣ ଇଛାଉଁ ନ ଜାଣ ଅଛି ଘରେ ଯେ । ୧୫ ।
ଧନପଦ୍ମ ପର ଧନବନ୍ତ ଣ ର ।
ଗଣ୍ଡାର ଗୁଣରେ ଯଥା ।ଜାର ଯେ । ୧୬ ।
ଏରୂପେ ଏରକେଶରୀ ବଳମ ଶଶୀ ।
ସ୍ୱବଳ ବେଳ ନାଇଁ ଧ ଜର ଯେ । ୧୭ ।
ଅଫଣ୍ୟକ ପଉ ପନ୍ତ ଧନ କ ଗୀ ।
ଖଡ୍ଗ ପରଧୂଛ ଯୋଦ୍ଧା ଧନ୍ଦ ବଗ୍ରକ ଯେ । ୧୮ ।
କୋହା କରେ ଧନୁଶର ବଳ । କରେ ।
କୃନ୍ତ-ବଳ୍ଲ-ପାଣି ଉଠ କର ଉଁ ବୀରେ ଯେ । ୧୯ ।

---

୧ ଶତ୍ରୁ ସମୂହ, ୨ ଶୀଘ୍ର, ୩ କଦମ୍ବ, ବ ଧନ୍ଦାତ ।

ମନ୍ତ୍ର କେତେ କେତେ ତହିଁ ଫଣିକାରମାନ
ସୁବେଶ ହୋଇ ଅଷ୍ଟାନେ ହୋଇଛନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ । ୨୦ ।
ଷଡ଼ିଷ୍ଟ ରାଜମୁକୁଟ ସିଂହାସନ ପରେ ।
ବଜଶ୍ରେ ବାର ବେଶରେ ଶୁଣ ଧୀର ବରେ ଯେ । ୨୧ ।
ମସ୍ତକରେ ବର୍ଣ୍ଣକଡ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକର ପାର୍ଶ ।
ବଜ୍ରମଧ୍ୟ ବକଡ଼ର (୧) ଭୂଷିତ ସଂହାର ଯେ । ୨୨ ।
ବକ୍ଷା ବାମ ଭୂଜେ ବୀରବର ବାନା ଛାଜି ।
ଦକ୍ଷ ହରେ ଧୃତ ଗୁଜବୃଦ୍ଧ (୨) ଛରବାରି ଯେ । ୨୩ ।
ସୁଲକ୍ଷଣ ଯମଦାଢ଼ କଟୀରେ ଶୋଭିତ ।
ଅନର୍ଗଳ ତୋଡ଼ର (୩) ପଦରେ ବନ୍ଧିତ ଯେ । ୨୪ ।
ବୀରକୁନ୍ତଳ (୪) ମୁଖରେ ହୋଇଛି ଶୋଭନ ।
ବଧୂରେ କ ମାଳବନ୍ଧୀ ହୋଇଛି ବେଷ୍ଟନ ଯେ । ୨୫ ।
ଏ ବେଶରେ ବୀରପନେ ହଜେ ବଳବନ୍ତ ।
ମଣିମା ମଣିମା ସ୍ୱନ ହୁଅଇ ପୂରିତ ଯେ । ୨୬ ।
ସାନାର୍ତ୍ତ ଶ୍ରବଣେ ସାବଧାନ ଚିତ୍ତ ହୋଇ ।
ଯେ ଯାହା ବାଞ୍ଛିତ ପୁଣ ପ୍ରାପତ କରାଇ ଯେ । ୨୭ ।
ଭଗତକୁ ପୁଚ୍ଛା ହୋଏ ପରଛନ୍ଦ ବାଣୀ ।
ବପ୍ରବେଦଗାନକୁ ଶୁଣନ୍ତି ବୀରମଣି ଯେ । ୨୮ ।
ଏ ସମୟେ ବେତ୍ରକର (୫) କହେ ଯୋଡ଼ କର ।
ସାବଧାନେ ଶୁଣିମା ବୀରାଧିବୀରବର ହେ । ୨୯ ।
ମାଗଧ (୬) ଅଗତ ହୋଇ ରାଜଗୃହ ଦ୍ୱାରେ (୭) ।
ବୋଲେ ମୁଁ ବୁଲି ଅଇଲି ଅନେକ ଦେଶରେ ହେ । ୩୦ ।

୧ ବର୍ମ୍ମ, ୨ ସ୍ୱଜାତ୍ୟରେ ନିର୍ମ୍ମିତ, ୩ ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ, ୪ କେଶ, ୫ ଦ୍ୱାରୀ, ୬ ଭାଟ, ୭ ସିଂହଦ୍ୱାର ।

ଲାଟ ଭୋଟ ସଉରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ରାବିଡ଼ କୌଶଳ ।
ଅଙ୍ଗ ବଙ୍ଗ ତୈଲଙ୍ଗ ହିଁ କଳିଙ୍ଗ ଡାହାଳ ଯେ । ୩୧ ।
କେରଳ ଚୋଳ କୁନ୍ତଳ କମ୍ବୋଜ ଗାନ୍ଧାର ।
ମରହଟ୍ଟ ଗୁଜରାଟ କାଶ୍ମିର କାଉଁର ଯେ । ୩୨ ।
ଏ ଆଦି ଦେଶର ନରପତି ଛନ୍ତି ଯେତେ ।
ଯାହିଁ ସମ୍ମାନ ମୁଁ ନ ପାଇଲି କଦାଚିତେ ଯେ । ୩୩ ।
ମାଗିବାର ଧନ ରତ୍ନ ନାହିଁ ମୋର ଚିତ୍ତେ ।
ବୀରତା ଖ୍ୟାତି କରିବ ପତାକା ମାଗୁଛି ଯେ । ୩୪ ।
ବାଜିମେଧ ଯାଗେ ଯଥା ଜଗତ ଯାଜକରେ ।
ବୁଲନ୍ତି ବାଜୀ ଯେ ଲୁଚେ ଯୁଦ୍ଧ ତା ସଙ୍ଗରେ ଯେ । ୩୫ ।
କରନ୍ତି ଜଗତେ ତଥା ପତାକା ବୁଲାଇ ।
ଭ୍ରମିବ ଖଡ଼ଗନ୍ତେ କେହୁ ବାନ୍ଧି ଦେବ ମୁହିଁ ଯେ । ୩୬ ।
ଯୁଦ୍ଧେ ଜଣି ତାକୁ ସେ ପତାକା ଦେବ ମୋତେ ।
ନୋହିଲେ ବନପୃ ଛାଟେ ଦୋହିବ ଯୁଗତେ । ୩୭ ।

ଏହା ଶୁଣି ଭରସା ତେଜନ୍ତି ନୃପ କୁଳ
କରେଦରେ (୧) ରଖିବାକୁ ଯେମନ୍ତ ଅନଳ ଯେ । ୩୮ ।
ଏ ବଚନମାନ କହେ ସିଂହଦ୍ୱାରେ ରହି ।
ବେତହସ୍ତ ଏହା ବୀର ଛାମୁରେ ଜଣାଇ ଯେ । ୩୯ ।
ଶ୍ରବଣେ ଯୋଦ୍ଧାମୁଖୁଁ ଏ ବାଣୀ କଥନ ।
ଯାଅ ବେତ୍ରପାଣି ତ୍ୱରିତରେ ତାକୁ ଆଣ ଯେ । ୪୦ ।
ଆଣି ଭେଟାନ୍ତେ ତାହାଙ୍କୁ ନୃପତି ଛାମୁରେ ।
ସ୍ୱରୂପ ଶୁଣି ମାଗଧ ପ୍ରଶଂସା ବସ୍ତାରେ ଯେ । ୪୧ ।

---

୧ ହାତ ମୁଠା ।

କେତେ ମତେ ସାଗମଣି ପଦ୍ମରତ ହୁରତ ।
ନାସ୍ତପଟେ କଢ଼ ଜଳେ କମଣ୍ଡେ ଅଗତ ଯେ । ୪୨ ।
ବେଦପାଣି ପୂର୍ବେ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ କଥିତ ।
ସେ ସବୁ କହୁଁ ମାଗଧ ହର୍ଷ ବଳବନ୍ତ ହୁଁଯେ । ୪୩ ।
ଆଜ୍ଞା କଲେ ତବ ବାଞ୍ଛା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୁରତ ।
କରିବା ଶୁଣ ମାଗଧ ହୋଇଲା ଉଷତ ଯେ । ୪୪ ।
ଭୋଜନ କାଗର ତାହେ ବସ୍ତୁ ମ ନ୍ୟ କହ ।
ପତାକା ତେଜ କୁଞ୍ଚ ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ଯେ । ୪୫ ।
ବୈରିଦଳନ ସାଜ ଶୀତ କମ କେଶରୀ ।
ତଥି ମଧ୍ୟେ ଏ ଦୋମ ଲକ୍ଷିତ ବସ୍ତ୍ରର ଯେ । ୪୬ ।
ପୁନଃ ଲକ୍ଷିତ ଏ । ମ ଅଧବ ଲ୍ମଷ୍ମନ ।
ହସ୍ତେ ବାସ ଦେବ ଖ ନ ଶମନ ଭୁବନ ଯେ । ୪୭ ।
ବାଜବେଳ ବଳଯ୍ୟାଦ ମାଗଧରେ ।
ସାରବେଲୁ ମଦ ଦନ୍ତୁ ଜଳ ଓୋଦରେ ଯେ । ୪୮ ।
ବୋଇଲେ ସଦପେ ନନ୍ଦ ନେବ ବଳକ୍ଷାରେ ।
ବାଦ୍ୟ ଦେଲେ ଏ ଧନ ମ ସଞ୍ଚ କେ ତାରେ ଯେ । ୪୯ ।
କୁଳ ସନ୍ଧିତରେ ତାଙ୍କ ଜାଣିବ ଅବଶ୍ୟ ।
ଶ୍ରବଣେ ଚଳେ ମାଗଧ ଗଲା ହରଷ ଯେ । ୫୦ ।
କେତେ ପୁରେ ଭ୍ରମିଗଲା ମାଳା ଉଡାଇ ।
ସାରବର ନାମେ ପୁରବଜ୍ଞ ମାନ ଜାହୁଁ ଯେ । ୫୧ ।
ନୃପଗଣେ ଚନ୍ଦନା ଲକ୍ଷଣ ବାନାବହି ।
ହୋଇଥାନ୍ତି ଏକା ରଣେ ହୋଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଚ୍ୟୁର ଯେ । ୫୨ ।
ପତାକାରେ ବୀରସାର ପ୍ରତାପ ଯେ ବର୍ଣ୍ଣି ।
ଲକ୍ଷିତ ପଚି ଭୂପନ୍ତୁ କେ ହେବ ଭାଜନ ଯେ । ୫୩ ।

ନାଗବର ମୁଖରେ କେ ଭରବ ଅଙ୍ଗୁଳି ।
ବଳାହକ (୧) ଧକାଇ କେ ପାଉବ ମଣ୍ଡଳି ଯେ । ୫୪ ।
ଦେଖି ଦେଖି ଝାସିବ କେ ଧନଞ୍ଜୟ (୨) କୁଣ୍ଡେ ।
ତପ୍ତ ଲୌହ ଦଣ୍ଡ କା ସାମର୍ଥ୍ୟ ହେବ ତୁଣ୍ଡେ ଯେ । ୫୫ ।
ଏମନ୍ତେ ନବ ଭଣ୍ଡରେ ଚଡ଼େ ଯେନ ଦର୍ପ ।
ମୁଖକଣ୍ଠ ଶୁଖାଇ ସେ ବାଳା-ସୁଧାକର ଯେ । ୫୬ ।
କେଶରୀବର ପତାକା କେଶରୀ ପ୍ରମାଣ ।
[illegible] ରକ-ଦମ୍ଭ-କୁମ୍ଭୀ ବହିଲା ଦାରୁଣ ଯେ । ୫୭ ।
କେତେ କେତେ ଦେଶେ ରମରାପେ (୩) ଭ୍ରମିଗଲା ।
ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ମିଳିଲା ଯେ । ୫୮ ।
କେତନ ମାଗଧ କରେ ଦେଖି ଗଜପତି ।
ଛଡ଼ାଇଲେ ବଳାତ୍କାରେ ହୋଇ କୋପ ମତି ଯେ । ୫୯ ।
ସେଠାରୁ ସୁତପାଠକ (୪) ଜଣାଣ ଲେଖିଲା ।
ବଡ଼େ ତବ ବାନାବର ଏଠାରେ ରହିଲା ଯେ । ୬୦ ।
ବଳାତ୍କାରେ ନେଲେ ଯେନ ଓଡ଼ିଶା ରାଜନ ।
ପାରିଲେ ଉଦ୍ଧର ମୁଁ ଏ ବହିଲ ଜଣାଣ ଯେ । ୬୧ ।
ପତ୍ର ମୁଦ ଦେଲା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର କରେ ।
ଏହା ଦେବ ତୁମ୍ଭେ ବୀରକେଶରୀ ହସ୍ତରେ ଯେ । ୬୨ ।
ଯାଉଣ୍ଡୀ ମୈଥିଳୀପତି ପଦାବ୍ଜ ଚୁମ୍ବନେ ।
ମହେଶ୍ୱର-ଚକ୍ର-ବ୍ରତ ବୁଧଜନେ ଯେ । ୬୩ ।

---

୧ ପର୍ବତ ୨ ଅଗ୍ନି ୩ ମାଗଧର ନାମ ରାମରାପ ୪ ସ୍ତାବକ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଛନ୍ଦ ।

ରାଗ—ଚକ୍ରା କୌଶିକ ।

ଭୂବନଜନେ ଯେବେ ମାଗଧଜଣାଣ-ଯଶ ଅଣି କେତେ ବନେ ।
ସୁଦର୍ଶନଧର ଦର୍ଶନ ଆଗରେ ଥିଲେ ଯାଇ ସୈନ୍ୟମାନେ ହେ ।
ଯେବ୍ଧା । ବୀରଭୂଷଣ ଛାମୁରେ ଦେଲେ ଯେ ।
ବୋଲେ ମାଗଧ ଜଣାଣ ଏହା ହେ । ଶୁଣି ସାବଧାନେ କୃଷ୍ଣସାଇଁ ଯେ । ୧
କରୁଁ ପାଠ ପଦ ତତ୍ତ୍ୱେ ଢମ ଜାତ ହୋଇଲା ସେବେ ଏମନ ।
ପାଇ ସୂତଧାର ବେଳୁଁ ବେଳ ବୃଦ୍ଧି ଯଥା ହବନ ଦାଉ ହେ ।
ଇନ । କମ୍ପମାନ ହୋଇ ବଳବାନ ଯେ ।
ହଅଇଲେ କଷାଣ ବହନ ଯେ । ଅଜ ହେଲା ମୋ ଯୁଦ୍ଧେ ତ୍ରାଣ ଯେ । ୨ ।
ସଙ୍ଗେ ଗଜବାଜୀ ପଦାତି ନା ଯିବେ ପଞ୍ଚପୁତ୍ର ଥିବେ ଏକା ।
ବୀରବାନା ମୋର ଛଡ଼ାଇଲୁ ଯେଣୁ ମରଣେ ନକର ଶଙ୍କା ଯେ ।
ଶର । ବାମ ହୋଇଲା ମୁଖ ଚଭୁର ଯେ ।
ଚେକଲାଣି ଅଶ ବସ୍ତ୍ରବାର ଯେ । ନାଶିବ କେ ରକ୍ଷକ ମଣ୍ଡୀର ଯେ । ୩ ।
ପୁଏଙ୍କୁ ଡକାଇ ପାଳ ବେଗେ କହୁ ସାଜ ଆପଣେ ନରେଶ ।
ବାନ୍ଧି ତବଲ୍ (୧) ଲଗାଇ ବକତର ଶିରେ ସୁନ୍ଦର ଉଷ୍ଣୀଷ ଯେ ।
କବା । ସଜ ହୋଇଣ ଉଭା ମସବା ଯେ ।
ପଞ୍ଚକୁମର ଗନ୍ଧର୍ବଶୋଭା ଯେ । ଜାଣନ୍ତ ଅନ ଉପମା ଦେବା ଯେ । ୪ ।
ପାଉଡ଼ୀ ଶୀରମେ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରି ବ୍ରାହ୍ମଣୁ ଲଭି ଅଶୀଷ ।
ଯୁଦ୍ଧାନୁକୂଳେ ବାହାର ସଉଜଣ ଅରୋହଣ କରି ଅଶ୍ୱ ଯେ ।
ଶର (୨) ମୁଖେ କହୁ ନୁହଇ ଚାଙ୍କର ସ୍ଥୈ ।
ବୀରକେଶ(୩) ମୋଡନ୍ତି ରୋଷର ସେ । ଦେଖି କମ୍ପିବେ ପରଜାଙ୍କର ଯେ । ୫ ।

---

୧ ବାଦ୍ୟ ବିଶେଷ ଅଶ୍ୱାରୋହୀଯୋଦ୍ଧା ଘୋଡ଼ାପିଠିରେ ବାନ୍ଧୁଥିଲେ, ୨ ପାପ୍ରି, ୩ ନାଶ ।

ଦେଖିଲେ କେତେ ଦିବସରେ ପରଦେଶ ନରେଶ ମିଳଣରିଲେ ।
ବୀର ଅଗତ ବାଣୀ ଶୁଣି ମାଗଧ ଝଷି ନମେ ପଦତଳେ ଯେ ।
ବୀର । ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୋକ ଭ୍ରଷି ଏଗିଲ ଯେ ।
ବୀରବାନା ଲୁଚିଛ୍ର ସେ-ମୋର । ତାରେ କଦିଯାଇ ବନ୍ଦିବର ହେ ।
ଆବେ ଅସ ଦ୍ଧେବେ ବୀରବାନା କବୈ କର ଦବ୍ରି ମୋର କରେ ।
ଗଲେ ତେଲ ଦେଇ ଶରଣ ମାଗ ଭୁ ବକ୍ରମସିଂହ ପଦରେ ହେ ।
କାଣ ।· ଏହା ନ କର କଲେ ତୁ ଝାଣ ଯେ ।
ନ ରହିବ[illegible] ଏ ବଡ଼ପଣ ହେ । ଦେହହିଁ ନକରେ ଇଳୁଗ୍ରଣ ଯେ ।୭।
ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ବୈତାଳିକ ଗମ୍ଭିର ଗଜପତି ରାଜ ତହିଁ ।
ବୋଲେ ଶୁଣ ଶୁଣ ଓଡ଼ଶାରାଜନ ଯାହା କହୁଅଛି ମୁହିଁ ହେ ।
ଏବେ । ବୀରବର-ଧ୍ୱଜ ଦଅ ନେବେ ହେ ।
ଶ୍ରୁରବାଞ୍ଛିତ ମାନସ ଯେବେ ହେ । ଖଡ଼ ଖଣ୍ଡ ବଣ୍ଡମାନ୍ତୁ ଦେବେ ହେ ।୮।
ବୀରଧ୍ୱଜ ଛଡ଼ାଇବା ମୋଦକରୁଁ ଶୁଣି ମାପକୁଳ ମଣି ।
ପଞ୍ଚପ୍ରବ ଘେନ ସିଂହଦ୍ୱାରେ ତବ ସ୍ଥିତ ବୀର-ବେଶେ ପୁଣି ଯେ ।
ବୀର । ବଳତର ଭୂଷିତ ଶରୀର ଯେ ।
ଯୋଦ୍ଧ ତବଲ ବାଜ୍ଜ ଅବର ଯେ । ବରଛି ଧୃତେ କ ଦୃପୃଙ୍କର ଯେ । ୯ ।
ଏତେ କହି ତେଣେ ବକ୍ରମକେଶରୀ ତବଲେ ପକାଇ ବର ।
ପିଟିଲେ ଦମ ଦମ ଶବ୍ଦ ଉପୁଜ ହୋଇ ସେ କ୍ଷେତ୍ର ଲୋକର ଯେ ।
ଭାଲ । ସର୍ବେ ହୋଇ ତହିଁ ଏକ ମେଳ ଯେ ।
କହି କ ଶବ୍ଦେ କ୍ଷେତ୍ର ଉଛୁଳ ଯେ । ଜଳଧର ଗର୍ଜନରୁ ବଳ ଯେ ।୧୦।
କେ ବୋଲେ ନୁହଇ ଗର୍ଜନ ଘନର ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ସଢ଼କଣ ।
ସ୍ଥିତ ରାଜ-ଗଜପୁ-ଦ୍ୱାରେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେହୁ ପ୍ରଧାନ ହେ ।
ସେହି । ବାଜିଅଛି ତବଲ ଠାକୁର ଯେ ।
ବଡ଼ ପ୍ରତାପବନ୍ତ ଅଟଇ ସେ । ରଣରେ ସମର ମାଗଇ ଯେ । ୧୧ ।

ବନ୍ଦୀକରୁଁ ଯା ବୀରବାନା ପୂର୍ବରେ ଅମ୍ଭ ରାଜନ ଛଡ଼ାଇ ।
ଉତ୍କଳ ଦେଶେଶ ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବୀରପଣ ଖ୍ୟାତି ପାଇଁ ସେ ।
ସେହୁ । ଧ୍ୱଜ ବନ୍ଦୀକରେ ଥିଲେ ହୋଇ ସେ ।
ଜଗତରେ ବୃଦ୍ଧାଇବା ପାଇଁ ସେ । ଯେ ଲୁଣ୍ଟିବ ଯୁଦ୍ଧ ତାରେ କହୁ ସେ ॥
ବୀରକେତନ ଲୁଣ୍ଠନ ବାର୍ତ୍ତା ଲଭି ଅଇଲେ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ।
ସିଂହଦ୍ୱାରେ ରହୁ ରାଜନ ତହିଁକି ସୁଭଟପାଠକେ ପଠାଇ ସେ ।
ସେନା । ତାଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ କରୁଁ ଲୋକନ ସେ ।
ଶିଶୁ ମାନସେ ଦୋଏ ଜନମ ଯେ । ଯୁଝିବାକୁ ହେବ କେ ଭାଜନ ସେ ।୧୩।
ଜନେ ବୋଲିବୋଲି ଏମନ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବନ୍ଦୀବାଣୀ ଗଜପତି ।
ଶ୍ରବଣେ ସାତ୍ତ୍ୱିକବୀରଙ୍କୁ ହୃଦୟକମଳେ ଲଭିଣ ପ୍ରୀତି ସେ ।
ବୋଲେ । ତାଙ୍କୁ ସମ ନୋହିବ ସ୍ଥି ବଳେ ସେ ।
ବୀରସାର ସେ ଏ ମହୀ ଥିଲେ ହେ । ଅଜାଣିମାପଣ କଲ ହେଲେ ହେ
ଦୋଷ ନ ଧରିବେ ଷମାବାରିଧି ସେ ବୋଲି ବୀରେଶକେତନ ।
ସୁଚିପାଠକ କରେ ଅଣି ସଭୁରେ ଅପେ କଲେ ସମର୍ପଣ ସେ ।
ପୁନ । ଭଣି କେତେ ସୁବିନୟ ମାନ ସେ ।
ଯଥା ପ୍ରଭୁ ଅଗ୍ରେ ଭୃତ୍ୟ ଜନ ହେ । ମାଗଧେ କରାଇ ହୁଷ୍ଟମନ ସେ ।୧୪।
ବୀରଧ୍ୱଜ ପାଇ ବନ୍ଦୀବର ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ବୀର ସନ୍ନିଧି ।
ପତାକାବର ବାନ୍ଧିତାର ଦେବାର ଦରୁଁ (୧) କହେ ସର୍ବବିଧି ହେ ।
ବୀର । ଗଜପତି ଗଜପତି ସ୍ମର ହେ ।
ନ ଡରିଁ କାରେ ମଦଭର ହେ । ତବନାମ ହେଲା ତାରେ ଦର ହେ ।୧୫।
ଯଥା ହରିନନ୍ଦନ ବିଲୋକନ କରୁଁ କୁରୁବଳମାନ ।
କହୁତ କେତେ ପ୍ରତାପଦର୍ଶନରେ ଯୁଦ୍ଧେ ହେଲେ ଅଭାଜନ ସେ ।

---

୧ ଭୟରୁ

ତଥା । ବୀରକେତନ ହେଲେ ଲୁଣ୍ଠନ୍ତା ସେ ।
ତବ ପ୍ରତାପ ହେଲାରୁଁ ଶୋଭା ସେ । ଯୁଦ୍ଧରଚନେ ସ୍ତବ୍ଧ ଜନତା ସେ ।
ଏ ଗିର ଶ୍ରବଣେ ବିକ୍ରମ ପାଶନ୍ତ୍ର(୧) ହୋଇ କି ପ୍ରମୋଦଭର ।
ପତାକା ସହ ବନ୍ଦନ୍ତି ବହୁ ବଦା ସଙ୍ଗରେ ପଞ୍ଚକୁମର ସେ ।
ଯେନା । କର ଦର୍ଶନ ଶୀଳାଦ୍ରିମଣି ସେ ।
ବାହୁଜନ୍ତୁ ଭେଟି କଟକେ ପୁଣି ସେ । ମରହଟି ବଳ ଅକଳଣି ସେ ।୧୮।
ବୀରେଶ ପଣେ ବଙ୍କାଦେଖି ତବଳ ମରହଟି ହେବ ସୈନ୍ୟ ।
ଓଁ... ଫିଟାଥ ଭୂପନ୍ତ୍ରେ ବିକ୍ରମକେଶରୀ କୋପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ।
ବୀର । କଲେ ତହିଁ ଏଗିର ଉଚ୍ଚାର ସେ ।
ଜଣ ଜଣକେ ରଣ ପ୍ରବୃର ହେ । କର ଜିଣିମ ଯେ ବାନା ତାର ହେ ।୧୯।
ଏ ବାଣୀ ଶ୍ରବଣେ ମରହଟିବଳ ସମରକୃତେ ଉନ୍ମନା ।
ଦୃଶ୍ୟେ ଶିର ଗୃହ ଇଷ୍ଟଦେବୀ-କୃପାବଶୁଁ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ବିମନା ସେ ।
ହେଲେ । ମରହଟିଅ ସୈନ୍ୟ ସକଳେ ଯେ ।
ଯଥା ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଅଗ୍ରେ ଛାଗଳେ ହେ । ତଥା ଯୁଦ୍ଧେ କେ ସମ ନୋହିଲେ ସେ ।୨୦
ବିନାଯୁଦ୍ଧରେ ଖ୍ୟାତ ଲଭିଁ ସେ ବଳ ସ୍ୱରୂପ ଲୋଚନ କର ।
କେତେ ଦିନେ ପରବେଶ ବୀରଇଶ ଆସି ଆପଣା ନଗରୀ ସେ ।
ବୀର । ସମ ଅଛୁ ଆଉ କେ ମହୀର ସେ ।
ତାଙ୍କ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ଶୀତକର ସେ । ଉଦେ ହୋଇ ବ୍ୟାପିଲା ଲୋକର ହେ ।୨୧।
ସ୍ୱକୁଳ-କୁମୁଦ-ମୁଦ ବସ୍ତୁରତ୍ନ ଅରି-ଦମ୍ଭାବ୍ଜ ମୁଦ୍ରିତ ।
କଲା ବିଶେଷରେ ଅଶେଷ ସୁଖକୁ ଭୃତ୍ୟ-ଚକୋରଙ୍କୁ ଦତ୍ତ ସେ ।
ପୁନଃ । ଗୁଣଗ୍ରାହକ ପଣ କିରଣ ଯେ ।
...ଳମାନସଙ୍କୁ ଦ୍ରବମାନ ସେ । କଳାଶାର ଏ ସର୍ବଦା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ।୨୨।

---

୧ ସିଂହ

ବୀରେଶ-କୀର୍ତ୍ତି-ସୁଧାକରେ ସମାନ ବାଞ୍ଛାରୁଁ ବଧୂ ଶଶାଙ୍କେ ।
ବଢାଇ ବଧି କରୁଁ କଳଙ୍କ ସିଦ୍ଧି ଭାବଛେ କ୍ଷୀଣ ପକ୍ଷକେ ସେ ।
ହେଳ । ଧୀରେ ଲଭିବାରୁ ଗୁରୁ ମ୍ଳାନ ସେ ।
ହେଲେ ସୁଧାଯୋଗୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣହେଳ ହେ । କେବେ ନୋହିଲ୍ଲ କଳଙ୍କ ତ୍ୟାଜ ଯେ ॥
କରବାଳବଳେ ଅର୍ଜିତ ରାଜନରାଜୀଙ୍କ ଭାଙ୍ଗି ଗାରିମା ।
ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନେ (୧) ପଞ୍ଚ ପୁତ୍ର ସ୍ଥାପିଣ ଭୋଗ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ସୀମା ସେ ।
କଲେ । କେତେ ରାଜ୍ୟେ ରାଜା ବନାଇଲେ ଯେ ।
ଅନେକ ଭୂପ ପଦେ ବସାଇଲେ ଯେ । ଯଶ ଏରୂପେ ବିଖ୍ୟାତ କଲେ ସେ ॥୨୪
ଏ ଅନ୍ତେ ନୃସିଂହ ସିଂହେ ରାଜ୍ୟଭାର ସମର୍ପି ରଘୁନନ୍ଦନ ।
ତାମରସ-ପଦ(୨) ଯୁଗେ ଦେଇ ମନ ବୀରୋତ୍ତମ ନେଲେ ଦନ ସେ ।
ଭାବ । ରାମ ଶ୍ୟାମଳ-ମୂରତି ଛବି ଯେ ।
ଦୈତ୍ୟଧର(୩)ନାଶରେ ଯେ ପଟୁ(୪)ହେ । ଧ୍ୟାୟୀ ତାଙ୍କୁ ମହେଶ୍ୱରକଳ୍ପ ଯେ ॥

---

୧ ସାମ୍ବଲେଇକଲା, ଖରସୁଆଁ, ଅଣନତଳଅ, ଦୁଗଣୀ ଓ ବାଁକସହି,
୨ ପଦ୍ମପାଦ ୩ ଅସୁରବୃନ୍ଦ ୪ ଦକ୍ଷ ।

ନୃସିଂହସିଂହ ଓ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ସିଂହ

ତୃତୀୟ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ ରାମକେରୀ

ଚିତ୍ର-ଦତ୍ତ କରୁ ଏ ଗୀତେ ଶୁଣ ଧୀର କଳାପ ।
କଦମ୍ବକୁଳ-ସ୍ୱୀକାରନ୍ତ କଉତୁକ ଅମାପ । ୧ ।
ଚିନ୍ତା ଦତ୍ତରେ ମହୀପାଳ ହୋଇଁ ନୃସିଂହ ସିଂହ ।
ପରକୁଞ୍ଜରେ ହନୁଁ ହନ ବୃଦ୍ଧି କରାଇ ଉପୁ ।୨।
ମଦନନନ୍ଦନ ସ୍ୱରୂପେ ମୁଖକୁମୁଦ ବର ।
ଜୀବନଜ (୧)ଦଳସଦୃଶେ ସୁଲୋଚନ ମଧୁର ।୩।
ବିସ୍ତାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ଅଛି କରକର କି ଶୋହେ ।
ଆଜାନୁଲମ୍ବ ଭୁଜଯୁଗ ଆନ ଉପମା ନୋହେ ।୪।
ଆନ ସମ କି ଶତ ଅବନୀଶ ସୁଗଢ଼ ହର ।
ବାଳକବଢ଼ ମନୋରମ ଯାର ନାମ ନୃହର ।୫।
ସର୍ବଦା ଅମରପୂଜନେ ଚିତ୍ତ ରତ ତାଙ୍କର ।
ଦ୍ୱିଜବୃନ୍ଦେ ମାନ୍ୟକାରକ ଅଟେ ବିବେକବର ।୬।
ଦୟାପର ଦୀନଜନରେ ଦୀନବାନ୍ଧବ ସଖ
ଚଣ୍ଡକର ବଢ଼ ସ୍ୱଜନବତ୍ସଳ ଜଗତେ ପୂର ।୭।
ପାଳନ୍ତି ହନ୍ତୁଁ ଅବନୀ ସେ ପ୍ରଜାମାନସ ଜାଣି ।
ଜୀବନ ବୃଷ୍ଟି କି ରାଜ୍ୟରେ କରେ ଉଦୁରପାଣି (୨) ।୮।
ଗନ୍ଧବହ(୩) ସଦା ହୋଇଲେ ବନ୍ଧୁ କୃଷି ଜନନୀ ।
ପ୍ରଜାଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ତେଣୁ ରାଜ୍ୟରେ ପୁଣି ।୯।

୧ପଦ୍ମ ୨ଇନ୍ଦ୍ରଦସ୍ତ ୩ପୃଥ୍ୱୀ ୪କୁବେର

ଭକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ଗୋଟିଏକ ନାହିଁ ନଗ୍ରର ଜନ ।
ସଭିବାମହର୍ଷି ପୁତ୍ରକୁଁ(୪) କଣି ଧନାଢ୍ୟ ପଣ ।୧୦।
ପତ୍ରି--ହସ୍ତ-କର-ଅକଳବଳ ଥିବାରୁ ପୂର୍ବ ।
ନୃହର ହର ରାଜାଙ୍କ ଭୟେ ନୋହେ କେ ଅର ।୧୧।
ନରପତି କୁଳେ ଅମୂଲ୍ୟ-ରେଳ ବାକରତନ ।
ବାଘ ନୋହିବେ ଏ ବସ୍ତୁର ତେବଇ ତୋଷନ୍ତି ମନ ।୧୨।
ଅକଣ୍ଟକ କର ଅବନୀ ଭୋଗ ଭୁଞ୍ଜି ନରେଶ ।
ଧୀରବରେ ଶୁଣ ଏ ରସ ଗଡେ କେତେ ବର୍ଷ ।୧୩।
ଦେବ ଦ୍ୱିଜରେ ଭକ୍ତି ନିଷ୍ଠା କେତେ ନୃସିଂହ ସିଂହ ।
ଦ୍ୱିଜ ମାଳାକାର ଭୃତ୍ୟ ଜନ ସୁତ କଳହ ।୧୪।
ହୁଅନ୍ତେ ଦନେ ମାଳସୁତେ ଦ୍ୱିଜ ସୁତ ପ୍ରହାର ।
କରୁଁ ସକଳ କହିଲେ ସେ କାନ୍ଦ ପିତା ଅଗର ।୧୫।
ମାଳାକାର ବୋଲେ ଗୁହାରି ନିବେଦନ କଲେ ହୋଇବ କସ ।
କହିବା ଯାରେ ଦ୍ୱିଜର ସେ ଯେନ ବାସୁଅବୃଷ(୧) ।୧୬।
ଦ୍ୱିଜସୁତରେ ସେ କଦାପି ନୋହିବେ କୋପମନା ।
ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରେ ହୋଇବ ତହିଁ ଅମ୍ଭର ଊଣା ।୧୭।
ମାଳାକାର ଭାଷ ଶ୍ରବଣେ ଜନେ ନରେଶ ଆଗେ ।
କହନ୍ତେ ଭୂପାଳ ମାଳକେ ହକରାଇଲେ ରାଗେ ।୧୮।
ପୁଚ୍ଛିଲେ ମାଳକେ ଜାଣୁ ସତ ଦ୍ୱିଜଗଣର ॥
ବାସୁଅବୃଷ ମୁଁ ମାନସେ ବଛ ,ବୀଭ ନଧର ।୧୯।
ଶ୍ରବଣେ ମାଳକ ଉହଇ ଭୂମ୍ୟ ଦ୍ୱିଜେ ଉକତ ।
ସର୍ବଦା ଲଙ୍ଘି ପାରବ କ ଦ୍ୱିଜବର ଭାରତ ।୨୦।

---

୧ ଅଣ୍ଡବଳଦ

ବୋଲିବେ ଯାହା ହେବ ସତ ତହିଁ ମୋର କ ଯଶ ।
ହୋଇବ ଏ ଗିର ଶ୍ରବଣେ ଭୂପ ମାନଙ୍କେ ତୋଷ ।୨୧।
ତ୍ରିଦଶ-ବପ୍ର-ପଦେ ଆଧନ ଏତେ ଭକ୍ତ ରାଜନ ।
ସେ ସୁକୃତ ଫଳେ ଜନନ୍ତ ସୁତ ନାମ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ । ୨୨ ।
ବପୁଷ କିଶୋର ଲକ୍ଷଣେ ତାଙ୍କୁ ରାଜ ପଦବୀ ।
ଦତ୍ତକର ନୃସିଂହ ସିଂହ ଦେବ ଚରଣେ ସେବି ।୨୩।
ବୟସ ନେଲେ ଗୁଣବନ୍ତେ ଶୁଣ ଅପୂର୍ବ ବାଣୀ ।
ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ସିଂହ କଷ୍ଟକାଳ ରାଜପଦେ ଧରଣୀ । ୨୪।
ପାଳନ୍ତ ପଗ୍ନ (୧) ଦଳତେ ପ୍ରଜା ଅଭୟ କର ।
ପୁତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତି ଇଚ୍ଛି ମାନସେ ଦେବ ପୂଜନ କର ।୨୫।
ହେମ ପ୍ରତିମା ବପ୍ରକରେ ପ୍ରତିଦିନ ସେ ଦାନ ।
ବହୁବା ଫଳୁଁ ପରାପତ ହେଲେ ତିନ ନନ୍ଦନ ।୨୬।
କୁମର ଦେଖି ଅତି ତୋଷ ମାନସେ ନୃପମଣି ।
କନିଷ୍ଠ ହେତ ହୋଇଲେ କେଷ୍ଟ କନଷ୍ଟ ବେନି ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ଅଭିରାମ ନାମ ଅତି ସୁନ୍ଦର ।
ଅବ୍ଜ ଯୁଗଳେ(୨) ମୁଖ ନେତ୍ର କରଇ ତ ଧିକ୍କାର ।୨୮।
କାମକମାଣ ପାଶ ନନ୍ଦେ ଭ୍ରୂଲତିକା ସୁକର୍ଣ୍ଣ ।
ନାଶାରେ ଦୂଃଖିତ ସମାନ ବୋଲିବାର ସୁପର୍ଣ୍ଣ ।୨୯
ବାଳାର୍କ ବମ୍ବରେ ବିଡମ୍ବକର ରଙ୍ଗ ଅଧର ।
କୁନ୍ଦନ ଗୁଚ୍ଛକ ମାଳୀକ ସମ ରଦନେ ସ୍ଫୁର ।୩୦ ।
ସୁକଣ୍ଠ ମନୋହର ଅତି ଯୁକ୍ତେ ପ୍ରବାଳ ମାଳୀ ।
ମତ୍ତପାରାବତ ବଚନ ପାଠତୋଟରେ ନ ଝଲି ।୨୧।

---

୧ ଶଙ୍ଖ, ସମୁଦ୍ର; ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପଦ୍ମ,

ସର୍ବାଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ତମସ ହତ ସୂତ (୧)ଅଶନ ।
ସୁଷମା ଦମ ବାନ୍ଧି କାମ ଅଙ୍ଗ ଦହିଲେ ଗୀଳ (୨) ।୩୨।
କୋପାନଳେ ଧୀରେ ବତ୍ସର ଗଢ଼େ ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଶୋଭା ।
ବାମାନଯ୍ୟନ କାର ହେଲା ରୂପ ବିପ୍ରସ ଯୁବା ।୩୩।
ଯୁବରାଜକନେ ରାଜପଦ ଦତ୍ତ କଲ ନରେଶ ।
ଅନବରତ ହେଲେ ରତ ସେବାରେ ବୈଦେହୀଶ ।୩୪
କଦମ୍ବକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ଅଭିରାମ ରାମ ରଞ୍ଜନ ।
ଆନ ଛନ୍ଦେ ବୁଧେ ଶୁଣିବ ଯାର ତେଜ ବର୍ଣ୍ଣନ ।୩୫
ତ୍ରିଶିର-ଶିର ଛେଦକର ଗନ୍ଧବତୀକାବର ।
ସ୍ମରଣେ ବିରଚନା କୃତ ଏ ଗୀତ ମହେଶ୍ୱର । ୩୬ ।

ଅଭିରାମ ସିଂହ

ଚତୁର୍ଥ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ—କାଳୀ ।

ବିରସୁମତ ଏ ଛନ୍ଦ ଶ୍ରୁତ କର ଶ୍ରବଣ ଶେଷେ ।
କର-ଭ୍ରୀ ରବି ପଞ୍ଚାସ୍ୟ ଅଭିରାମର ଦଶେ ଦଶେ । ୧ ।
ବ୍ୟାପିତ ହୋଇ ଖ୍ୟାତିକ ଦେଇ ପରବଳ ମାରରେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାଭଳାସ ଜଗ ବନାଶ ତମସ ଦୁଷ୍ଟ ବାରେ । ୨ ।
ଦ୍ୱିଜଅଳରି ରଉସକର (୩)ବାନ୍ଧବ ନୀରଜରେ ।
ପ୍ରୀତିବର୍ଦ୍ଧନ ସର୍ବଦା ଯେନ ସେବତ ପାନ ହରେ । ୩ ।
କେଶରୀ ଅଭିରାମ ଯା ନାମ କେ ସର ଅବନୀରେ ।
ନାମ ଶ୍ରୁତିରେ ଶୁଣନ୍ତେ ଖରେ ଖଡ୍ଗ ନ ବହି କରେ । ୪ ।

---

୧ । ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ୨ । ଶିବ । ୩ । ଉଲ୍ଲାସ ଦାୟକ

ଯାର ସୈନ୍ୟରେ ପଦଗବାରେ ଅଧିକ ଏଗୁ ଏକ ।
ଗଣନ୍ତି ନାହିଁ ସମରେ ସେହି ସମରେ ଆନ ଲୋକ । ୫ ।
ବକ୍ଷଲେ ଶର ବୈର ଉପର ଧନ୍ୱୀଙ୍କ କୋପର ।
ଥିଲେ ଅମରବର ଦେବର ଚାର ଛୁଉଇ ଶିର ୬ । ।
ନାଗ ବନ୍ଧିତ ବଙ୍କମଙ୍କଢ ଯାର ଯେ ଫଇକାର ।
ବହିବା ଆନ ଉପମା ହିନ ଭୈରବ ଛବ ଯାର । ୭ ।
ଯାର ଲୁହାଠ କଲେ ପ୍ରକଟ ଅର ପଡ଼ନ୍ତି ଧାମେ ।
ମରୁତଙ୍କର୍ଣ୍ଣ ଗଢ ଦ୍ୱିରଢ ଦେହ ଧୀରଉତ୍ତମେ । ୮ ।
ଅଶ୍ୱସୱାର ମାନଙ୍କେ ଯାର ଯାର ଅଷ୍ଟମ ଯେନ ।
ଜଣ ଜଣକ ଗାରମାଃ ଯାକ କକୁ ଣ ପରେ ପୁନଃ । ୯ ।
ଚହ୍ୱାନ ଦ୍ୱରଗ୍ରମ ଭେଶଶ ଅଇର ଉର ସଲ ।
ବାଦରେ ବଧ ଇଛିଲେ ବ୍ରୁଧ ଭେଠାଇ ରବ୍ବାଲ(୧) । ୧୦ ।
କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଶିର ବଧୂର ପରଗନ୍ଧରେ ଦବ୍ ।
ବଦନ୍ତି ଯାଚକୃନ୍ଦର ଯାର ଯେ କୃଷ୍ଣ ଗନ୍ଧାଇଡ ।୧୧ ।
ନାମ ପ୍ରଭବ ଯା ସଦାଶିବ (୨) ସଢ ସଦାଶିବଙ୍କୁ ।
ଦେବା ପାଶ୍ୱଲେ ବୈରସଙ୍କୁଲେ ରକ୍ଷକ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ । ୧୨ ।
ଶ୍ରୀରାମ ପଞ୍ଚନାସ୍ୱକ ଅଶ୍ୱ ଭଣିଲେ ସରଇ କ ।
ସ୍ୱନାମ ଅବ ବର୍ଣ୍ଣ ବବାଦୀ ଅପୂର୍ବ ଦାନେ ଶକ୍ତି । ୧୩ ।
ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଗଣନା ଯାରେ ସ୍ୱନାମ ଶଙ୍ଗାଧର (୩) ।
ଅଶ୍ୱଆରୋହୀ ବରଷ୍ଟ ଧୂର୍ତ୍ତ ପ୍ରତେ ଗଙ୍ଗା କୁମର । ୧୪ ।
ଯେ ଭଗବାନ ଖମ୍ଭକରଣ ଆରମ୍ଭ କଲେ ରଣ ।
ନାଶନ୍ତି ଯେତେ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତରେ କ୍ଷତ ଅନେକ ପୁନଃ । ୧୫ ।

---

୧ ଯମ ୨ ସଦାଶିବ ଗନ୍ଧାଇତ ୩ ଗଙ୍ଗାଧରକନ୍ଦ ।

ବିଧାନ ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ଆବର କରେ ଥିଲେ କୃପାଣ ।
ଖାଣ୍ଡପଣରେ ନ ଗଣି କାହେ ଯେମନ୍ତ ଗୁରୁ ଦ୍ରୋଣ । ୧୬ ।
ଯେ ବିଶ୍ୱନାଥ କବର ସୁତ ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।
ପ୍ରତିଜ୍ଞାମାନ କୃତେ ବର୍ତ୍ତିନ ଚୂରିତ ଜୋଦ୍ଧେ ବୁଦ୍ଧି । ୧୭ ।
ତାଙ୍କ ଆଗର କଲେ ଉଚ୍ଚାର ଖାର ବୋଲି ମୁଖର ।
କର୍ଣ୍ଣରେ ତାର ନ ରହେ ଶିର ଧୀରେ ବିଶ୍ୱର କର । ୧୮ ।
ବଜ୍ରଦପର୍ଣ ଗମନ୍ତେ ରଣେ ରୂପ ଲୋକନେ ଖାରେ
ମଦ୍ଗାରଶ୍ଚ ଚଉ୍ରେ ଉଦଯ୍ କର ପଲାନ୍ତି ଡରେ ।
ପର୍ଣ୍ଣ ଖ୍ରାମର ନାମ ଶ୍ରୁତିର ଶ୍ରବଣେ ଯଥା ଯକ୍ଷି ।
କୂଳେ କାତର ତଥା ତାଙ୍କର ନାମେ ଲଭନ୍ତି ଭୀତ । ୨୦ ।
ଧାନୁଷ୍କଜନ ପ୍ରଧାନ ମାନ ନାମ ଶ୍ରବଣ କର ।
ରିପୁନାଶନ ବୈରିଗଞ୍ଜନ ରଣ ହ୍ୱାନ୍ଦୋଳଖାର । ୨୧ ।
କେ ଜାନୁଘଣ୍ଟା ପ୍ରଣପୋଲ୍ଲଷ୍ଟ ଭଣରାହୁ ବଜ୍ରାଙ୍ଗ ।
ପ୍ରଚଣ୍ଡଭଲ୍ଲ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡବୀର ଭୟପ୍ରଦମାନଭଙ୍ଗ । ୨୨ ।
ପ୍ରଭାବକଣ୍ଠ ଦୁର୍ଜୟଦଣ୍ଡ ବଲମଞ୍ଜନ ପୁନ ।
ବହ୍ନିକଣିକା ସମରରଙ୍କା ଏତେ ବିଶିଷ୍ଟ ଯେନ । ୨୩ ।
ଏଷମ ରେଖେ ଏମାନ ଥିଲେ କେବା ଅଛି ଭାଜନ ।
ଅଗରେ ରହି ଶରକୁ ସହି କରିପାରିବ ରଣ । ୨୪ ।
ବିବେକ ଜନେ ଶୁଣ ସୁମନେ ହନେ ଯକ୍ଷିଷ୍ଟ ମଣି ।
ସକଳ ବଳ ତୋଇଣ ମେଲ ଅସ୍ଥାନେ ବଜେ ପୁଣି । ୨୫ ।
ଅଣାଇଁ ହସ୍ତି ଦ୍ୱିରଦଚଯ଼ କରନ୍ତି ବଲ୍ଲୋକନ ।
ପଦାତିଜନମାନେ ବର୍ତ୍ତିନ ହଅନ୍ତି ପାଚ୍ଛେ ପୁନ । ୨୬ ।
ଯୁବର ତର୍କ ବିଷୟ ଯାକ ସେନାପତିଏ ଭାଷି ।
ଏମନ୍ତ କାଲେ ଅସ୍ଥାନ ତଲେ ଦୂତେକ ମିଳେ ଆସି । ୨୭ ।

କରଯୁଗଳ ଯୋଡଣ ଚେଲ ଗଳେ ଲମ୍ବାଇ ଖରେ ।
ଦଣ୍ଡର ସମ ହୋଇ ଉପମ ନମେ ରାଜପଦରେ । ୨୮ ।
ଉଠି ଏମନ୍ତ ଭାଷଇ ଦୂତ ହେ ପରକୁଳକାଳ ।
ରାଜାଧିରାଜ ଅସମତେଜ ପୃଣ୍ଡି ଯା ମହାସ୍ଥଳ । ୨୯ ।
ସାବଧାନେର ଶୁଣ ମୋ ଗିର ଅରାଢ଼ ଭୂପତେ ।
ହୋଇ ଭୂମ୍ବର ପ୍ରଜାଲୋକର ଲୁଣ୍ଠନ କର ବଳୁ । ୩୦ ।
ଯେ ନାଗପୁଣ ପୁର ଗ୍ରାମେଣ ଅଛନ୍ତି ଠଣା ଦେଇ ।
କି ଅବଧାନେ ତାଂହାଙ୍କ ପୁନ କହଇ ଦୋଷ ନାହିଁ । ୩୧ ।
ହେ ରାମ ଶ୍ୟାମ ମୂରତି କାମଜିତ ରଘୁପତି ।
ମହେଶ୍ୱର ଯେ ମହେଶ୍ୱର ଯେ ଇଷ୍ଟ ତା ପଦ ଚିନ୍ତି । ୩୨ ।

ପଞ୍ଚମ ଛାନ୍ଦ

ରାଗ ପଞ୍ଚମ ବରାଡ଼ି ।

ଶ୍ରବଣେ ଦୂତ ଭାରତୀ କ୍ରିଡେ ଖଟେଶ ଅତି
ଭୀଷଣ ନିଶାଣ ହୁଅ ଜବେ ।
ଯାଜନ୍ତି ସକଳ ପତି — ଗଣ ପୁଣ ସେନାପତି
ବାଜିତସୁ ସାଜ ଅବଲମ୍ବେ ସେ ।
ଖାଉ ଇନ୍ଦ୍ର ।
ବୋଲି ଏହା ଶ୍ରୀକରେ କୃପାଣ । ଝମକାଇ କମ୍ପେ ଘନ ଘନ ଟେ । ୧ ।
ପୁଣି ଭଣିତ ଏ ଗିର ଦର୍ଶନେ ଦଂଶକ୍ରୂର(୧)
ମାନସେ ବଳାଇ ଦ୍ୱେଷ ସ୍ନେହ ।
ଦଂଶୁକେ କରି ଶୃଙ୍ଖଳ ସୁଖେ କରଦେଲ ଗାଣ୍ଡ
ମରଣେ ନ କର ତେଣୁ ଭୟ ସେ ।

---

୧ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୁତ୍ର ଯମ

ନ ଜାଣେ କ ।

ନାମ ଅଭିରାମସିଂହ ମୋର । ବୈର ଭୂରସଲ ବାନା ପାର ସେ ।
ଏମନ୍ତ ପ୍ରତାପ କାଳେ କୃଷାଣ ଆଦ୍ୟେ ପିଟିଲେ
ଚଉ ଚଉ ଶବ୍ଦେ ମଗ୍ନ କର୍ଣ୍ଣ ।
ଶ୍ରବଣେ ସକଳ ସ୍ୱରେ ସଜ ହୁଅନ୍ତି ସତ୍ୱରେ
ଦଶନ୍ତି ଅତି ଭୟଦ ରୂପୀ ସେ ।

ଧନ୍ୟ ସ୍ୱଙ୍ଗ ।

ବାନ୍ଧ ଶିରେ ଉଷ୍ଣୀଷ ସନତ । କବେ ଶୋଭ୍ର ଦଣ୍ଡେ ତୂଣୀର ସେ ।୩।
ବାହୁରେ ବକ-ଶାମଳ - କେୟୂ ବନ୍ଧନ ମଞ୍ଜୁଳ
ଭୂଷିତ ଗଳେ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ମାଳ ।
ବାନ୍ଧି କଟୀରେ କୃପାଣ ପୁନ ପଗଡ଼ି ବିବର୍ଣ୍ଣ
ପୀତ ସିତ ଅସିତହୁଁ ମେଳ ସେ ।

ଲଲିତରେ ।

ସିନ୍ଦୂର ଛଟା କ ଝିଲ ଦଶେ । ସାଯୁକ ଭମାଣ ହୃତ ଶେଷେ ସେ ।୪
ସଉକାର ଦେଲେ ସକ ଶିରେ ଟୋପର ବଗ୍ରଜ-
ମାନ ଲଗାଇ ଜର୍ଯ ଅମାନ ।
ବାନ୍ଧି ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଲାଙ୍ଗୂଳ ମିଶା ସ୍ଫଟିକ ପ୍ରବାଳ—
ମାଳ ଗଳେ ପିନ୍ଧି ବଳେପନ ସେ ।

କଲେ ଅଣି ।

ବସନ୍ତ ମୃତ୍ତିକା (୧) ଅଙ୍ଗ ସାକ । ନେତ୍ର ତଳେ ମୃଗାଙ୍କ ଭଳିକ ସେ ।୫।
କପାଳେ କସ୍ତୂରୀ ଚିତା ଲୋକନେତ୍ରେ ସେ ଭୟଦାତା
କ ସ୍ୱନଦ ବାହୁରେ ବାନ୍ଧୁଣୀ ।
କରେ ଝଣ୍ଡା ଫର ଧର କଟୀରେ ଘଣ୍ଟି ମାଧୁସ୍ୱ
ଝଣ ଶବ୍ଦ ଟାଣେ ସତ୍ତ୍ୱକଟି ସେ ।

---

୧ ବଳଦଅ ମାଟି

ଖଉକୁଳ ।

ଏପର ବେଶରେ ସୁମଙ୍ଗଳା । ହୋଇ ହେଲେ ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଠୁଲ ସେ ।୬।
ସ୍ୱବେଶ ହସ୍ତିଦ୍ୱାର-   କାରଙ୍କର ଭାର ତର
ଗିର ଭର୍ଣ୍ଣ ନ ହୋଇ ମୁଖର
ଭୀଷ୍ମ ଦ୍ରୋଣ କର୍ଣ୍ଣ ଶୈଲ୍ୟ   ଭୂରିଶ୍ରବା ମହାମନ୍ତ୍ର
ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା କବା କୃପଖାର ସେ ।

ପର୍ଣ୍ଣୁରାମ ।

ସହ ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥେ କ ହୋଇ ହଜ । ଦେଜେ ଗଞ୍ଜିତ କଶ୍ୟପାତ୍ମଜ ସେ ।୭।
ଅଙ୍ଗ ରଞ୍ଜି କଳେବରେ   ଟୋପର ଲଗାଇ ଶିରେ
ବାମେ ଖାରଧ୍ୱଜ ଶୋଭାକର ।
ଶ୍ରୁତି ଯୁଗଳେ କୁଣ୍ଡଳ   ଗଳେ ନାନା ରତ୍ନମାଳ
ପଦରେ ଢୋଉର କ ରୁଚିର ସେ ।

ଖାରବର ।

ବାନ୍ଧ କଟୀରେ କୃପାଣଧାର । ଚଟକ୍ତ ବଧୂତ ଦସ୍ତକର ସେ ।୮।
ଭୁଞ୍ଜି ତାମ୍ବୁଳ ଲବଙ୍ଗ   ରଦବାସ କଲେ ରଙ୍ଗ ।
ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ଅଶ୍ୱ ଆରୋହଣ ।
ରାଜ ଗଜଶସ୍ତ ଦ୍ୱାରେ   ସହରେ ସମସ୍ତ ଖାରେ ।
ମିଳ ହୋଇ ମେଳ ଧୀରେ ଶୁଣ ହେ ।

ମହାରାଜ ।

ହୃଅନ୍ତି ଯେମନ୍ତ ଖାର ସଜ । ନାହିଁ ତହିଁ ଉପମା ସମାଜ ହେ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜର ଜଡ଼ିତ   ସିତ ଟୋପର ଶୋଭିତ ।୯।
ଶିରେ ଛତ୍ର କୁଣ୍ଡଳେ ମଣ୍ଡିତ ।
ରୁଚିର ସିନ୍ଦୂର ଚିତା   କପାଳେ ବାଳ ସବ୍ରତା ।

ସ୍ୱର୍ଭାନୁ (୧) ଭୀତେ କି ପଳାୟିତ ସେ ।
କଳ୍ପିତରେ ।
କର ତାର ତାର ଅବା ଦଶେ । ତାମ୍ବୁଳ ଭୂଷିତ କଣ୍ଠଦେଶେ ସେ ।୧୧
ବାହୁଟି ଭୁଜଙ୍ଗେ ଶୋଭନ   ପଟ୍ଟଚେଳ ପରିଧାନ ।
କରବାଳ(୨) କଟିରେ ବନ୍ଧନ ।
ଦକ୍ଷିଣ କରେ ବରଜ୍ଞ   ଧର ଅରଜନ୍ମ ଅଛି
ପାର୍ବତୀ ଚରଣେ ନମି ଇନ ସେ ।
ଦେଖିଲେ ଦୃଷ୍ଟି ।
ସେକାଳ ଶୋଭାମୟବା ଜଗା । ବ୍ରଦ୍ଧିତ ଅନୋପମା ଦେବା ସେ ।୧୨
ବାହାର ଯୋଦ୍ଧା ରଜନ   କୃତେ ବଇର ଖଣ୍ଡନ ।
ସେ କାଳେ କମ୍ବୁ ନିସ୍ୱନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଦ୍ୱିଜେ ଶ୍ରୁତିଗାନ କୃତ   ପୁରଦରେ ବୀଥି ବୀଥି ।
ସ୍ଥିତ ରମ୍ଭା ତରୁ ଦଧି ମୀନ ସେ ।
ଶାଢ କୂର୍ମ୍ମ(୩) ।
କୂର୍ମ୍ମେ ତହିଁ ଜୀବନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣି । ଗଜେନ୍ଦ୍ର କର ତା ବଲୋକନ ସେ ।' ୨
ଅବକାଶ କରଅର-   ଦ୍ୱାରେ ଦୋଳ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ
ସବଳ ସେନ କରୁଁ ଗମନ ।
ଢଡ଼ା ଢଡ ବୀର ଡଙ୍କା   ଶବ୍ଦରେ ଦଥଇ ଶଙ୍କା
ବ ରଙ୍ଗେ ଫଉକେ ଝଣ ଝଣ ସେ ।
ଫରିମାନ ।
ଝାଡନ୍ତି ବୀରକୁନ୍ତାଠ ଦେଇ । ବାଜି ତେଜ ଶାଜଏ ଦେଖାନ୍ତି ସେ ।୧୩ ।
କଲେ ତହିଁ ଏ ଦୃଶ୍ୟର   ପାଛ ବଇର କାତର ।
ଦେବାକୁ ପାଛ ଦାଗ ଦାଗରେ ।

---

୧ ରାହୁଗ୍ରହ, ୨ ତରବାରି, ୩ ସୁନା ।

ନଳଧାରୀ ଶୂର ଶୂର   ଧନ୍ୱୀ ଏକ ଫରକାରୀ ।
ବେନ ବେନ ସୁସାଦ ସଙ୍ଗରେ ସେ ।

ଛନ୍ଦ ଏକ ।

ଏବ ନାଗରା ଶବ୍ଦ ବ ହୁଏ । ପତ୍ତି-ବଲ୍ଲୀ-ଦମ୍ଭ-ହତ କରୁ ସେ ।୧୪
ପାଣ୍ଠନେ ଏହ୍ନ କପଟ   ବଢଣି ବଳେ ଶଙ୍କଠ ।
ଦାନ ଦେଲେ ବେଡ଼ ବରଡଣ ।
ଦଣେ ଦଣେ ଢ଼ଙ୍କା ସ୍ୱନ   ଶୁଣି ପରକୂଳ ଛନ୍ନ ।
ବୂବି ନ ଝୁରେ ଉଡନେ ରଣ ସେ ।

ଅଭଗ୍ରମ ।

ପଞ୍ଚାସ୍ୟ ପୂରବେ ହୋଇ ଦୃଶ । ବୁଡ଼ାଇଲେ ଅଶ୍ୱକେ ସାହସ ସେ ୧୫
ପୁଣି ପରବାର ଦମ୍ଭ-   ଭରେ ସମର ଆରମ୍ଭ
ହରୁ ହୋଇଲା ବଷମ ଗୋଳ ।
ଫରକେ ଫରକେ ବାଧି   ଧନ୍ୱୀକ ଧନ୍ୱୀଏ ବନ୍ଧ
ଶରପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତ ଖ-ମଣ୍ଡଳ ସେ ।

ଖଗକୂଳ ।

ଉଡ ନ ପାର ପ୍ରବର ଏକ । ଛୁଡ ଶିର ଫଡ଼ ବେଢେ ଲୋକ ସେ ।୧୬
ସ୍ୱର ନଳଥଳ ରଦ୍ଧ   କଣି ଘନ ଘଡଘଡ
ଗୁଳିଘାତେ ବଚ୍ଛେଦ ହା କର ।
ଛୁଡ଼ଇ କାବ ପଯ୍ୟନ୍ତ   ମସ୍ତକ ଉଡଲା କାର ।
ପଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡ ଯାଏ କେ ମହୀର ସେ ।

ବଜ୍ରହତ ।

ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧେ କଉଁ କଉଁ ବୀରେ । ଶିରେ ଶିର ମାରନ୍ତି କୋପରେ ସେ ।୧୭।

କରବାଳ ଧରି କରେ   ହାଣିଲେ ବାହା ଉପରେ
ପକାଇ ଛତର ଘୋଡ଼ ରଙ୍ଗ ।
ବରଛି ଘାତେ ସଉଦେ   ବିନାଶନ୍ତି କେତେ କେତେ
ନାଶିଲେ ବାଜୀ ଗମନ୍ତେ ମତ ସେ ।
ଏ ସମୟେ
ଅଣଓଟାଇ ଖେଣ୍ଡ୍ରା ବୀର (୧) । କୃଷ୍ଣ ଗଲ୍ୟାଇଦେ ବୋଲେ ଗେର ମେ ॥
ହରି ଯଥା ପାଣ୍ଡବର   ସଖା ହୋଇ କୁରୁବାର
ନାଶି ଧର୍ମସୁତେ ଭୂପକଲ୍ପ ।
ତଥା ଅଭିରାମ ହର   ଅଜ ମୁଁ ବିନାଶ କର ।
ଏ ଅବନୀ କରିବଗିଁ ଦଉ ସେ ।
ଲୋକନାଥ ।
ସିଂହରେ ନକର ଥାଅ ଜାଣି । କାହିଁ ଲୁଚଅଛୁ କେଣ୍ଟା ପୁଣି ସେ ।୧ ୯।
ଏ ବାଣୀ ଶ୍ରବଣେ କୃଷ୍ଣ   ଗଲ୍ୟାଇତ ଭଣି ଶ୍ରୀହ
ନ ହୋଇ ଜାଗ୍ରତ ଥାଉଁ ଜନ ।
ଏ ବଡ଼ ବିଚକ୍ଷ ଗିର   ଦୂପନ ଲୋକନ ତୋଷ
ନକଟ ବ ହୋଇଲା ମରଣ ସେ ।
ଛଳ ଗିର ।
ଶୁଣି ଖେଣ୍ଡ୍ରା ତମେ କମ୍ପିତ । ବୋଲେ ଅଜ ମଲୁ ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ରେ ।
ଗଲ୍ୟାଇଭ ନାଶବ୍ଲଦେ   ବାଜୀ ଧୂଷର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱରଦେ
ବଲୋକ ତା ଶିର-ଚୂଡ଼ା-ମଣି (୨) ।
ଡାକଲେ ଅରେ ପାମର ବଧ   କ ଛଡ଼ଲୁ ଚୋର
ପ୍ରତାପ ଦେଖାଉ   କେତେ ପୁଣି ସେ ।

---

୧ କେନ୍ଦୁଝରର ଜଣେ ଭଲ ଯୋଦ୍ଧା । ୨ ଅଭିରାମସିଂହ ।

ମୋ ଥଗରେ

ବେଣୁଦଳନ-ଛେଦନ ମୋଭା ନାହିଁ କବା ଶୁଣିଲା ଡୋଦର ସେ । ୧୧ ।
ବୋଲି ହୋଇ ତମଭର - ବାଜୀ ଧୂଆଇଁ କବର
କରେ ଧର ଖଡ୍ଗ ଭାଷାରଣ ।
ଖେଣ୍ଡ୍ରା ଉପରେ ନେଇଁ ସମ୍ଭାଳ ସମ୍ଭାଳ କହୁ
ପ୍ରହାରନ୍ତେ ହେଲା ବଚ୍ଛେଦନ ସେ ।

ଅପଘନ (୧) ।

ହେଲା ତାର ମସ୍ତକେ ପତନ । ବଲୋକ ଭାଙ୍ଗିଲେ ପର ସୈନ୍ୟ ସେ । ୧୨ ।
ପଳାନ୍ତେ ସୈନ୍ୟ ସକଳ ଆଜ୍ଞା କଲେ ମସ୍ତପାଳ
ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇ ବିନାଶ କର ।
ଶ୍ରବଣେ ସମସ୍ତ ବୀରେ ତରବାଳ ଧର କରେ
ବଚ୍ଛେଦନ କଲେ ପରବାର ସେ ।

ଅବଶେଷ ।

ପାଞ୍ଚ ସାତ ଜନ ସଙ୍ଗ ହୋଇ । ଲୋକନାଥ କେଶରୀ(୨)ପଳାଇ ସେ । ୧୩
ବଲୋକ ତା ଦଶରଥ- ଜଡ ମରୁଡର ବଡ
ଧାମନ୍ତେ ବେଢିଲେ ଜବେ ଯାଇ ।
ହାଣନ୍ତେ ଧର କୃପାଣ ଅଭିରାମସିଂହ-ଆନ
ଦେଇ ପୀତାମ୍ବର ସିଂହ(୩) କହୁ ସେ ।

ଅହେ ବୀର ।

ଗୋହ୍ରବଧ ନ'କର ନ କର । ଜଗତେ ଦୂଷଣ ଏହୁ ଗିର ହେ । ୧୪
ବୃନଧ୍ବୀ ହୋଇ ସେକାଳେ ଲୋକନାଥ ସିଂହ ବୋଲେ
ନାଶିଲେ ନଅନ୍ତ ମୋର କ୍ଷୀର ।

---

୧ ଦେହ ୨ ଖରସୁଆଁ ଫାଡ଼ ୩ ଦୁଜଣାର ସାମନ୍ତ ।

ସୁଯଶ ବଖ୍ୟାତ କର ଶିର ପାଲଟ ମୋହର
ଯେନଯାଅ ଉଷ୍ଣୀଷ କଣ୍ଠାର ହେ ।
ବଗୁର ତ ।
କୋହଲ ବ ନାଶ ଭୂମ୍ବ କରେ । ଶୁଣି ଦଶରଥ ମୋଦବରେ ଯେ ।୨୫।
ଯେନ ଉଷ୍ଣୀଷ କଣ୍ଠାର ମହାରାଜ୍ଞ ପ୍ରବର
ଦେଇ ସକଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତମାନ ।
ଭଣନ୍ତେ ପ୍ରମୋଦ ନର- ଈଶ ଉଷ୍ଣୀଷ କଣ୍ଠାର
ବୀର କରେ ଦତ୍ତ ରଚ ପୁନଃ ସେ ।
ଶିରମାଳ ।
ସମ୍ଭବ ଶକଟେ ଭରପୂର୍ଣ୍ଣି । କୃତେ ବାହୁଭାବକେ ରାଜନ ସେ ।୨୬।
ବାଜଇ ବବଧ ଛନ୍ଦେ ବାଦ୍ୟ ନାଚନ୍ତି ଅନନ୍ଦେ ।
ପଦଗ ଶ୍ରେଣୀ ଫରକମାନ ।
ରାଉତେ ବାଜଡେଜକୁ କରାନ୍ତି ଲଢ ମୋଦକୁ
ବୀରଡାକ ଶୁଭେ ଘନ ଘନ ସେ ।
ମହାରାଜ ।
ପରବେଶ ହୋଇଲେ ନଗରେ । ସଜ ଉଲ୍ଲାସି ହୋଇଲେ ଘରେ ସେ ।
ମେଳାଣି ଦେଇ ସବଳେ ଗଡ୍ୟକର୍ମ୍ମ ବଢ଼ାଇଲେ ।
ମଣୋହ ଅନ୍ତେ ଅସ୍ତାନେ ବଜେ ।
ଭୂତ ପାନାର୍ତ୍ତି ଶ୍ରବଣ ଭୂପ କଚ୍ଛଦନେ ଶୁଣ ।
ଧୀରେ ଅନ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ସମାଜ ସେ ।
ବୀରମଣି ।
ମୈଥିଳୀ ବରାହଭୂମିନାଥ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସୁତ ସଙ୍ଗତେ ବନ୍ଦନ୍ତି ସେ ।୨୮।
ବରାହଭୂମିରାଜନ କନିଷ୍ଠ କ୍ରମରେ ଯେନ
ରାଜ ପଦବୀ ଦେବା ପାଇଁଲେ ।

ଲଭି ଅଭିମାନ କେଷ୍ଟ- ନନ୍ଦନ ବିଷପୂର୍ବମାନ
ଅପି ମିତ୍ର ଛଳରେ ଭାଷିଲେ ସେ ।
ମିଶ୍ର ସାନ ।
ଶୁଣି ଅଭିରାମ ସିଂହ ଭଣି । ମୋ ମିତ୍ରେ ଯେ ଅଭିମାନ-ଦାମି ସେ ।୨୯।
ମିତ୍ର ଛଳେ ଉଗ୍ରପାଳ ଯଥା ବାଳ କରି ହତ
ହଂସଧ୍ୱଜରେ (୧) ବହୁତ ମହାଶ ।
ମୁଁ କରି ତା ମାନ ଦାନ (୨) ସେ ରାଜ୍ୟେ ମିତ୍ର ରାଜନ
ପଦ ଦାନ ରଚିବ ଅବଶ୍ୟ ସେ ।
ରକ୍ଷକ ତା ।
କାହିଁ ନାହିଁ ଏ ମହୀମଣ୍ଡଳେ । ବଧିବ ରଖିଲେ ହରପାଳେ ସେ ।୩୦
ଏସନ ପ୍ରତାପମାନ ଶୁଣି ମୋଦ ମିତ୍ରମନ
ରାଜନ ପେଷିଣ ଦୂତମାନ
ଖରସ୍ୱାଁଅଁ ବାଙ୍କସାହୁ ଅବ ଭ୍ରାତଙ୍କୁ ଡକାଇ
କରି ସର୍ବ ବିଷୟ କଥନ ସେ ।
ମହାରାଜ ।
ହକରାଇ ଛତ୍ରାଭୁଳେ ପୁନ । ଭାଷିଲେ ଖୋଜ ସୁଯାତ୍ରାଦନ ସେ ।୩୧
ଜଣାଇଁ ଜ୍ୟୋତିଷଗଣେ ଯାତ୍ରାକୁ ବଶିଷ୍ଟ ଦନ
କାଲି ମାତ୍ର ଅଷ୍ଟମ ତାରେଶ ।
ତବ ହେ ବୀର ଉତ୍ତମ କୋହଲା କ୍ଷେଣୁ ସେ ବନ୍ଧ
ଦାକ୍ଷି ଗତେ ଚଉଦ ଦବସ ସେ ।
ଅନକୂଳ ।
ବରଜି ବୈରି ବଘାତ କରି । ଶୁଣି ଅତି ମୋଦ ନରବର ସେ ।୩୨

---

୧ ସୁଗ୍ରୀବ ୨ ଛେଦନ

ସେ ଦିନ ରଜନୀ ଅନ୍ତେ ଉଠିଣ ବଡ଼ ପ୍ରଭାତେ
ମନ୍ତ୍ରଇବା କପଟ ରଚନ ।
କର ମୋହନକେଶରୀ (୧) ଏ ମନ୍ତ୍ରରେ ଅଧିକାରୀ
ହେବ ଭାବ ଦିଅଇ ଘୋଷଣ ସେ ।
ଯାଇ କବେ ।
ଅଗ୍ରେ ରଣ ଗଉନ ବ୍ୟାଜରେ । ଘୋଷଣ ଶ୍ରବଣେ ସର୍ବଙ୍ଗରେ ସେ ।
ସାଜ ନୃପ-ସିଂହଦ୍ୱାରେ ଭୂଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ସତ୍ୱରେ
ଶ୍ରବଣେ ଅଭିରାମ କେଶରୀ ।
ଭୀଷଣ ଢାରଘୋଷଣ କେ ଦେଲା କେ ଦେଲା ପୁଣ
ଅଶିବ ଦିବସ ନବଗ୍ରହ ସେ ।
ଜଣାଇଁ କେ ।
ଏହା ମୋହନସିଂହ କହଇ । ଅଗ୍ରତରେ ଗଲେ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ସେ
ଶୁଣି କଲେ ଆଜ୍ଞା ପୁନ ସେ ଯେବେ କଲେ ଗମନ
ଯାହା ସେ ମୋ କହୁ ଗଙ୍ଗାଧର ।
ଜତେ ବହୁ ସେନାପତି ଅଷ୍ଟାଦ୍ରୋହ ନରପତି
ସବଳ ସେନ ହେଲେ ବାହାର ସେ ।
ପଥେ ଯାଇ ।
ଶୁଣିଲେ ମୋହନସିଂହ ନାହିଁ । ଭରତ କପଟ ପୁରେ ଯାଇ ସେ
ଜାଣି ଏହା ତମେପୂର୍ଣ୍ଣି ଡାକ ପାଶେ ଭଗବାନ
ପଣ୍ଡାରେ ଏ ବଚନ ରଚନ ।
କଲେ କହ ଯାଇ ଭୂହ ମୋହନ ସିଂହଙ୍କ ତହିଁ
ମୋ ନାହିଁ ଏ କପଟ ସାଧନ ସେ ।
ତହୁ ମନେ ।

---

(୧) ଗଉଣ୍ଡିଆ ପଦ

ଏମନ୍ତ ଭୋଗ ଘଟିତ କର । ମୁଁ ଯେବେ ଅଭିରାମ କେଶରୀ ହେ ।୩୬।
ରଣ ଜୟ କର ଯେବେ ପୁରେ ବାହୁଡିବ ତେବେ
ଅବଶ୍ୟ ବିହିବ ତା ବିନାଶ ।
ଶୁଣି ଦ୍ୱିଜବର ଯାଇ ମୋହନ ସିଂହରେ କହି
ଉତ୍ତର ଶୁଣେ ହରଷ ଭାଷ ଯେ ।

ଶୁଣି ଚତ୍ରେ ।

ମୋହନ କେଶରୀ ନଭ ଗ୍ରନ୍ଥ । ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ବୀର କଣ୍ଡ ଯେ ।
ଧଣି ବନ୍ଧୁ ବଚନ ଶେଷିଲେ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ମନ
ଗମନ ବିରଚି ତହୁଁ କାବ ।
ବିଲୋକ ଅଟବି ଛବି ଭୂଙ୍ଗକଣ୍ଠ ବଢ ଭାବି
ବିଶେଷ ଉପଜ ଚକ୍ର ଭାବ ଯେ ।

ବାଟେ ପଡ ।

ତଥି ଜଡ ପାଦ୍ୟାଷ୍ଣ ଅଣି (୧) । ଅଚ୍ଛେଦ ସିନା ବିଷମ ଅଣୀ ହେ ।
ଶାଖା ହୀନ ଉଚ୍ଚ ତରୁ ଯୋଗରୁ ସୁଗାଭ (୨) ଗୃରୁ
ସପ୍ତଚର୍ (୩) ଖଞ୍ଜର ମାଧୁରୀ ।
ବନ୍ଧୁର ବେଢେ ନାଗାଲ ଉପୁଙ୍କର ତଥି ମେଳ
ଯୋବାବର ବର୍ଜେ ମୃଗାର ଯେ ।

ପତ୍ରିଚ୍ଛନ୍ଦ ।

କେତେ ବେଳେ ଲୋକ ତହିଁ ଯାଇ । ବୀର କେଶରୀ ତା ଜାଣି ଯାଇ ହେ
ବଲ୍ଲଭ-ଭୂମି ଗଞ୍ଜକୁ (୪) ବେଢିଲେ ଜାଣି ରଣକୁ

---

(୧) ଅଣି—ନଦୀ; ଅଣି—କାନଖିଲ । (୨) ଉଦଳ । (୩) ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ଉତ୍ତରରେ ଥିବା ପାଉନାଳ । (୪) ଗଡ ବଦଳରେ ଗଞ୍ଜ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଭାଷା ।

ରିପୁ ବଳ ଅଇଲେ ଦ୍ରୁତ ।
ବଳ ଉଭୟର ଭେଟ   ବାଦିତେ ରଣ ପ୍ରକଟ
ହୋଉଁ କେତେ ଅଦ୍ଭୁତ ଜନତ ସେ ।
ହେଲା ଛନ୍ଦଁ ।
ରାମ-ରାଜ ପୁଞ୍ଜତେ ବିରାଜ । ମହୀଶ ବଳାଇ ଯୁଦ୍ଧେ ସ୍ନେହ ସେ । ୪୦
ଯେନା ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ (୧) ସପ୍ତ —   ବାଜୀ (୨) ଗୁପ୍ତ ଗଣ ଗତ
ବାଜିରାଜ ପ୍ରବଳ ହେବାରେ ।
ଅଜ୍ଞାନ ତମସ କୃତ   ମାନସୁଁ ଭୀତ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ
ଅଦ୍ଭୁତ ଦ୍ରବେ ରଜନୀଚରେ ହେ ।
ଘନ ଘନ ।
ହୋଉଁ ନଳୀ କମାଣ ଗର୍ଜନ ।   ହେଲା ରଣ ଅବନୀ କମ୍ପନ ସେ ।
ଅବର୍ଦ୍ଧନ ବେଳୁଁ ବେଳ   ହୋଇଲା ବିଷମ ଖେଳ
କର ଧାରଣ କରେ କୃପାଣ ।
ବୀର ଉଭୟ ବଳର   ମିଶି ବାହାନ୍ତେ ସମର
କେତେ ଦଳେଁ ଲଭନ୍ତି ମରଣ ସେ ।
କାହା ଶିରେ ।
କରନ୍ତେ କେ ମୁଦ୍ଗର ପ୍ରହାର ।   ମରଇ ସେ ଉଦ୍ଗାରି ରୁଧିର ହେ ।
ବାହନ୍ତେ କାହାର କାଣ୍ଡ   ତୁଟଇ ତା ଭୁଜଦଣ୍ଡ
ପର୍ଶୁ ଘାତେ ବିଚ୍ଛେଦ କା ମୁଣ୍ଡ ।
ଦେହୁଁ ଧାରେ ନଳଗୁଳ   ଫୁଟନ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଛଳ
ମାଂସ ଧୂଳି କରନ୍ତି ତା ପିଣ୍ଡ ସେ ।
କୋହ୍ନୁଁ ବୀର ।
କା କୁନ୍ତଳ (୩) ଧରି ବାମ କରେ । ଶିର ଛେଦ ଫିଙ୍ଗନ୍ତି କୋପରେ ସେ

---

(୧) ବର୍ଷାକାଳ (୨) ସପ୍ତବାଜୀ—ସୂର୍ଯ୍ୟ (୩) କେଶ ।

ଫଟକେ ଫଟକେ ଭେଟ ହୁଅନ୍ତେ ଦୀର୍ଘ କୃପାଣ
ଦେଇ ଝାଳ ଉଦନ୍ତ କେ ତହିଁ ।
ଆଉକ ହାଣଇଁ ଭେଇଁ ସୁଗନ୍ଧ କର ବଖାଇ
ପୁଣି ସେ ଖଣ୍ଡା ବଘାତ ବହୁ ଟେ ।

ଅପଦନ ।

ବଚ୍ଛେଦନ କଉଇ ତାହାଭ । ଯୀଟେ ଶୁଣ କଣ୍ଠ ଗଙ୍ଗାଧର ହେ ।
ସ୍ୱସୈନ୍ୟ କାତର ହୋଇ ପଛକୁ ଧାଇବା ଗୃହଁ
ଡାକଲେ ପଲାଅ କା ଭୟରେ ।
ରହ କ୍ଷଣମାତ୍ର ମୋର ହଲୋକ ହର ସମର
ହାର ତର ବଇଶ ତସ୍ୟର ସେ ।

ନକର ମୁଁ ।

ଅଜ ହୋଇବ ବନାଶକର । ରଘୁକ ହୋଇଲେ ସୁରବର ସେ । ୪୫
ବୋଲି ବରଷ୍ଟି ବୃଦ୍ଧାଇ ରେ ରେ କାର ଶବ୍ଦ ବହୁ
ତହ୍ରାକୃଷ୍ଣ ବାଙ୍କାକ ଫେଗଇ ।
କର ବରକ୍ଷ ବଘାତ ବୈରି ବଳ କରୁଁ ହତ
ଦେଖି ବୀରଭଦ୍ର ଆଗ ହୋଇ ସେ ।

ଭମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଚଟେ ଗଙ୍ଗାଧର ଜଟେ ବହୁ । ସୈନ୍ୟ ନାଶୁ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇ ରେ । ୪୬
ପେଶି କଷ୍ଟିତ ମାର୍ଗଣ (୧) ହୋଟକ ହଦ ତୋ ପ୍ରାଣ
ହରକ ଭାଷି କମାଣ ଗୁଣେ ।
ବାନ୍ଧୁ ଏକ ସ୍ୱର ଯୋଡ ଶ୍ରବଣ ଯାଏ ଅମ୍ବୁଷି
ସ୍ଥଗନ୍ତେ ଶିଁ ଶବ୍ଦ ଉଚ ଟାଣେ ସେ ।

ବରେଦନ ।

ହେଲା ଗଙ୍ଗାଧର ଜତ ଶ୍ରେଳେ । ମସ୍ତକ ପଞ୍ଚାଲ ଛୁଡ଼ ଭଲେ ସେ । ୪୭ ।

---

(୧) କାଣ୍ଡ ।

ବଳେଲ ସ୍ୱ ସେନାପତି — ହତ ସୈନ୍ୟ ଲଭି ଭୀତ
ପଳାନ୍ତି ଛାଡ଼ି ସମର କ୍ଷିତି ।
ଗୋଡ଼ାଇ ବଙ୍ଗାଳବୀର କରନ୍ତି ଶର ପ୍ରହାର
ଦେଖି ଛତ୍ରିପତି (୧) ପଚାରନ୍ତି ସେ ।
କି କାରଣ ।
ପଳାଅ ଭୟେ ଛାଡ଼ଣ ରଣ । ଜଣାଇଁ ସୈନ୍ୟ ଭୟ ମରଣ ସେ । ୪୮ ।
ଶୁଣି କୁପିତ ନୃପତି ସେନ ସଙ୍ଗେ ସାଧେଶନ୍ତି
ଅଗ୍ରସର ହୋଇଁ ସର୍ବ-ବଳ ।
ଚାଲନ୍ତି ପୁଣ ରଣକୁ ଡମେ ଶତ୍ରୁ ମାରଣକୁ
ସର୍ବେ ଧୃତ କରେ କରବାଳ ସେ ।
ସାବକୁଳ ।
ବଳିଁଧର ପଣି ଶତ୍ରୁବଳେ । କେ ବଶ କେ ଭଂଗ ହନାଣିଲେ । ୪୯
ପରନ୍ତମ୍ଯୁ ଏକ ଏକ ବେଜାହୁଣୁ ଫରିକ
ଧନ୍ୱଗଣ ସାଦ ନଳଧାରୀ ।
ହନାଣୁଁ ଦଶପଞ୍ଚମ ବୀରବରଙ୍କୁ ଅଭିରାମ—
ସିଂହ ଜଦୋ ଶର ଭେଦ କରି ସେ ।
ଘାତ ପାଇ ।
ବୀରକେଶରୀ କୋପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣି । ଖଡ୍ଗେ ଶିର କଲେ ତା ଛେଦନ ସେ ॥
ଗଜବାଜୀ ଅଗଣନ ପଡ଼ିଲେ ହୋଇ ଛେଦନ
ବହିଲା ଶୋଣିତ ନଦୀ ତହିଁ ।
ବୀରର-ଗଣ ଶରୀର ଭୂତଳ ତ ସିକ୍ତ ଶୀର
ଫେନ ତାର ଭ୍ରମହୀନ କୋହ ସେ ।
ବଗୁଳତ ।

---

(୧) ଅଭିରାମସିଂହ ।

ଦ୍ୱିରଦ ଛଳ (୧) ଛନ୍ଧି ମକର । ଅଢପଦ କମଠ (୨) ଅବାର ଚେ ।
ଝଷ (୩) ତୁଲାଣ ଘୋଟକ   ଭୁଜ ଭୁଜଙ୍ଗ ଛଟବ
ବନ୍ଧ ବାର ବାର୍ ହୋଇ ଗ୍ରଜ ।
ବାଧିରେ ହେଳ ଲୋକନ   କରଣ ବୈର ସଇନ
ଦବେ ପଳାଇ ସଂଗ୍ରାମ ଚେଜ ସେ ।

ଅବଶେଷ ।

ନ ମର ଥିଲେ ଯେତେକ ଲୋକ । ନାହିଁ ଉଣ୍ଡିଁ ଏକ ଅଘାଡ଼କ ସେ ।
ରଣଜୟ କରି ବଳେ   ବୀରେନ୍ଦ୍ର ଗଡ଼େ ପଶିଲେ
ଜାଣି ବଗ୍ଧ-ଧଗ୍ର-ନରେଶ ।
ଲଭଣ ଖ୍ୟାତି ଅତ୍ୟନ୍ତ   ମିଳିଲେ ବୀର ଅଗ୍ରତ
ହିଷି ଶରଣ ସଦଣ ହିଷ ନେ ।

ଯଥା ସୁଭ ।

ବାଣୀ ଭଣି ବୋଧିଲେ ମସ୍ତ୍ରଣ । ଅଳ ସ୍ଥଳେ ଶୁଣିମ ସେ ରସ ଦେ ।୫୩।
ବାଳ ବଖଣ୍ଡନକାଷ୍ଠି   ବାଲପଦ ବନଗ୍ରୀରୀ
ଯେ ଗୃରଦଣ ତ୍ରୁବନ ଭନ ।
ମୁନି ମାନସ ମୋହନ   ବାରିଧି ସେତୁ ରଚନ
କୃତ ଯେନ୍ତ ବଳାହକେ ମୁନଃ ସେ ।

ରବୃତ୍ତମ ।

ଶୌତମ-ବାମା-ତାରକ-ପଦ । ମହେଶ୍ୱର ପୂରଣେ ପ୍ରମୋଦ ସେ ।୫୪।

---

(୧) ହାତୀମାନେ । (୨) କଚ୍ଛପ । (୩) ମାଛ ।

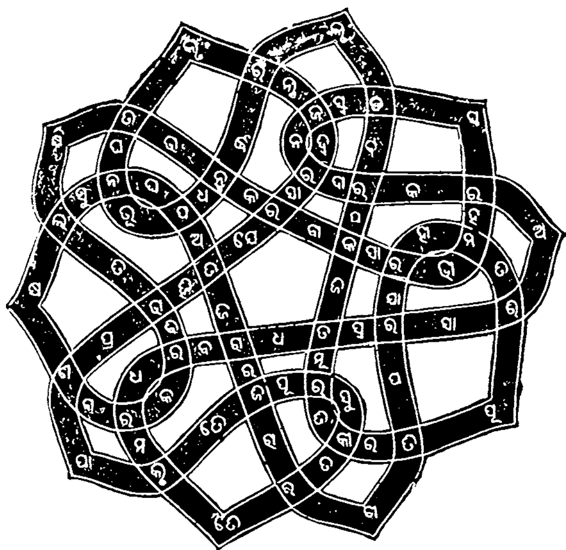
ଷଷ୍ଠଛାନ୍ଦ

ରାଗ—ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ

ଶ୍ରବଣ କର ବର-ବିବେକ ନର ବିଦ୍ୟାବତୀ-ନରେଶ ।
ରଚି ପଞ୍ଚମ ଛାନ୍ଦ ବନ୍ଧେ ସ୍ତୁତି ତୋଷି ଅଭିରାମ ପଞ୍ଚାସ୍ୟ ।୧।
ଦନ୍ତପଙ୍କଜିତ ମୂର୍ତ୍ତି କୀରତି ମୂର୍ତ୍ତି ଗମ୍ଭୀର ଯାର ।
ପଛ ଶୀରଶ୍ରିକିର ରଞ୍ଜିତ ଅପଦାନ ସ୍ୱଲକ୍ଷଣବାର ।୨।
କର-ବିଶ୍ରୁତ ଲକ୍ଷିତ ଭାନୁକର ବାହସାର ଶୌମନ୍ଦର ।
ସତ ସ୍ୱଜନର ଦାରକର ଅରୁ ସାରସ୍ୱତ ଧର୍ମ୍ମବର (୧) ।୩।
ଧର୍ମକୃତେ ରତ କି ସୁର ପୂଜିତେ କୃପାଣ-ପ୍ରଭାହତ ।
ଯେ ରଷାର ଦ୍ୱିଜନ୍ମର କୃତଧନ ଭୂପ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର କୃତ ।୪।
ପୁନ ଅଷ୍ଟାଳ ବନ୍ଧେ ଛନ୍ଦ ବିନତ ଗିର ଅନୁକୂଳତ ହୋଇ ।
ସ୍ତୁତି ପାଠକ ଯଥା ମସ୍ତିଷ୍କାଳ ପୁରତେ ସ୍ତୁତିକ ଭଣଇଁ ।୫।
ଜମ୍ବୁ ପରରମ୍ଭ-ମାନ ଦାନକାଶ୍ୱ ଧରଣୀ ଧବ ବିଜ୍ଞାନୀ ।
ବିଧି ନନ୍ଦନାନନ ଯା କୀର୍ତ୍ତି କବି କବିକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣି ।୬।
ଆନ ଲଙ୍ଘନେ କେବା ସର୍ବ୍ବିଯୁକ୍ତିଲେ ଷମ ଅବନୀର ଭବ ।
ଯାରକେ ବସୁଦାମୀ ଯେ ଧେନ ପ୍ରଜାପାଳନେ ଜନକ ଇବ ।
ହର ଦର ସାଧୁଜନର ମୋଦକୁ ବିବର୍ଦ୍ଧନ କର ବୀର ।
ଭୂଅମର ସନ୍ଦୋହଳ (୨) ବତ୍ସଳ ସର୍ବଦା ବିଦା ଭୁବନର ।୮।
ସ୍ତୁତି ଭାରତ ଶ୍ରବଣେ କୀରପତି ମାନସୁଁ ତମ ବର୍ଜ୍ଜିତ ।
ଶଶଭୂଷଣ-ଦୂଷଣକାଶ୍ୱ ମୁଖେ ଗୃତଦ୍ୱାସ ପ୍ରକାଶିତ ।୯।
ପ୍ରସନ୍ନ ଗୃଦ୍ଧଁ ଏକାଳେ ଶପ୍ତବ୍ରଜ କରଣ କରକୋଷକ ।
ଜଣାଇଁ ଭୋ ଷ୍ଟର ମାନ ସୁବିନସ୍ତ ଶକ୍ତସ୍ଥେ କର ମୋ ଓକ(୩) ।୧୦

---

୧ । ଧ୍ୱଜା ୨ ସମୂହ ୩ ଘର ।

ପଞ୍ଚମଲ୍ଲନ୍ଦ ବନ୍ଧ ।

					ବ	ନ	ଉ					
					ବ	ଦା	ଭୂ					
				ସ୍ତ	ଳ	ସ	ଙ୍ଗ	ଦା				
			ମ	ଉ	ଧଂ	ଦୋ	ଦ୍ବ	ଗ	ଚ			
		ବ	ର୍ଦ୍ଧ	ନ	କ	ର	ଣ	ର	ଭୂ	ଅ		
			ଜ	ନ	ଉ	ମ୍ନୋ	ଦ	ଲୁ	ବ			
				ଉ	ଦ	ଉ	ଘା	ଧୂ				
			ଜେ	ଜ	ଜ	ଜ	ଇ	ବ	ଦ୍ବ			
		ଦା	ଙ୍ଗ	ଯେ	ଘେ	ନ	ପ୍ର	ଜ୍ଞା	ଦା	ଳ		
			ଢ	ବ	ଯା	ଚ	କ୍ଷେ	ବ	ସ୍ତୁ			
				ମ	ଅ	ବ	ଙ୍ଗ	ଉ				
			ବା	ଷ	ତ୍ରି	ଯୁ	ଳୁ	ଲେ	ଷ			
		କ୍ର	ବ	ସ୍ତ୍ରି	ଅ	ନ	ଲ	ଘେ	ନେ	ବେ		
	ନ	ପା	ଙ୍କ	ତ୍ରି	କ	ଦ୍ବ	ଜ	ଦ୍ବ	ଦ୍ବ	ବ	ଚ	
ଉ	ଣୀ	ଧ	ଦ	ବ	ଜ୍ଞା	ଜ	ଦ୍ବ	ଧୂ	ଜ	ଜ	ନା	ନ
ଜ	ସ୍ତ	ପ	ର	ଚ	ଯୁ	ମା	ନ	ଦା	ନ	କା	ସ୍ତ	ଧ

ଅଟ୍ଟାଳ ବନ୍ଧ

ମିଥିପୁର ଶୋଭା ବିଲୋକିବା ଭାବ କରି ସମ୍ମତ ନାରେଶ ।
କାଙ୍କବା ବାଜ (୧ ଙ)ଘନଙ୍କୁ ଫେଲି ତହୁଁ ବନ୍ଦନ ବିରଚି ବାସ । ୧୧ ।
ଉଦୟ ପାରଣେ ବେହଜନ ଅଂସେ କରବର ଦେଇ ଗାଇ ।
କରନ୍ତେ ଗମନ ମିଥ ମିନ୍ଧଗାଡ଼ ସ୍ୱର୍ଗୈନ୍ୟ ସେନା ସଙ୍ଗରେ ୧୨ ।
ଅଭିରାମ ହୁର ବୃଜସ୍ୱେ ଏ ବାଣୀ ଶ୍ରବଣେ ନଗ୍ର ଯୁବତୀ ।
ସ୍ୱରୂପ ଲୋକନ ଇଚ୍ଛି ଲାଜ ଛାଡ଼ି ମୁହିଁ ପୂର୍ବୁଁ ବାହାରନ୍ତି । ୧୩ ।
ବୀର-ସୁଷମା ଦେଖିଲା କ୍ଷଣି ସୁରଶିର ଲବଇ ନୟନ ।
ଧାଇ ମାତଣେ ସ୍ତମ୍ଭ ତଜ ଉଦ୍ଦନ୍ତି କାଷ୍ଠ ପ୍ରତିମା ଯେସନ । ୧୪ ।
ଜୃମ୍ଭା ପ୍ରକାଶିତ ବ୍ୟାଜେ କେଉଁ ଛାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ କରଯୁଗଳ ।
ଛନ୍ଦ ନ ଜାଣିଲ୍ଲ ହୋଇ କୁଚ ଶୋଭା ଦେଖାଇ ଖସାଇ ଚେଲ ।୧୫
କେ ଅସଂଯୋଗିନୀ ନାୟିକା ନାସିକା ଫୁଲାଇ ଅନନ ବିଧୂ ।
ହଲାଇ ଅଳକ ଭାସେ ଏ ପୁଂସର ଯେଉଁ ବାମା ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ । ୧୬ ।
ହୋଇଛୁ ସଜନ କି ତପ କରି ସେ ଜଣା ତ ନ ଗଲା ମୋର ।
ଜାଣିଲେ ଚତୁରଗୁଣେ ତା ସାଧନ୍ତି ଦେବେ କି ନହନ୍ତେ ବର ।୧୭
ସଖୀ କହେ ବ୍ୟର୍ଥ ଅଶାଇ ହେବାର ଦେହାନ୍ତର ବିଶ୍ୱନର ।
ହେଲେ ସୁକୃତ ସୁଧାଭୋଗ ଲଭନ୍ତି ନର ନବୀନା ବିସ୍ତର ।
ମତ୍ତକାଶିନୀ କେ କାମ-ମୋଦେ ମତ୍ତ ବୀର-କାନ୍ତିକି ଅନାଇଁ ।
ବିସ୍ମିନା ଚେତନା ସୁରତ ଲଳନା ହୋଇ ନେତ୍ରାନ୍ତେ ଠାରଇ ।୧୯
କେବଣ ବାରଣଗମନା ସଖୀଙ୍କି କହେ ଏ ନାଗରବର ।
ଅଙ୍କେ ପଲ୍ୟଙ୍କେ ବସିବ ଯେଉଁ ସେମା ସୁଫଳ ଜନମ ତାର । ୨୦
ଇତର ତପ ନାହିଁ ଯା କୁଚ-ଚନ୍ଦ୍ରକାର ହେବେ ଏ ରସିକ ।
ତୋଷିରହ ଲାଭ ସମ କି ଉତାନ୍ତେ ଶୁଣିମ ଯେ ଶୁଣୁବାକ । ୨୧ ।

---

୧ । କାଣ୍ଡ

ଦମ୍ଭ ବଢମ୍ବକର ଶୃରୁ ଅଧରୁଁ ଯେ କରବ ସୁଧାପାନ ।
ପୁନଶ୍ଚ ବୃନ୍ଦ ପୁରନ୍ଦରଙ୍କ ପଦ ତା ପଯୃର ତଳେ ପତନ । ୨୨ ।
ଖୀଷ୍ମଜନତା (୧)ବଧୂମେଳରେ ବାନ୍ଧିବ ଯେ ଝାସି ଥିବଟି ସେନ ।
ସ୍ମବାମଣି-ବକ୍ଷ ପଲ୍ୟଙ୍କ କର ସେ ଶୟନେ ହେବ ଭାଜନ । ୨୩
ମିଶା ଚମ୍ପକ କେତକୀ ଦାମ ଯେଣ୍ଟୁ ଶିବ ଉତ୍ସବ ହବମେ ।
ଶିବେ ଥିବ ଦେଇ ସେ ବନା ଆନ ନ ଭାବବଶେ ବାହୁପାଶେ ।୨୪
ବାନ୍ଧି ଏ ପୁରୁଷେ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗମେଳ କରିବ, କହ ସଙ୍ଗିନ ।
ପ୍ରାପ୍ତ ଏ ଯୋଗ ହେବ ନ ତାକୁ ଯେ ଅମୃପର ଅଭାଗିନୀ । ୨୫
ଏବାଲେ କଉଁ ଚଭୁଷ୍ଣ ସ୍ନେହାଭୁଷ୍ଣ ବୋଲଇ ରେ ସଖି ଦେଖ ।
ଯୁବତୀକୁଳ ଧଇର୍ଯ୍ୟ ବିନାଶନେ କି ଅବା ଫୁଲବଶିଖ(୨) । ୨୬ ।
ରୂପବନ୍ତ ହୋଇ ବିଜଯ୍ୟେ ଏମନ୍ତ ପ୍ରତେ ହୋଏ ମନେ ମୋର ।
ରଖିବ ନାହିଁ ଜଗତେ ଅଭ୍ ପତି-ବରତ ରମଣୀଙ୍କର । ୨୭ ।
କରତୀ ଭାବଲେ ଆରଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ହୋଇବ ବା ଅଭ୍ କସ ।
ନ କଲେ ପ୍ରେୟସୀ ହୁଅନ୍ତାଇଁ ଦାସୀ ସର୍ ତ ଗଲା ବୟସ । ୨୮ ।
ଅଭିରାମ ହର ସୁଷମା ଲୋଚନ କର ସେ ନଗ୍ରତମଣୀ ।
କାମ-ପ୍ରାଭବେ ଅର୍ତ୍ତିହୋଇ ଏମନ୍ତ କହା କହୁ ହେଲେ ବାଣୀ । ୨୯
ବର୍ତ୍ତୁଥିଲେ ସରବାର ତ ନୂହଇ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବିବୃତ୍ତି ଛିତେ ।
କେବଳ ସୂତ୍ର ସପକ୍ଷ ବୋଲି ଏତେ ବର୍ଣ୍ଣିଲି ଶୃଣ ଏ ଅନ୍ତେ । ୩୦
ନଗ୍ର ଯୁବତୀଙ୍କି ଉଚାଟ କରାଇ ଅଭିରାମସିଂହ ଯାଇ ।
ମିତ୍ର-ସଦନେ ପରବେଶ ହୁଅନ୍ତେ ମିତ୍ରତାତ ମାନ୍ୟବହୁ । ୩୧ ।
ଅର୍ଘ୍ୟାଦ ଅକ୍ଷତ ବନ୍ଦାପନା କଲେ ସିଂହାସନରେ ବସାଇ ।
ସ୍ୱ ରାଜଛତ୍ର ବାରଣିରେ ଧରାଇ ଚାମର ଚାଳନ ବହୁ । ୩୨ ।
ଭେଟେ ଝହ୍ଣାର ବଳୟକୁଣ୍ଡଳ ବସନ ବାଜୀ କୁଞ୍ଜର ।
ବାଞ୍ଛିବାର-ମାନସ ତୋଷଅର୍ଥେ ଦତ୍ତ କୃତେ ତତପର । ୩୩ ।

୧ । ଗଙ୍ଗା   ୨ । କାମ

ଏକାଳେ ମିତ୍ର-ଜନକ ମୃଣ ଶୁଣି ଅଭିରାମସିଂହ ଭଣି ।
ଅଳ ଦନେ ମିତ୍ରେ ରାଜ ପଦଶାକ ଦତ୍ତ କର ଭୁମ୍ଭେ ପୁଣି । ୩୪।
ଯେ ଆଜ୍ଞା କହ ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ମିତ୍ର-ତାତ ରାଜାଭିଷେକ ସମ୍ଭାର ।
ନବାବ କରାଇଣ ସିଂହ ଆସନେ ବସାଇ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ କୁମର । ୩୫ ।
ରାଜ ପଦସ୍ଥାକ ଦତ୍ତ କର ତାଙ୍କୁ କରାଇଲେ ଅଭିଷେକ ।
ସେ ଦନୁ ଅଭିରାମ ସିଂହ ଆନ ନ ଲଙ୍ଘନ୍ତି ସେ ରାଜ୍ୟ ଲୋକ ।୩୬।
ମିତ୍ରେ ଅଭିଷେକ କରାଇ ସାରେଶ ପ୍ରେପଣ ଚୂଡୋପବନ ।
ବହୁ ସେ ନଗରପ୍ରାନ୍ତରେ ମିତ୍ର--ସ୍ନେହେ ରହ ତହିଁ କେତେ ଦନ ।୩୭।
ମିହଜନକ ପୂର୍ବେ ରଣକୃତକୁ ସୈନ୍ୟ ଅଣାଇବା ପାଇଁ ।
କରଥିଲେ ଦୂତ ପ୍ରେଷଣ ସେ ସବ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ତହିଁ ।୩୮।
ବରାହଭୂମି-ରାଜ-ତାତ ପୁରତେ କହିଲେ କରନ୍ତୁ ରଣ ।
କା ସଙ୍ଗତରେ କର ଆଜ୍ଞା ଜବରେ ଶୁଣି ସେ ତଳେ କାରଣ ।୩୯
ଗ୍ରାମଶୂକର କୃତ ଯୁଦ୍ଧେ ବରାହ-ଛଦ ଭାଙ୍ଗି ହର-ଙ୍କର ।
ଅଦ୍ୟ ବେଳେ କଲେ ଯୁଦ୍ଧ କ ରକ୍ଷିବ ପ୍ରାଣେ ଏହା ନବଗୃର ।୪୦।
କ୍ଷଣେ ସେ ବଳ ଲଭଣ ଖ୍ରାତକ ବାହୁନ୍ତରେ ଯେ ଯା ପୁର ।
କୀର୍ତ୍ତିବନ୍ତ ତହୁଁ ବୋଧି ମିହତତ୍ତ୍ୱ ବାହୁଡ ନଜ ରାଜ୍ୟର ।
ସବଳ ଯେନ ନଜପୁରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ସ୍ୱନଗର ଲୋକର ।
ଦୁରକରାଇ ମାନସ-ତାପ ପ୍ରଜା-ରଞ୍ଜନ କଲେ ବିସ୍ତାର । ୪୨ ।
ନତ ଅସ୍ତ୍ରାନେ ବଜେ ହୋଇ ସାନାର୍ଥି ଶ୍ରବଣ କରନ୍ତେ ଦନେ ।
ଖାତପ୍ରତାପ ଶୁଣି ଅସ୍ତ୍ରାନ ତଳେ ପ୍ରବେଶ ଲବଣା ଜନେ । ୩୪ ।
ଦଣ୍ଡାବୃତେ ରାଜପଦତଳେ ପଡ କରଯୁଗ ଶିରେ ଦେଇ ।
ଭୃଠି ଜଣାଇ ଅମ୍ଭ ବତ୍ତ ଲୁଣ୍ଠନେ ସାହ କରିଛନ୍ତି ରହ । ୪୪ ।
ବସୃଙ୍କର ୍ଲ ସାନାର୍ଥି ଖଣ୍ଡନ- ବାନା ତ ଖରବଳ ।
କ୍ଷଣେ ଅଇଲୁଁ ଅଡ ସାନ ଅମ୍ଭେ ସେ କଷ୍ଟରୁ ଖାଣ୍ଡବର । ୪୫

ଏଥିରେ କଲେ ହେଳା ଗୋଗଣ ସହ ନଷ୍ଟପ୍ରାୟ ଆମ୍ଭ ମରଣ ।
ହୋଇବ ଶ୍ରବଣେ ଏ ଗିର ବୀରେଶ ଶୀଘ୍ରରେ ଧର କୃପାଣ । ୪୬ ।
ଝମକାଇ କହୁ ଏ ଛାର କଥାକୁ ନକର ଚିତ୍ତ ଉଦୟ ।
କାଲି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବିକଟ ଘାଟ ପାର କରାଇବି ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ । ୪୭ ।
ମିଳିବେ ଯେବେ ତୁମ୍ଭ ବିଷ୍ଣୁଲୁଣ୍ଠନ ଭୟଙ୍କର ଗଣ ମାନ ।
କୋଟିଏ ହୋଇଲେ ଗୋଟିଏ ଡାହୁଁରୁ ଧରୁ ନ ଯିବେ ଜୀବନ । ୪୮
ଶୁଣି ସେ ଲବଣା ଜନେ ଅତି ମୋଦ ସେ ଦିନ ରଜନୀ ଅନ୍ତେ ।
ମହାରାଜ ଅଶ୍ୱ ଆରୋହି ବାହାର ଦ୍ୱାଦଶ ଜଣ ସଙ୍ଗତେ । ୪୯ ।
କେବଳ ନ ନେଲେ ଚତୁରଙ୍ଗ ବଳ ତୁଚ୍ଛ ଭାବ ଭୟଙ୍କରେ ।
ଲବଣାପନ୍ଥ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଭୟଙ୍କରେ ସ୍ଥିତ ଯେ ସ୍ଥାନରେ । ୫
ବିଲୋକ ଗୋପଲ ଭୟଙ୍କର କୁଳ ଚନ୍ଦନା ବିଷ୍ଣୁଲୁଣ୍ଠନେ ।
ହୋଇ ଧନୁରେ ଗୁଣ ଦେଇ ଶରଣୀ (୧) ନରୋଧ କଲେ ଜବରେ ୫୧
ଘନେ ଘନ ବନଧାର ବରଷଣ କଲା ପ୍ରାୟେ ବିନ୍ଧୁ ଶର ।
ନଭେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଲେ ଦିବାକର ଏହା ଶୁଣି ବୀରବର । ୫୨ ।
ଲବଣାପନ୍ଥ ସ୍ୱଜନ ରକ୍ଷି ପଛେ ଅଶ୍ୱ ରକ୍ଷିଲେ ଆଗର ।
ଏକାଳେ କରଯୁଗଳ ଯୋଡ଼ି ଭୂପେ କଣାଇଁଲା କଜ୍ଜିଁ ବୀର । ୫୩
ଏ ବେଗେ ବାଜୀ ମୁଖକର ରକ୍ଷିଲେ ତା ଅଙ୍ଗେ ବାଜିବ ବାଜିବ ।
ଶୁଣି ନୃପ କୋପେ ବଦତି ତୋହର ବଡ ଭୟାକ୍ରୁ ସ୍ୱଭାବ । ୫୪
ଶର ଭେଦ ଯୋଗ ଥିଲେ ଯେଉଁ ବେଗେ ରକ୍ଷିଲେ ନ ବାଜିବ କି ।
ପଳାଇବେ ଜବେ ଡ଼ରିଲୁ ତୁ ମୋତେ ଡ଼ରାଇ କହୁ କାହିଁକି । ୫୫
ଶୁଣି ସେ ବୀର ଭଣି ରଣେ ଭୟାକ୍ରୁ ଅଟେଁ କି ଦାମ୍ଭିକ ମୁହିଁ ।
ବିଲୋକିବା ହେଉ ବୋଲି ସେ ଜଗତଜୀବ ଭବ ଗଢ଼ିବହିଁ । ୫୬
ରେ ରେ କାର ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାର ମୁଣ୍ଡରେ କରେ କରବାଳ ଧରୁ ।
ଭୟଙ୍କର ବନେ ପଶି ପାଞ୍ଚ ସାତ ଜନ ଶିରଚ୍ଛେଦ କର । ୫୭ ।

(୧) । ପଥ ।

ଏକଣେର ଚନ୍ତୁଁ ଧର ଆସି ମହାରାଜ ପୁରତରେ ଦେଲ ।
ଏଡ଼କ ଭସ୍ତାନ୍ତୁ ରଣକୁ ଅଟେ ମୁଁ ବୋଲନ୍ତେ ବୀରେଶ କହୁ ।
ଆଳ୍ପୁଁ ହେଲ୍ଲ ତୋ ନାମ ବୈରିଦଳନ ପୁନଃ କଲେ ଆଜ୍ଞା ଦାନ ।
ଗଲ ସବେଁ ଏକମୁଖ ହୋଇ ଭସ୍ତୁଙ୍କରେ କରିବା ନଧନ । ୫୯ ।
ବୋଲି ବରଞ୍ଚି ବୁଲାଇ ରେ ରେ କାର କହୁ ବାଜୀଙ୍କ ଧୂଆଇଁ
ଆଗରେ ଗମନ୍ତେ ଦେଖି ସର୍ବ ବୀରେ ଧାମନ୍ତୁ ଖଡ୍ଗ ଉଞ୍ଚାଇ ।୬୦।
ଭସ୍ତୁଙ୍କର ବଳେ ପଶି ବୀର ଇନ୍ଦ୍ର ବରଛା ପ୍ରଘାତ କହୁ ।
ବିନାଶ କଲେ ସମସ୍ତ ଅବଶେଷ ଜନ ଯେତେ ଥିଲେ ରହୁ ।୬୧।
ଜଣକେ ଦଶ ବଂଶ କଲେ ବିନାଶ ପଦଗ ଦ୍ୱାଦଶ ଜନ ।
କୋଟିଏ ବଳରୁ ଗୋଟିଏ ଉବୁରି ନଗଲେ ଜୀବନେ ଯେନ ।୬୨।
ବୀରେଶ ଅତି ତୋଷ ହୋଇ ସେକାଳେ ପତ୍ରିଜନେ ନାମ ଦେଇ ।
ଜଣ ଜଣକେ ମୁଁ ଯଉଁ ନାମ ପୂର୍ବ ସ୍ଥନେ ପ୍ରକାଶି ଅଛଇଁ । ୬୩ ।
ଭସ୍ତୁଙ୍କର ବଳ ହତ ଶୁଣି ଅତି ପ୍ରମୋଦ ଲବଣା ଜନ ।
ଭୂପେ ଜଣାଇଁ ଆଜ ତବ ପ୍ରସାଦୁଁ ରହିଲା ଆମ୍ଭ ଜୀବନ । ୬୪ ।
ନୋହିଲେ ବିନାଶ କରନ୍ତେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଗୋକୁଳ ବିତ୍ତ ସକଳ ।
ନଅନ୍ତେ ଭସ୍ତୁଙ୍କର ବଳ ଭଣି ସେ ନମି ଭୂପ ପଦତଳ । ୬୫ ।
ରଜତ ହେମ ମିଶାଇ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ହଅନ୍ତେ ନରେଶ କହୁ ।
ସବିସ୍ମୃ କୁଳ-ଧର୍ମ ପ୍ରତିପାଳନେ ଭସ୍ତୁଙ୍କରେ ନାଶିଲଇଁ । ୬୬ ।
ଏ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଭୂମ୍ଭଠାରୁ ନେମାକୁ ସଂଗ୍ରାମ କଲୁ କି ଆସି ।
ଯେନ ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ନର୍ବିଂସ୍ପୃ ପୁରେ ଯାଅ ଅଳ୍ପ ହସି ବୀର ଭାଷି । ୬୭ ।
ଶୁଣି ଲବଣାମାନ ଯେନ ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୋଦେ କଲେ ଚନ୍ତୁଁ ଗଣ୍ଠ ।
ଚତୁର୍ଥରେ ହୃଷ୍ଟହତ-ମହାଗ୍ରନ୍ଥ ବାହୁଡ଼ା ବଳକ୍ଷେ କୁଣ୍ଡ । ୬୮ ।
ସ୍ୱ ନଗ୍ରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଅତି ତୋଷ ସ୍ନାନାଦ ଅମରାର୍ଚ୍ଚନ ।
ବିତାଇ ମଣୋହିଁ ଅନ୍ତେ ଅବକାଶ ଅସ୍ଥାନେ ଯୋଦ୍ଧାରତନ ।୬୯।

ଵଚାଣସିନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତ ବଶୀ ଭୁଜାରୂଢ଼ାଖଳପଣ ଚୁମ୍ବନେ ।
ମଂକ୍ଲିଷ୍ଟବଢ ଯେ ତା ପଦ ଗୁଣି ମହେଶ୍ୱର ନାଶି ଦନ । ୨୦ ।

—ଃ—

ସପ୍ତମଛନ୍ଦ ।

ରାଗ— ବିହଷ ଗୁଜ୍ଜରୀ ।

ସୁକୀର୍ତ୍ତିସାର ଭାରତ   ଶ୍ରବଣ କର୍ ସୁମତ
ଶ୍ରୁତ ମତ ମହୋତ୍ସବ କର ହେ ।
ମାପ କୂଳ ହର ହର—   ଅଭିରାମ ଅର-କର-
ଦମ୍ଭ-କୁମ୍ଭ ବରଚୁଁ ବଦାର ହେ । ୧ ।
ଵବର୍ଦ୍ଧନ ବନ ଦେଶ   ପ୍ରଜା-ମାନସ ରଭସ
ଚଳ ଦଳ ଲଙ୍କାଦଳ ପର ହେ ।
କୁମୁଦରେ ତୋଷଶାଳୀ   ବଧିରେ ଯୁକ୍ତ ତାଗଳୀ ।
କର ବଭସି ଲୋକର ପୂର ହେ । ୨ ।
ସୁରବର (୧) ଏକ ଅହେ   ବୃଷ ସଭାରେ (୨) ବଜସ୍ରେ ।
ହୋଇ ବାରରମଣୀ (୩) ନର୍ତ୍ତିକ ହେ ।
ବଲୋକନେ ସାବଧାନ   ଅଡହିଁ ପ୍ରମୋଦ ମନ
ପୂରତ ତହିଁ ବବୁଧମାନ (୪) ହେ ।
ବସନ୍ତ ଚତୁର ଘନେ (୬)   ଦ୍ୱିଜଷ୍ଟଜ(୭)ଉଦ୍ୟମାନେ
କବର (୮) ଛବ ଯହିଁ ଉଦସ୍ୱ ହେ ।
ଅନେକ ମୁଖରୁ(୯) ଘେନ   ପ୍ରକାଶ ହୁଏ ବଚନ

---

୧ ଇନ୍ଦ୍ର. ଖାରଶ୍ରେଷ୍ଠ, ୨ ଇନ୍ଦ୍ରସଭାରେ, ଶ୍ରେଷ୍ଠସଭାରେ, ୩ ବେଶ୍ୟା, ୪ ଦେବତା, ପଣ୍ଡିତ ୫ ଗୃହ, ଚତୁରଲୋକ, ୬ ମେଘ, ଘନଭାବରେ, ୭ ଚନ୍ଦ୍ର, ବ୍ରାହ୍ମଣଶ୍ରେଷ୍ଠ ୮ ଶୁକ୍ର, ଗାସ୍ତୁକାଦ, ୯ ଅନନ୍ତ, ଅନେକ ଲୋକର ମୁଖ ।

ବସ୍ତ୍ରାବୃତ ପଣ ବନ୍ଧରସ୍ଥ ହେ । ୪ ।
ପୁଣ୍ୟଜନ (୧) ଦର୍ପକର (୨) ମେଳତ ତଥି ଏମନ୍ତର
ପୁଣ୍ୟଜନ (୩) ଦର୍ପକର (୪) ରାଜ ହେ ।
ଗନ୍ଧର୍ବ ଶିର ଶିଖଣ୍ଡ— ଅଙ୍ଗୀରଂ ନୃତ୍ୟ ବଶେଷ
ଲୋଚନେ ସର୍ବଲୋଚନ (୫) ଭଜ ହେ । ୫ ।
ସନ୍ଦେଶହର ଏକାଳେ ପ୍ରବେଶ ଆସ୍ଥାନ ତଳେ
ହୋଇଣ କର କୋରକ ଭଙ୍ଗ ଯେ ।
ଅଂଶୁକ (୬) ଗଳେ ଲମ୍ବାଇ ଶଙ୍କିତ ମାନସ ହୋଇ
କମ୍ପିତେ ଏ ବଚନ ପ୍ରସ୍ତର ଯେ । ୬ ।
ହେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ରଣରଙ୍ଗ - ବାରଙ୍କ ଅର୍ତ୍ତିଜନକ-
କେତନ ତବ ଶୁଣି ଶ୍ରୁତିରେ ଯେ ।
ଦାମୋଦର ଭଞ୍ଜଇନ ଲଭି ଅତି ଅଭିମାନ
ପ୍ରାବଣ୍ଣା ଯେଣୁ କୃପାସିନ୍ଧୁରେ (୭) ହେ । ୭ ।
ପ୍ରେକ୍ଷଣ କଲେ ମୋହରେ ଏଥିକ ତବ ଛାମୁରେ
ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଏ ଭୃତ୍ୟକୁ ହେ ।
କେଶରୀବର ଅପଣ କୃପାସିନ୍ଧୁରେ ଦାରୁଣ
ବରଚଣ ଭୋଗ କର ତାକୁ ହେ । ୮ ।
ଶୁଣି ଦୂତର ଭାରତୀ ବୀର ମୁକୁନ୍ଦ ବଦତି
କହବ ମୁଁ ତାରେ ବିନଶ୍ୟତି ହେ ।
କାଲି ଅବଶ୍ୟ ତୁ ଯାଇ କହ ଭଞ୍ଜଭୂପେ ଏହି
ଏ ବିଷୟେ ତେଜନ୍ତୁ ସେ ଖ୍ୟାତି ଯେ । ୯ ।

---

୧ ଯକ୍ଷ, ୨ କାମ, ୩ ଧାର୍ମିକ, ୪ ଦାମ୍ଭିକ, ୫ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଅକ୍ଷି ।
୬ ଲୁଗା, ୭ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନସ୍ଥ କୃଷ୍ଣା ଜମିଦାର କୂରୁଗା [illegible] ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ।

ବାହୃତ ବିଷପ୍ରମାନ କଂଚେନ୍ତ୍ର ଶ୍ରୀର କଥନ
ପ୍ରମୋଦ ଅଛ ଭଞ୍ଜ ଭୂପତ ହେ ।
କେଶରୀ ଅଭିଧାନର ଯୋଗ୍ୟଁ ଦର୍ପ ସେ ମଦର
ଜାଣିଲେ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ହତ ସେ । ୧୦ ।
ତାର ଅଂଶୁକ କଣ୍ଟକ ହେମ ନିର୍ମିତ ଅନେକ
ଦ୍ରବ୍ୟ ବାର ବାରସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦେଲ ଯେ ।
ମେଲାଣି କୃତ ମହାଣ ଭଞ୍ଜିଲ ପୃଷ୍ଠ ବିଶେଷ
ଏକାଳେ ତରଣୀ(୧) ଅସ୍ତ ହୋଇ ଯେ । ୧୧ ।
ବିଳମ୍ବ ହୋଇଁ ରଜନୀ ସ୍ୱଭାବ ତମ ଜନନୀ (୨)
ଧର ଏ ତମକୁ ହୃଦୟର ସେ ।
ଗ୍ରାସିଲା ଅଗେ ଧରଣୀ ଗ୍ରାସିବ ବିଧୂକୁ ପୁଣି
ବେନ ଯୋଗୁଁ ସ୍ୱତ ଛେଦ ଶିର ସେ । ୧୨ ।
ଭାବ ଘୋଟନ୍ତେ ସଂସାର ଦରଶ ଅଛ ରପୁଙ୍କର
ଜାଣି ତା ଭୟରେ ତାର ପଛ ହେ ।
ସଂଡାପୁଁ ହୋଇଲେ କ୍ରୋଧ ନାସ୍ତିକ ନାଶିବ ବୋଧ
ବିହନ୍ତି ସିନା ମାନସେ ଚଳନ୍ତି ହେ । ୧୩ ।
ପ୍ରେଷିତ ତାର ଅଳକ ପ୍ରବୋଧ ସେହୁ ବାଳୀଙ୍କ
ସେନେହ ବନ୍ଧୁଁ ସଙ୍ଗ ହୃଦୟ ସେ ।
ବେନ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ଘଟୀ ଗତେ ବଧୂ ପରକଟି
ଜାଣି ତେବେ ଖିନ୍ନୁଁ କ୍ଷୀଣକାୟ ସେ । ୧୪ ।
କୁମୁଦନୀ ହେଲେ ତୋଷ ସ୍ୱପତ ବିଗ୍ରହ(୩) କୃଶ
ନ ଘେନ ଘେନ ରହିବା ଜୀବେ ସେ ।
ଶୋକତେ ଅର୍ତ୍ତି ହୋଇଣ ପଦ୍ମିନୀର ମୁଖ ମ୍ଳାନ

୧ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ୨ ବ୍ରହ୍ମମାତା, ୩ ଦେହ ।

କେବଳ ବସ୍ତ୍ରବସୁ (୧)ଅଭାବେ ଯେ । ୧୫ ।
ନମକ୍ଷେ କ୍ଷଣଦା(୨)ଶେଷ ନିର୍ମଳ ଦଶ ଦିଗୃଶ
ହୋଇଁ ଅଭିରାମ ଦର୍ଶାଇବ (୩)ଯେ ।
ବଦ୍ଧେଗ ଗଚ୍ଛିତେ ତାକୁ କୃପାସିନ୍ଧୁର ବଧକୁ
ଗର୍ବିତ ପ୍ରାଣୁଁ ସବଳେ ଜବ ଦେ । ୧୬ ।
ବେଗ ବିରଚ୍ଚିତା ପୁର କୃପାଦିନ୍ଧୁ ଉମରର
ହୋଇ ଅରମ୍ଭିଲା ଘୋର ରଣ ଯେ ।
ଗ୍ଗଜନ-ସୈନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗେ ଶର ବିଭେଦନ୍ତ
ଜଲ୍ଲ ନିମିଷକେ ବିକ୍ଷି ଠାଣ ଯେ । ୧୭ ।
ବଲୋକ ତା ମହାରାଜ — ବଦନ୍ତ ଭୂ ଉନ୍ମତ୍ତରାଜ
ଜଣିମା ଅଣି କ ଯେଣ ମନେ ଯେ ।
ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଘୋର ଘାତକ କରୁ ଅଜ କେ ରକ୍ଷକ
ହୋଇବ ତୋହର ବୈରୀବନେ ଯେ । ୧୮ ।
ବୋଲି କାଟିକ ପତନ କର ଶ୍ରୀକରେ କୃପାଣ
ଧଇ ଘୋଟକ ଗଢ ଦ୍ୱରତ ଯେ ।
କରାଇ କୃପାସିନ୍ଧୁର କନ୍ଧେ ଚରନ୍ତେ ପ୍ରହାର
ପଡ଼ିଲା ହୋଇ ଶିର ଛେଦିତ ଯେ । ୧୯ ।
ଧନ ରତ୍ନ ଥିଲା ତାର ଯେତେ ସର୍ବ କଲେ ଜୁର
ଏ ସମୟେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ (୪)ଯେ ।
ମହାରାଜ ପଦତଳେ ନମି ବୋଲେ ମୋତେ ବଳେ
ପିତୃବ୍ୟ ଛଡ଼ାଇ ଥିଲା ଦେଶ ହେ ।
ଦନାଶି ତାରେ ସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅପୃତ୍ର କଲ ସେ ଦ୍ରୋହୀ
ଯେବକ ମୁଁ ମୋର କବା ଦୋଷ ହେ ।

---

୧ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ୨ ରାତ୍ରି, ୩ ହିନ୍ଦ୍ର, ୪ କୃପାସିନ୍ଧୁର ପୁତ୍ର ।

ଅକୃପା କଟାକ୍ଷ କରି ଦେଖିଲେ ଯାର କେଶରୀ
ନାହିଁତ ଶୁଣି ମହାଶ ତୋଷ ଯେ । ୨୧ ।
ଏ ପ୍ରଜା ନୃପ ଜନରୁ ଜର ବୁଝାଇଲୁ ମୋ ଈଶ୍ବର
ବୋଲି ଶାଠି ବାନ୍ଧଲେ ତା ଶିର ଯେ ।
ଯାଇ ମୁକୁଟ ରତନ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସଦନ
ବାହୁଡ଼ି ଏ ଅନ୍ତେ ଶୁଣ ଧୀର ହେ ।୨୨।
ସାଡି ପାଇ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଅଛି ବଳବନ୍ତ
ହୋଇ ଘର ବଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସିଲ ସେ ।
କଚ୍ଛକାଳ ମହାରାଜ ପୂରତେ କର ସମାଜ
ବୁଝାଇ ପଚ୍ଛକୁ ନ ମାନିଲ ଯେ । ୨୩ ।
ମହାଗ୍ରଜ ଗୃହମାନ ପେଷନ୍ତ କର ସାଧନ
କରିବା ପାଇଁ ତା ଠାରୁ ଯେବେ ସେ ।
ତାରଙ୍କୁ କର ପ୍ରହାର ବୋଲେ କହ ତୋ ପିଶୃର
ଅଟେ କ କର ମାଗଇ ଏବେ ସେ । ୨୪ ।
ଅବଧ ବୋଲଣ ତାର ପ୍ରାଣେ ରହିଲ ଏଥର
ବଧ୍ୱ ନକର ଆଉବେଳେ ହେ ।
ଅଇଲେ ଶୁଣେ ଏ ଗିର ବାହୁଡ ନୃପ ଈଶ୍ବର
ତାର ସବ ବଷୟ ଭୁଞ୍ଜିଲେ ହେ । ୨୫ ।
ଶ୍ରବଣେ ନୃପ ଭୁଷିତ ନୟନଶୃଙ୍ଖ (୧) ବାହୁଡ
ପାଳଣେ କରିଇ ଛୀର ପାନ ଯେ ।
ଯତେ କ ଦଂଶୁ ସ୍ୱଭାବ ବ୍ୟାର୍ଥଶେଷ ଅବଯ୍ୱବ
କାଗ୍ରତେ ଲଭନ୍ତ ମୃତ୍ୟୁ ଜନ ଯେ । ୨୬ ।
ବନସ୍ତ୍ରୀ ଦେଖି ମୁଁ ପର- ପୁତ୍ର ନ ଘେନ ତନ୍ତ୍ରର
ରଖିଲ ନ ଜାଣି ତା ସ୍ବଧର୍ମ ସେ ।

---

୧ ସାପ ।

ବନ୍ଧୋଧ ହେବା ଅବଶ୍ୟ ଅଜ କରିବ ବିନାଶ
କେ ରକ୍ଷକ ଭଣି ସାନ୍ଦ୍ରେ ସେ । ୨୭ ।
ପୁନ କଲେ ଅଜ୍ଞାଦାନ ଅସଲ୍ଲ ସକଳସୈନ୍ୟ
ସାଜ ହୋଇଥିଅ ଘୋଷଣ କଲେ ହେ ।
ଶ୍ରବଣେ କୈନେ ଘୋଷଣ ପିଣ୍ଡନ୍ତେ କଲ ଦୂଷଣ
ପ୍ରକଟି ସ୍ୱନ ବନଦରବେ ହେ । ୨୮ ।
ଜାଣିଣ ବଲ ସକଲ ଗଳରପୁ ଦ୍ୱାରେ ଠୁଳ
ଭୟଦରୂପୀ ସେ ବୀର ସଜେ ହେ ।
ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ମହାଯ୍ୱଜ ଅବକାଶ ଦେଲେ ସଜ
ହୋଇ ବାହେ ବୀରକେଲୁ ସ୍ୱଜେ ହେ । ୨୯ ।
ଗମିଲେ ବଲ ସତ୍ୱରେ ଦେଖିଲେ ପର ସ୍ୱପୁରେ (୧)
ଧରାଧାରଣ (୨) ବାରଣ (୩) ପର ହେ ।
ତହୁଁ ଗଢ ଜଗନ୍ନାଥ- ଦାସ ଅଛ ବଳବନ୍ତ
ନଳଗୁଳ ହାଙ୍କଣ ପ୍ରହାର ସେ । ୩୦ ।
ରହି ଯୁଝିବାକୁ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ
ନରେଶ ଅଗ୍ରେ ଜଣାଇ ଯାଇ ସେ ।
ଗିରି-ଶିଖରେ ଚଢ଼ିଣ ଗୁଳ ପ୍ରହାରେ ହାକଣ
ଏକ ଶରଣୀ କରୋଧିଛଇ ସେ । ୩୧ ।
ଏଥିକି କହୁଁ ବିଚାର ବୁ ି ଅ ଦାନ କର
ଶ୍ରବଣେ ବଦତି ନରେଶ୍ୱର ହେ ।
ରହି ଅଳକ ଏଥିର ଛିଦ୍ରାନୁସନ୍ଧାନ କର

---

୧ ଷାଳୋଇକଳାର ୧୨ମାଇଲ ଦୂରରେ ଦାଣ୍ଡପାହାଡ ନିକଟରେ ଜଗନ୍ନାଥ
ଦାସଙ୍କ ଗଡଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଦେଖାଯାଏ । ୨ ପର୍ବତ ।
୩ ହାତୀ ।

ବଧିବା ଅବଶ୍ୟ କାଲି ପର ହେ । ୩୨ ।
ବରଟତ ଏହି ବୁଦ୍ଧି   ଭଣାଙ୍ଗଣା କରି ସିଦ୍ଧି
ଭଦ୍ର ହୋଇଁ ଦେବସାନ୍ତେ ରାଣୀ ଯେ ।
ପ୍ରବେଶ ବସି ରାଜନ   କରନ୍ତି ସନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ମରଣ
ଜଳଇ ଅଗ୍ରେ ପ୍ରଦୀପ ପନ୍ତି ହେ । ୩୩ ।
ଦେଖି ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ   କନକ ଧରି ସ୍ୱହସ୍ତ
ଗୁଳ ପ୍ରହାରୁ ମହୀଶ ଅଙ୍ଗେ ହେ ।
ନ ବାଞ୍ଛ ବାଜ ପ୍ରଦୀପ   ଯେନ ହୋଇଯାଏ ଲୋପ
ଇଷ୍ଟଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନାନୁରାଗେ ହେ । ୩୪ ।
ରଜନୀ ଅନ୍ତେ ଦେବସ-   ନାଥ ହୋଇଲେ ପ୍ରକାଶ
ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥେ ସାଜ ଉଦ୍ୟୁବଳ ଯେ ।
ବଇର ଗଡ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ   ଏକ ଧାନୁଷ୍କ ପ୍ରଶସ୍ତ
ସମରେ ବଦ୍ଧତ ମହାବଳ ଯେ । ୩୫ ।
ଦ୍ୱାର ଅବୋର ରହିଣ   ବର୍ଷୁ ବିଷମ ମାର୍ଗଣ
ଦମ୍ଭହାସ୍ୟ ଅବମାଣ ସୈନ୍ୟ ଯେ ।
ଯୁଦ୍ଧେ ଝଭ୍ଜନ ହୋଇ   ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚିବା ଚାହିଁ
ହରରାମ ସିଂହ ତମେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ । ୩୬ ।
ଅଶ୍ୱ ଧୂଆଇଁ ଜବର   ବରଛି ବିଧୃତ କର
ସମ୍ଭାଳ ଅରେ ପାମର ଭଣି ଯେ ।
ବରଛି ଧନ୍ୱୀଉପରେ   ପ୍ରହାରୁ ନାଭ ମଧ୍ୟରେ
ପାତ ଯେ ନ ଛଡ଼େ ବୀରଅଣି ଯେ । ୩୭ ।
ଦେଖି କୃପାଣ ଉଞ୍ଚାଇ   ଶିର ଛେଦନ ତା ବହି
ବଳୈକ ଅଭିରାମ କେଶରୀ ହେ ।
ବଦଉ ଏ ବାଜପାର   ଅରୋହଣ କରି ବୀର—

କେଶରୀ ତବ ଭଣେ କେ ସର ହେ । ୩୮ ।
ନୃପତିବର ବଚନେ ସେ ଅଶ୍ୱାରୋହ୍ଣ ବହନେ
ସୈନ୍ୟ ସହ ଅଭିରାମ ଦଶ ଯେ ।
ବୈରିପୁରେ ବଳାତ୍କାର ପଶି ତା ସୈନ୍ୟ ଯାକର
ଶିର ଖଡ୍ଗେ ବିଚ୍ଛେଦନ କଲ ଯେ । ୩୯ ।
ଦେଖି ପଳାଇବା ଚିତ୍ତ କରୁଁ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ
ସେଶ ଚତୁର୍ବର୍ଗେ ଧରି ତାବେ ହେ ।
ବନ୍ଧନ କଲ ରାଜନ ଗ୍ରୀଷଣ ଏ ବିରୋଚନ-
ପୁତ୍ର (୧) ଯୋଗ୍ୟ ଅଟଇ ଦେଖାର ଯେ । ୪୦ ।
ଯଶ କଲ ନରେଶ୍ୱର ବାହୁଡ଼ି ପ୍ରବେଶ ପୁର
ବାଞ୍ଛିତ କର୍ମେ ଦେବୀଙ୍କ ତୋଷି ଯେ ।
ସୀତା-ବଲ୍ଲଭ-ସାରସ- ପଦ ଚୁମ୍ବନେ ଉଲ୍ଲାଶ
ଅଳି ମହେଶ୍ୱର ଚିତ୍ତ ଭଷି ଯେ । ୪୧ ।

——※——

ଅଷ୍ଟମ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ—ପାହାଡ଼ିଆକେଦାର ।

ସାର କୌତୁକ ବିବେଙ୍କଲୋକ ଶ୍ରବଣ କର ପ୍ରକୃତି ଲୋକ-
ନାଥ ପୁତ୍ରର ପ୍ରତାପ ବାଳ ଅଭିରାମର ହେ ।
ବହୁଷ୍ଟ ଚମ୍ପୂ ଚତ୍ରେ ଉଦ୍ଧୃ ନରପତି କରାଇଲା ସେ ଦସ୍ୟୁ
ତୋଷେ ଭୂବର (୨) ସଦା ବିନମ୍ର ସୁକୀର୍ତ୍ତି ଗିର ହେ ।
ବନୀସମ ସ୍ତୁତିରେ ଭଣନ୍ତି ପର ଯେ ।
ବନ୍ଦି କେତେ ମହୀଶ କାଗ୍ର ଓକର ଯେ ।
ଭୂପ ସମରେ ଯୋଦ୍ଧି ଅନ୍ତର ସାର ଯେ ନ ହୋଇ ମୁଁ ସ୍ୱମନେ
ଶ୍ରୀମବାମାରେ (୩) ତୋଷି ସମରେ ବିଜୟୀ-ନାଥ ଯେ । ୧ ।

୧ବଳ ୨ରଜା, ୩ଦୁର୍ଗା ।

ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗର କୃତେ ସଙ୍ଗର (୧)   ତନ୍ତନା ଖରସୁଅଁ ନଗର--
ପଡ଼ି ମରଣ ପିଇଲେ ଗର (୨) ପଡ଼ ନ ହେଳ ସେ ।
ଗୋଷ୍ପଦ-ବନ ବଢ ମକଷି(୩)-   ଲଙ୍ଘନ ଚତ୍ତେ କଲ୍ପନା କର
ଅବଲକନ କବ ବଶ୍ବର ଧ୍ୱଅନ ଭଜ ଯେ !
ଶିର ବିନାଶ ପ୍ରାପ୍ତିକାଳେ ଅବଶ୍ୟ ଯେ ।
ବିଧି-ବାରଣ ବିଲଙ୍ଘି ଦଶାସ୍ୟ ଯେ ।
ଯଥା ବୈଦେହୀ ହେରିଲ ବଂଶ-   ସହ ଆପଣେ ହେଲା ବିନାଶ
ବାନର-ବାଣେ କଦା ବାଳଣ କ ଲଭି ତ୍ରାସ ଯେ । ୨ ।
ଗୋବିନ୍ଦପୁର ଗ୍ରାମ୍ଂ ଲୁଣ୍ଠନ   କରି ନେବାକୁ ବସୁ ଗୋମାନ
ମୋହନ ସିଂହ ବଳାଇ ମନ ଅନବରତେ ସେ ।
ପେଷନ୍ତି ଦୂତ ଏ ପାଶ୍ୱ କରି   ଜାଣିଲେ ଅଭିରାମ କେଶରୀ
ହୋଇବ ହେଲ ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷୀ କହ ତ୍ୱରିତେ ହେ ।
ଦେବାର୍ଚ୍ଚନ ବହ୍ନିବା ସମସ୍ତେ କଦା ସେ ।
ରଣରଚନେ ନ ଅପିବେ ସେ ଯୋଦ୍ଧା ଯେ ।
ଦନେ ଭୂପତି ଦେବପୂଜାରେ   ରତିବନ୍ଲୋକ କହିଲେ ଗୃହେ
ମୋହନ ଜଣ୍ଣିରବ ଘୁମୁରେ ବେଲ ବଶୁଦ୍ଧା ଯେ । ୩ ।
ଶୁଣି ମୋହନ କେଷରୀ ସୈନ୍ୟ   ସଜାଇ ହୋଇ ବିହ୍ୱଷ୍ଟ ମନ
ଗୋବିନ୍ଦ ପୁରେ ମିଳ ବନ୍ଧନ ଆରମ୍ଭି ଗୋଳ ସେ ।
ସ୍ୱକାମେ ସେ ଗ୍ରାମ-ଜନମାନ   ନଥିଲେ କରିଥିଲେ ଗମନ
କେବଳ ଦଣ୍ଡପାଟ ପ୍ରଧାନ(୪) ସ୍ୱସ୍ଥ ମେଲ ଯେ ।
ବିକି ବିସମ ଶର ହରନ୍ତି ରଣ ସେ ।
ରାମ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅଶ୍ୱାରୋହଣ ସେ ।

୧ଯୁଦ୍ଧ, ୨ବିଷ ସମୁଦ୍ର, ୪ପାଇକମାନଙ୍କ ନେତା, ଗୋବିନ୍ଦପୁରର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି, ନାମ ଅମର-ନାରଙ୍ଗି, ଉପାଧି-ଦଣ୍ଡପାଟ ।

ମିଳ ତହିଁ ରେ ବାଜ ହାକଣ   ବେଲଲ୍ଲବେଲ ଅତ୍ୟନ୍ତହାଣ
ହୁଅନ୍ତେ କଲେ ଶୁର ପ୍ରେଷଣ ବଡ ଜହ୍ଣ ଯେ । ୪ ।
ଜବରେ ଶୁର ଭୂପ କ୍ଷମୂର   ଭଣନ୍ତେ ଗିର ପ୍ରକୋପଭର
ହୋଇଣ ବଢ଼ାଇଲେ ଅମର ଅର୍ଚ୍ଚନ ତହିଁ ଯେ ।
କଲେ ଭୂଷଣ ବଥ ଘୋଷଣ   ସାଜନ୍ତି ସାଜ ପଦଗଗଣ
ଆଜ ରଣରେ କେବା ଶରଣ ରକ୍ଷକ ହୋଇ ଯେ ।
ମୋହନ ସିଂହେ କହ ବଧୂହାସକୁ (୧) ଯେ ।
ଧର ଝମକ ମୋତ୍ତ ଗିରକେଶକୁ ଯେ ।
ପିନ୍ଧନ୍ତେ ଡ଼ଙ୍କା ସମରଢଙ୍କା —   ଗାତେ ବାହୁରେ ବାନ୍ଧି ପତାକା
ସାଜ୍ଜ ସେ ଜଣିପାରନ୍ତି ଏକା ବନ୍ଧୁ ନେହକୁ (୨) ଯେ । ୫ ।
ଗାଦଏ ଅଶ୍ୱାରୋହଣ କର   ଧନୁଙ୍କା କେବା ନଳୀ ବଧାନ୍ତି
ଫରକ ଢଉ ଡାକ ବସ୍ତାର ଝାଡ଼ନ୍ତି ଫର ସେ ।
ଦ୍ୱରଦ-ଅର-ଦ୍ୱାରେ ସେ ପୂର   ରହୁ ପ୍ରତାପବାକ ଉଛାହ
ଶୃଙ୍ଗ ବଗଡ ଫୁଲ୍ଲରେ ସର ଜେ ଅମ୍ବ ପର ଯେ ।
ଗାର-ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଅଭ୍ରଭ୍ରମ କେଶଗ ଯେ ।
ଧ୍ୱଜ ବଗ୍ଲକୃପାଣ ବେଶେ ମାଧୁରୀ ଯେ ।
ବସନ୍ତେ ହସ୍ତିବର ପୃଷ୍ଠର   କ ଗଜ ତାର ତାର ସାଗର
ତେଇଁ ସିବକ ପରତେ କୂର(୩) କରଇ ଖୁର ସେ । ୬ ।
ହୋଇଁ ବାହାର ମହାଶବର   ବାଜଇ ଗୀରବାଦ୍ୟ ଅପାର
ପର ଚତୁର ଲଭିଲ୍ଲ ଦର ଶୁଣି ସେ ସ୍ୱନ ଯେ ।
ଗମନ୍ତେ ବଳ ଭାରରେ ଟଳ   ଟଳ ଏ ରସା କ ରସାତଳ
ମେଳ ହୋଇବ ଖସି ଜାବାଲ ଫଣି ବାଜନ ହେ ।
ହୋଇ ସତ୍ୟ ଲର୍ଘିବା ଇଚ୍ଛା କଳ୍ପିତ ସେ ।

---

୧ ତଭବାର ୨ଇନ୍ଦ୍ର ୩ପୃଥିବୀରେ ।

ଉଦେ ବଞ୍ଚାନ୍ତୁ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ମହତ୍ୱ ଯେ ।
ଫାଗୁ ପୂରିତ ହୋଇଁ ଗଗନ   ଘୋଟିଲା ବଡ କୈାଣିକ ଘନ
ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅଂଶୁ-ବନ୍ଧିକ ମ୍ଳାନ ଲୁଚ ହୁଇତ ଯେ । ୭ ।
ଅମର-ଦଣ୍ଡପାଟ ନନ୍ଦନ   ଚଢ଼ି ଘୋଟକ ଏକ ସାମାନ୍ୟ
ହୋଇଁ ବାହାର ଗ୍ରାମୁଁ କଞ୍ଚନ ସିଂହ ବଳେକ ଯେ ।
ବଧିବ ଭାବ ବାଜୀ ଧୂଆଇଁ   ବରଛା କରେ ଧର ବୁଲାଇ
ଅମରମୂଳ ଡାକର ଶୁଣୁଁ ଜନକେ ଡାକ ଯେ ।
କର କ ରଣ ମୋରେ କରୁଛ ନାଶ ଯେ ।
ଶୁଣି ଅମର ଭଣି ଲଭ ନା ଶାପ ଯେ ।
କମାଣେ ସନ୍ଧି ଭୀଷଣ ଶର   ଛଡନ୍ତେ ହାଣି କଣ୍ଠମୂଳର
ବସେ କଞ୍ଚନସିଂହର ଖର ହୋଇ ଅବଶ ଯେ । ୮ ।
ଘୋଟକୁଁ ପଡ଼ୁଁ ମହୀରେ ଢଳ   ଅମର ଧାମେ ଖଡଗ ତୋଳ
ଶିର ଛେଦନ ମାନସେ ଭୁଜ ଦମେ ପ୍ରଜ୍ୱଳ ଯେ ।
ବଳେକ ରାମପଞ୍ଚନାମ୍ବକ   ବୋଲି ଛେଦନ କର ମସ୍ତକ
ଭୂପସ୍ୱବଂଶୀ ଏ ଲୋକ ଲୋକ ନନ୍ଦିବେ ବଳ ହେ ।
ଶୁଣି ଅମର ଖଡ୍ଗ ତଳେ ପକାଇ ଯେ ।
ଭୀଷଣ ରଣ ବରଚନା କପାଇଁ ଯେ ।
ପୁତ୍ର ମରଣେ ବଶ ମୋ ବଢ   ହୋଏ ଏ ଭଲ ଭୂପସ୍ୱଗୋତ୍ରୀ
କୂଟ ପାଷନେ ପ୍ରଜା ନାଶନ୍ତ ନନ୍ଦିତ ନୋହି ଯେ । ୯ ।
ବୋଲି ବାହୁଡ଼ ପୁରେ ଅମର   କଞ୍ଚନସିଂହେ ଅବୋଧ ପର -
ବଳର ନଧ ନେଲେ ସ୍ୱପୁର ଏକାଳେ ଏକ ଯେ ।
ବଇର ନଳଗୁଳ ପ୍ରହାର   ବାଜଣ ଗଣ୍ଡେ ଭୁଣ୍ଡେ ବାହାର
ରାମର ଦମ୍ଭ ହୋଇଲା ଚୂର ହେଉଁ ଘାତକ ଯେ ।
ରଣ ଛାଡ ଅନ୍ତର ହୋଏ ସେ ବୀର ଯେ ।

ପର ବଳ ଅଗ୍ରତେ ପଶି ସ୍ତ୍ରାମର ଯେ ।
ଧନ ବସନ କରଣ କ୍ରୂର ନେଲେ ବଶିଷ୍ଟ ନଳୀ ଅବର
ବାହୁଡ଼ ଯିବା ପୁର ଏଥର ପାଶ୍ଚୁଁ ମନର ସେ । ୧୦ ।
ଏକାଳେ ବୀର ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ବଳ ପ୍ରାଚୀ ଦକ୍ଷିଣ ଦଶେ ପ୍ରବଳ
ହୋଇ ଗମନ୍ତେ ଶୁଭେ ବହୁଳ ମୁଖର ଗୋଳ ସେ ।
ଫେର ଚପଳ ବଇର କୁଳ ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ଚର୍ଚ୍ଚିଲେ କୂଳ
ଲଙ୍ଘି ଅପେକ୍ଷ ସାଗର ଜଳ ପ୍ରଳୟ କାଳ ସେ ।
ହେଲା କୋହ୍ଲ ଯୁଗାନ୍ତ କ ଅସମ୍ଭବ ଯେ ।
ଅଜ କକର ବୁଡ଼ାଇବ ଏ ଭବ ଯେ ।
ପ୍ରଭେ ଅଧିକ ଦ୍ୱିପଘୋଟକ— ଭଦ୍ର ମକରାଶ୍ରକ ଛଟକ
ସିତ ଉଷ୍ଣୀଷ ଫେନ ଭୁଲକ କଚ୍ଛପ ଇବ ସେ । ୧୧ ।
ବରାଙ୍କ ଛତ୍ର ରାଜ ନାଗର ରୁଚର କେତେ ନାଗର କର (୧)
ଗର୍ଜନ ଶବ୍ଦ ବୀର-ବାଦ୍ୟର ମେଳ ତଥିର ସେ ।
ଥିବାରୁ ଏତେ ବୀରାଧିବୀର ସବଳେ ଲଙ୍ଘି ନକଟ ପର-
ବାର ଲୋକଙ୍କେ ମାରରେ ମାର ଗିର ଉଚ୍ଚାର ଯେ ।
କର ବନ୍ଧିଲେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଶର ଅପାର ଯେ ।
ଜାଣି ଅବାଧ ଅରମ୍ଭିଲେ ସମର ସେ ।
ବର୍ଷଣ କାଳ ଧନୁକଜନ ଧନୁ କ ଘନ ଘନେ ମାର୍ଗଣ—
ଧାର ବର୍ଷଣ ଛାଡ଼ି ଗଗନ କେନ ଥାଟର ସେ । ୧୨ ।
ତେଡୁଁ ବେଳ ସେ ରଣ ଜର୍ଜନ ହୋଇଁ ଅମୃତ ଚୂତୋଦ୍ୟାନ (୨)
କର ଅର୍ଜିତ ଚନ୍ଦ୍ର ମୋହନ କେଶରୀ ସୈନ୍ୟ ସେ ।

---

୧ ହାତୀଶୁଣ୍ଢ, ୨ ଗୋବନ୍ଦ ପୁରର ନଦୀ ପରପାରେ ଖଣ୍ଡପୁଅ ସୀମାରେ ଅମୃତ ତୋଟା ନାମରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଅମ୍ବତୋଟା ଥିଲା । ଅଦ୍ୟାପି ସେଠାରେ ଜୁନ୍ତ ନାମରେ କେତୋଟା ଅମ୍ବଗଛ ଅଛି ।

ଦୂର ସରିତ ଦକ୍ଷିଣ ତଟ   ଭୂପର ପ୍ରଭୁ ଉତ୍କଟ ଥାଟ
ସ୍ଥିତ ଉଭୟ ବଳୁଁ ପ୍ରକଟ ନଳଗର୍ଜ୍ଜନ ସେ ।
ସ୍ଥଳ ବିଘାତ ହୋଇ ପାତ ମହୀର ସେ ।
ତଥି ଉଷିତେ ହେଲେ ଅକଳ୍ପ ନର ସେ ।
ବେନି ବେଳାରୁ ବଦ୍ଧ କୀଲାଲ (୧)ନଦୀ କୀଲାଳ(୨)ମିଶି କି ଲୀଳ
ମଧ୍ୟ ଶାରଦା ଜଳ (୩) ମଞ୍ଜୁଳ ବହିଲା ଖର ସେ । ୧୩ ।
ରଥା ଗତରେ ମାର୍ଗଣ ବାର   ଖରେ (୪) ନ ଜିତ ପାଶ ଖେଚର
ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତିକ ବଧିଯୋଗର   ତଥି ମଧର ସେ ।
ନ ହୋଇ ଛିନ୍ନ ଗତ ବିହ୍ୱଳ   ବିଭେଦ ତାରେ ଶତ ଏ ପନ୍ନ
ନାରାଜ ହୋଉଁ ହୋଇଲା ପାତ ଜବେ ମହୀର ସେ ।
ଏକାଳେ ଏକ ଧ୍ୱନୀ ଶ୍ରମର ବନ୍ଧା ଯେ ।
ମୋହନ ସିଂହ ଥାଟେ ଯେ ବର-ଯୋଦ୍ଧା ସେ ।
ରୂଢ ଅଶ୍ୱମେ ରହି ସାତ୍ୟକ   ଟାକଣ ବନେ ହାକଣ ବାକ
ବରତଇ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଠେକ ପ୍ରତଜ୍ଞାସିବା ସେ । ୧୪ ।
ମ୍ଳେଚ୍ଛନେ ବୀର କୁଞ୍ଜର ଶିବ—   ହୁଙ୍କ ଭଞ୍ଜନେ ତାର ଗରବ
ପାଞ୍ଚ କଲମ୍ବ (୫) ଚନ୍ଦ୍ରାର୍ଦ୍ଧଭବ ବିନ୍ଧୁ ସେ ଜବ ଯେ ।
ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ଶ୍ରମର ବନ୍ଧା   ଯୋଦ୍ଧାର ମୁର୍ଚ୍ଛା ପାତ ବସୁଧା
ସ୍ଥୂଳ ବିଘାତେ ବିଷମ ବାଧା ଲଭି ସଦ୍ଭାବ ସେ ।
ଛତ ରୂଢୋପବନ ଖ୍ୟାତକ ହୋଇ ଯେ ।
ପରେ ବୀରେଶ ସର୍ବ ସୈନ୍ୟରେ କ୍ରୁଦ୍ଧ ଯେ ।
ରୋଡ଼ାଇ ଜବେ ବିନାଶ କର   ମରୁତ ବଡ ଗଢ ହସ୍ତିର
କଟାଇ ଧୃତ କୃପାଣ କର କି ତାର ଉର ସେ । ୧୫ ।

---

୧ ରକ୍ତ, ୨ ଜଳ, ୩ ସରସ୍ୱତୀନଦୀ ଜଳ, ୪ ଅକାଶରେ, ୫ ଶର ।

ପଶି ବଇର ବଳରେ ଶୁଣ୍ଡ   ଉମତରେ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଚଣ୍ଡ
ଖଡ୍ଗେ ଅନେକ ଜନର ମୁଣ୍ଡ ଛେଦନ କୃତ ଯେ ।
ଭୂପତି ଗେଲ ଅରମ୍ଭ ଶୁଣ୍ଢିଁ   ସାଜ ପଦଗ ସମସ୍ତ ତହିଁ
ଗୋଡାଇ ଅର ମାରଣ ବହୁ ବାରଣ ବ୍ରାତ ଯେ ।
ଧନ୍ୱୀ ମାର୍ଗଣ ବର୍ଷ କରନ୍ତି ଦୃଢ ସେ ।
ଖେଦ ସାଦକ ସାଦ ନାଶ ରଥତ ସେ ।
ଏକ ପତ୍ତି ମିଶି ସମର   କରୁଁ କେ ଅସି ମାରେ ମର୍ମର
ଲଭିଁ କେ ରଣେ ପଡେ ଝାମର ମୁଦ୍ଗର ଘାତ ସେ । ୧୬ ।
ଦ୍ୱିପଷ୍ଠୀ ଯାଏ ପ୍ରକଟି ରଣ   ଲାଗେ କେବଳ କୃପାଣ ହାଣ
ଏକକେ ଶତ ଜଣ ପ୍ରମାଣ କରୁ ମାରଣ ଯେ ।
ହୋଇଣ ଖାଣ୍ଡ ଖାଣ୍ଡ ନର୍ତ୍ତିତ   କବନ୍ଧ ତଥି କ ଲାଲ ପୃଥ୍ୱୀ
କଜ୍ଜଳ ବର୍ଣେ ଶୋଭିତ ଅତି ହୋଏ ଘଟଣ ଯେ ।
ପଡି ଶବାଡେ ଯାର ନ ଛାଡ଼ି ପ୍ରାଣ ଯେ ।
ତାର ମସ୍ତକେ କୃକଳାସ ଲକ୍ଷଣ ଯେ ।
ଭାସନ୍ତି ଛେଦାଭୁଜ ସମାଜ   ଭୁଜଗ ବତ ବହୁଁ ସଢଜ
ପଳାଉଁ ଲୋକନାଥ ସିଂହଜ ଠାଣ ତେଜଣ ସେ । ୧୭ ।
ଦ୍ୱିକୋଶ ଯାଏ ସଙ୍ଗେ ଗୋଡାଇ   ବର୍ଚ୍ଛି ଶକତି ବଘାତ ବହୁ
ବିନାଶି ସୈନ୍ୟ ନୃଦର କହୁ ବାହିନୀ ସେତେ ସେ ।
ଧନ୍ୱୀଏ ଖେଦ ମାର୍ଗଣେ ବ୍ରାତ   ବର୍ଷନ୍ତି ପୃଷ୍ଠେ ବାଜି ରକତ
କର ଉଦ୍ଗାର ମଣ୍ଡଳ ବନ୍ଧୁତ ଅଶ୍ୱ ଆରତେ ସେ ।
ତହିଁ କେ ଶବ ମେଳେ ହୋଇ କପଟ ସେ ।
ବାନ୍ଧବା ଥଣେ ଜବେ ଶସ୍ତ୍ର କୃତ ସେ ।
ବୋଲେ କେ ଅମ୍ଭେ ଦେଖଣାହାର   କ ଯଗ ଅମ୍ଭ ଜୀବନ ଦିଅ
କେବା ଶରଣ ଗିର ଉଚ୍ଚାର କାତର ଚିତ୍ତ ସେ । ୧୮ ।

ଷଡ଼ ଉପ୍ରୋଧ କଲେ ନାଶନ   ବସ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ନ ଗଲେ ସୈନ୍ୟ
କେବଳ ରଘି ସିଂହ ମୋହନ ସ୍ୱଗୋତ୍ର ଭ୍ରଳ ଯେ ।
ଖାକୃତ ଖରଷୁଆଁ ନଗର   ନିକଟୁଁ ସବଳେ ବୀରବର
ବାଜଇ ଜସୃଦର (୧) ଅପାର ମର୍ଦ୍ଦଳାବଳୀ ଯେ ।
ଉଲପାତକୁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ଶରଣୀ ଯେ ।
ବଯନ ଶବେ ହୋଇ ରଣଧରଣୀ ଯେ ।
ମାଢ଼ ଉପରେ ଅସନ୍ତେ ବଳ   ମାଂସ ଶତକେ ମୃତ୍ତି ପଙ୍କିଳ
ହୋଇଲା ଯଥା ବରଷାକାଳ ଦିବସ ମଣି ଯେ ।
ଅସ୍ତାଚଳକୁ ନୋହୁଁ ପ୍ରବେଶ   ନରେଶ ଅସି କଟକେ ଘୋଷ
ବୀର ବାଦ୍ୟର ଶୁଭେ ବିଶେଷ ଶ୍ରବଣେ ତୋଷ ଯେ ।
ସକଳ ନଗ୍ର ଜନ ମାନସ   ଏକାଳେ ବଳ ମିଳ ପଶ୍ଚାସ୍ୟ
ଦ୍ୱାରେ ସ୍ୱପୁରେ ଯାଅ ଏ ଭାଷ କର ପ୍ରକାଶ ଯେ ।
ଭୂପ କବେ ସ୍ନାନାଦି ନୀତିକ ଶେଷ ଯେ ।
ବିହି ଭୋଜନାନ୍ତେ ଅସ୍ଥାନେ ପ୍ରବେଶ ଯେ ।
ମୋହନ ସିଂହ ସୈନ୍ୟ ମରିଲ   ବ୍ୟାକୁଳ ଯାଇ ସଦନେ ଧାଇ
ରାଘବ ମହେଶ୍ୱର ରଚଇ ନାଳି ଦିବସ ହେ । ୬୦ ।

---

୧ । ଶଙ୍ଖ ।

ନବମ ଛନ୍ଦ ।

ରାଗ—କାମୋଦୀ ।

ସୀତାଭିରାମ କେଶରକୂଳ-ଚନ୍ଦ୍ର କହିବ ତତ୍ପର ।
ଗର୍ବ କରୁଁ ଖର୍ବ ବୃଦ୍ଧି ଯନ୍ନୁଁ ଦାନ ଉଚିତ ପ୍ରକାର ।
ହୋଇ ଅତୁଳ ବଦାନ୍ୟ ପଣ ଯାର ପ୍ରକଟ ଲୋକରେ ।
ଦାନ ରତନ ପ୍ରତିଦାନ ଯାଚକ ବାଞ୍ଛିତା ଧିକରେ । ୧ ।
ତାର ଶ୍ରବଣ ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶୁଁ ଏକ ଦ୍ୱିଜର ତନୟା ।
ସୁଚିତ ଶିଖାଇ ପଠାଇ ମାଧବଣୀ ଭୂପ ବରଦାତା ।
ଯାଅ ନନ୍ଦନ ରଜତ ତନ୍ତୁମାନ କରଣ ଯାଉଁଲ ।
ଧଅନ୍ତ ବାଳୁତେ ଦେବେ ତୋତେ ଏତେ ଭଣନ୍ତେ ସେ ବାଳୀ ॥
କୃତ ଉତ୍ତର କୁମର ନାମ କସ ନାହିଁ ତ ଗୋଚର ।
ବୋଲେ ଜନନୀ ଅଭିରାମ କେଶରୀ ପଚାରୀକର ।
କର ଅନୁକୂଳ ବୋଲୁଁ ସେ କୁମର ହୋଇଲା ବାହାର ।
ପଶ୍ଚିମ ପଥ କେତେ ଦିନେ ମିଳଇ ଭୂପ-ଦ୍ୱାରଦ୍ୱାର । ୩ ।
ଦେବ ଅର୍ଚ୍ଚନ ବହନ୍ତା କାଳେ ଭୂପ ଭୂଦେବ-ନନ୍ଦନ ।
ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ମାତର ଶିକ୍ଷା-ଭାଷ କରେ ନିବେଦନ ।
ହେ ବୀର ତବ ଦାନୀପଣ ଶ୍ରବଣ କରି ମୋ ଜନନୀ ।
ପ୍ରେଷିତ ମୋତେ ରୂପା ତନ୍ତୁ ଯାଉଁଲ ଦେବେ ଯାଅ ଭଣି । ୪ ।
ଶୁଣି ଭଣି ବୀରମଣି ରୁଚହାସ ପ୍ରକାଶି ଦେବା ତା ।
କସ ଯେଉଁ ଅର୍ଥେ ଶିଖାଇ ପ୍ରେଷଣ କଲେ ତବ ମାତା ।
ଅମର୍ଚ୍ଚନ ବଢାଇ ବହୁପ୍ରକାରେ କରାଇ ଭୋଜନ ।
ତଦୁତ୍ତରେ ସ୍ୱର ମନୋହ ସଭାରେ ବଜାୟ ସ୍ୱଜନ । ୫ ।
ଦ୍ୱିଜ ନନ୍ଦନେ ପ୍ରତିଦିନେ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଭୁଞ୍ଜାଇ ହରଷେ ।

କତ ନୂତନ ଚସନ୍ତ୍ରବାସମାନ ପିନ୍ଧାନ୍ତି କ ତୋଷେ ।
ଷଣ୍ମାସ ଯାଏ ରଖି ଲେଖି ବସ୍ତ୍ରର ଶତାନ୍ଧ—ବସନ ।
ଦେବାକୁ ରଜତ ଚନ୍ଦ୍ର ବାନ୍ଧ ବାସେ ଯାନ୍ତ୍ରିଁକ ଯତନ ।୨।
ପଞ୍ଚଶେଲ ବିପ୍ରବାଳକଙ୍କେ ପିନ୍ଧାଇ ବିଚଧାଭରଣ ।
କର ମଣ୍ଡନ ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଅଳ୍ପ ଦଶେ ଭୂପ ଏ ଭୂଷଣ ।
ଧର ରୂପ୍ୟ-ରଜ୍ଜୁ-ଯାଉଁଲକ ଶ୍ରେଣି ଦ୍ୱିଜକ କ ତୋଷେ ।
ଉଠିଲା ନାହିଁ ମହୀରୁ କରେ ଧରୁଁ ବହୁବାର ଅଶେଷ ।୭।
ଉପାୟ ନାହିଁ ଏ ବିତ୍ତ ନେବ କାହୁଁ ଭାଳ କ ବ୍ୟାକୁଳ ।
ଦେବା ଗୃହିଁ ଭୂପ ଅଣାଇଁ ଘୋଟକ ଗଡ ତା ଚଞ୍ଚଳ ।
ଘୋଟକ ପୃଷ୍ଠେ ଯାଉଁଲକ ବସାଇ ବିପ୍ରଜ ଅରୋହ ।
ବାହାର ପୁର ଯିବାକୁ ପଙ୍କତେ ଧନ୍ୱୀ ଚତୁର ହିଁ ।୮।
କେତେ ଦିବସେ ସ୍ୱବାସ ପରବେଶେ ଜରସ ମାତର ।
କନ୍ଥ କେ ତ.ର ଅକଳ୍ପ ଅବେ ନେତ୍ର ମିଳିଲା ପ୍ରକାର ।
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଅଗ୍ରେ ସ୍ୱତ ବିତ୍ତ ଘୋଟକ ସମର୍ପି ଧନ୍ୱୀଏ ।
କହ ବାହୁତ ଭୂପେ ଛଡ଼ିଲୁଁ ଏକେ ଭୂଦେବ ତନଯ୍ୟେ ।୯।
ସାଗରବତ ଅକଳ କୀର୍ତ୍ତି ଯାର ବର୍ଣ୍ଣି ସରଇ କ ।
ଶରଣ ବତ୍ସଳ ଯେମନ୍ତ ମହୀଶ ଶୁଣ ସେ ଘୀଭକ ।
ଅଗାଧ ତଥ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ଲଭ ଭୀତ ଭରତ ଶିଖର ।
ଭୂପତି ଲକ୍ଷ ବେଙ୍କ ଜନ ସଙ୍ଘତ ତେଜ କାଞ୍ଚିପୁର । ୧୦ ।
ନୃପତି ରାଜ ଏଥିତେ ଦମ୍ଭ ଧ୍ୱଜ ରକ୍ଷଣେ ତାଙ୍କର ।
ବିସତ୍ତ୍ର ରୂପ୍ୟତାର ପତ୍ର ନବ ଭୋଜନ ସମ୍ଭାର ।
ଲାଗଇ ଯେଣୁ ହୃ ଅଭିରାମ କର୍ଣ୍ଣୀରବ ତା ଶ୍ରବଣ ।
କର ଚଟାଉ ପେଶି କେତେ ସ ଦ୍ୱସୀ ରକ୍ଷଣେ ଶରଣ ।୧୧।
ଲଭ ପତ୍ର ଗଙ୍ଗବଂଶୀ କ ମୋଦତ ଚର ମୂର୍ଧାର୍ତ୍ତିରେ ।

ତାମରସଜ (୧) ତ୍ରିଦଶ ଭୋଗାଶନ ଦେଲା ଏ କୃପାରେ ।
ଅଭୟମ ହର ଚନ୍ଦ୍ର'ଧ୍ୱାନ୍ତ—ହାସ୍ୟ ହୋଇବେ ମୋହର ।
ବସ୍ତ୍ର ଭରତ ଶିଖର ଭୂରୂଢ ସବାଳ ବାହାର ।୧୨।
ପରବେଶ ହୋଇ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ନିକଟେ କଟକ ଛଟକ ।
ସୀସଣେ ପାଂଶୁ ମାନରେ ବାମାଶରୀ ଯା ପୁର ଭୂଲକ ।
ଲଭିଲେ ଯେତେ ଦୁଃଖ ସବୁ କଥନ କରୁଁ ମହୀପତି ।
ଉତ୍ତମ ବାସରେ ଭରତ ଶିଖରେ ବସାଇଲେ ସ୍ଥିତ ।୧୩।
ବାସ ପ୍ରଭୃତିକେ ଜନ ଶତ ରଖାଇ ଯତନେ ଏ ସତ ।
ବଳ ସକଳେ ବୋଧିଲେ ସୁଧା ଭୂଳାଶନ ଦେଇ ତତ୍ର ।
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଦେ ରକ୍ଷି ଅତି ପ୍ରମୋଦେ ରୂପ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର ନିତ ।
କିଯଦହ୍ନ ଜନ-ଭୋଜନ-ସମ୍ଭାର କପୃକୁ ଦଅନ୍ତି ।୧୪।
ତଦନ୍ତେ ଗଙ୍ଗାବଂଶୀ-ବୈର ବନାଶି ବନ୍ଧୁସୈନ୍ୟ ସେହି ।
ଭରତ ଶିଖରେ ବସନ ଭୂଷଣ ଦେଇ ମନ ତୋଷି ।
ଗଜ ଘୋଟକ ଖଡ୍ଗ ନଳୀ ଅନେକ ସମର୍ପି ହରଷେ ।
ସମସ୍ତ ବଳେ ଯୋଡ ଯୋଡ ବସନ ଦାନ କରି ତୋଷେ ।୧୫
ବନ୍ଧୁଜନ ସଙ୍ଗେ ଦେଇ ବିଦା ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱପୁରେ ପ୍ରବେଶ ।
ବସାଇ ସେ ନରେ ବାହୁତଳୁପରେ କହିଲେ ସନ୍ଦେଶ ।
ଏ ଅନ୍ତେ ଶ୍ରବଣ କର ଅନ ଅନ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ହମାଳ ।
ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶେ ପ୍ରକଟ କଟିଥାଏ ଅସାମାନ୍ୟ ତେଜ ।୧୬।
ମହୀକୁଳମାନଙ୍କ ମାନଦାନ ଯେ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଣେ ।
ତାମ୍ରାନନ ହିଁ (୨) ଥାଇଲେ ସ୍ୱାଦକ ହୋଇ ପ୍ରତାପ ଶବଣେ ।
ଇହି ମେଦନୀପୁରେ ଅତି ଆଦରେ ବସିର ବସିର ।
ମହାରାଜ (୩) ତାରଣକୁ ସେ ଚଣ୍ଡାଳୁ ଲେଖନ ବିସ୍ତାର ।୧୭।

---

୧ ବ୍ରହ୍ମା ୨ ଇଂରେଜ ୩ ଅଭୟମ ସିଂହ ।

ହେ ବୀର ପରବଦାରକର ଶ୍ରୀରାଜାଧିମହାରାଜ ।
ବନଜା କୃତ ବନ୍ଦବନ୍ତ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ଯାର ମହୀଭୂଜ ।
ବର୍ଗିବଳ ହୋଇ ପ୍ରବଳ କଷଣଦାମୀ ସେ ମହାରଣେ ।
ଦୁଷ୍ଟଦଳନ କେତନ ବନ୍ଧ ହେଲା କରତ ଛାନାଶେ । ୧୮ ।
ନ ହେବ କେ ନନ୍ଦତ ବଚ୍ଚର ତ ଲକ୍ଷିତ ଏମନ୍ତ ।
ମୁଦ୍ର କାକ ଛ ଦୂତର କରେ ଦେଇ ପ୍ରେଷିତ ତ୍ୱରିତ ।
ଅଭୟାନ୍ତ କଣ୍ଠୀରବ ଅଗ୍ରେ ଗବ ମିଳତ, ସେ ଦୂତ ।
ବାମ୍ନାଜନ ଭବ ଛମୁରୁ ଏ ଲେଖ ପ୍ରେଷିତ ଗ୍ରାହିତ । ୧୯ ।
ଶୁଣି ସାଚ୍ କର ପୁଅଦର ଲେଖ କରାଇ ପଠନ ।
ବୁଝି ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଭାଷିତ ଗ୍ରନ୍ଥ କୃତ କର୍ତ୍ତା ବାମ୍ନାଜନ ।
ଦୂତର କରେ କହ ଦତ୍ତ ଏ ବର୍ଷ ଲେଖୁ ପ୍ରଭାଷ ।
ଏ ଦରେ ବର୍ଗି ଅଗତ ହେଲେ ହତ କରିବ ଅବଶ୍ୟ ।୨୦।
ଏଥିରେ ଗ୍ରାଭହୀନ ମତ ହୋଇବ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତରବାସି ।
ବାହୁଡ଼ି ଦୂତ ଯେନ ପଥ ଲଭିଲା କଟକ ନଳାଂଶି ।
ପଡ଼ି ସେ ପତ୍ର ହୋଇଲା ଦମ୍ଭୋଦତ ଯେମନ୍ତ ବଧୂର ।
ଦର-ପର(୧)ଅର(୨)ଦର୍ଶନେ ବଗତ ବଜ୍ଞାତ ଭମର(୩) ।୨୧।
ପାଷ୍ଟେଲ ଅଭେବ୍ରମ ହର ହରବେ ତା ଦର୍ପ ଅବଶ୍ୟ ।
ଧୀରେ ହେଜ ମରହଟ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଶବନେ ଏ ଭାଷ ।
ଅମ୍ବରବର ଅସମ ଅଭିରାମ ଫିହରେ ସମରେ ।
ମୁଁ କ ରାଜନ ମାନସେ ଭାଳ ଦେଶେ ବାହୁଡ଼ କବରେ ।୨୨।
ଅଭିରାମଫିହେ ହାର ମରହଟ୍ଟ ପଳାଇ ସ୍ୱପୁରେ ।
ଶୁଣି ମେଦନୀପୁରସ୍ଥ ବାମ୍ନାଜନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଦରେ ।

---

୧ ବସ୍ତ୍ର । ୨ । ଚନ୍ଦ୍ର । ୩ । ରାହୁ ।

ଲେଖି ଚଉଠାନ୍ତ ତାଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିକଟେ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର ଯାଏ ।
ପଢି ସେ ପତ୍ର ବୀରାଧିବୀରେ କଲେ ପ୍ରଶଂସା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ୧୩ ।
ପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତେ ବହୁ ତାମ୍ର ତଥି ଲକ୍ଷ କେତେ ମାନ୍ୟଗିର ।
ଅଭିରାମ ସିଂହେ ଦତ୍ତ କଟେ ତାହା ପ୍ରେରିତ ଜବର ।
କେତେ ଦିବସେ ତାମ୍ରପତ୍ର ନରେଶ ନିକଟେ ପ୍ରବେଶ ।
କଲେ ତା ପଞ୍ଝନା କର ଏ ପାଞ୍ଝନା ଉପୁଜିବ ଯଶ । ୧୪ ।
ଜାଲାବନ୍ତ ବଂଶେ ମୋ ଏହା କେଉଁ ଏଥିଁ ଅନ୍ତରେ ଖାତରଣ ।
ଅର୍ଜ୍ଜିନ ବନସ୍ଥାନ ଦେଖି ସରସୀ କଲାନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ।
ଠୂଡାପବନ ଠାବେ ଠାବେ ରୋପଣ ବହୁତ ଅନେକ ।
କଲେ ଯେତେ ଦାନ ଗ୍ରାମମାନ ମହୀମୂରେ ଅସଂଖ୍ୟକ । ୧୫ ।
ଅମର ପୂଜନେ ରତ୍ନ ଦୀନଜନେ ସନ୍ତୋଷ ଦିଅନ୍ତି ।
ନଭ ତୃତ ସେ ପଞ୍ଚ ଶୂର ନନ୍ଦନ ହୋଇଲେ ଉତ୍ପତ୍ତି ।
ପ୍ରଥମ ପୁତ୍ର ବିକ୍ରମସିଂହ ଦ୍ୱିତୀୟକ ଦାମୋଦର ।
ତୃତୀୟ ଫତେ ବାହାଦୁର ଚତୁର୍ଥ ନାମ ହଟମର । ୧୬ ।
ସିତ ପକ୍ଷ କଳାକରବତ ଶୂର ନନ୍ଦନ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
କିଶୋର ବୟସ ପ୍ରାପତେ ସୁଷମା ନ ହୋଇ କଥନ ।
ଦିନକୁ ଦିନ ଶୀରଷଣୀ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଲେ ଲୋକର ।
ଦେଖି ମହାରାଜ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ନନ୍ଦନରେ ଦେଇ ରାଜ୍ୟଭାର । ୧୭ ।
ରାଘବ ପଦାବ୍ଜେ ଚିତ୍ତଦେଇ ଶାରଭରାମ କେଶରୀ ।
ଦେହାନ୍ତର ହୋଇ ବସି ସ୍ୱର ପୁରେ ଯଥା ଭୋଗବନ୍ତ ।
ସୁକୀର୍ତ୍ତି ଦାତବ୍ୟପଣ ବୀର-ତେଜ ବିକ୍ରମସିଂହର ।
ଅନ ଥାନେ ବୁଧେ ଶୁଣିମ ଯେମନ୍ତ ହୋଇଛି ପ୍ରଚାର । ୧୮ ।
ବାୟୁସଦୃଶବଙ୍କାଶ ଦାକ୍ଷାପ୍ୟ-ବଂଶବନାଶନ ।
ଶୃପଧର ନବବନାଦରୁଚିର ଶ୍ୟାମଲବଦନ ।

ବନଗୃଙ୍ଗୀ ନାସ୍ତିଭାଉକ ମସ୍ତିକା-ହୃଦସ୍ଥ-ଚନ୍ଦନ ।
ସ୍ମ ଧ୍ୟାଅନେ ଏ ଗୀତ ମହେଶ୍ୱର କୃତ ବରଚନ । ୨୧ ।

ବିକ୍ରମସିଂହ ।

ଦଶମଷ୍ଟକ ।

ରାଗ—ଶଙ୍କରାଭରଣ ।

ଅହେ ବୃଧଜନେ ଚତ୍ତ ଦତ୍ତ କର ଏଥି ।
ବରଚନା ବକ୍ରମସିଂହର କୀର୍ତ୍ତି ଗୀତ ।
ହୋଏ କର୍ଣ୍ଣ ମନ ଲୋଭ୍ୟ ।
ଗୀର ତପ୍ରକାଲ-ରବ-କର କର-ପ୍ରଭ୍ୟ । ୧ ।
ତଗ୍ରେଧିବାର-ସରସୀ-ଜୀବନ ଭୁଟାଇ ।
ବାସ ନଗରେ ତାଙ୍କର ପାବକ ଜଳାଇ ।
ପତ୍ନାଗନା-କୁମୁଦନୀ ।
ଶୋକତେ ସନ୍ତତେ ହେଲେ ସ୍ୱଲପନ-ମ୍ଳାନୀ । ୨ ।
ବଧିରେ ଦନବାନ୍ଧବ ପଦ୍ମନୀ ତୋଷକ ।
ବଦଗ୍ଧ ଗୃମିକର (୧) ସ୍ୱବର୍ଣ୍ଣର ଝଟକ ।
ବଭୂଷିତ ତାରମଣି ।
ବଲସିତ ଆନନ ଛବ କ ନଶାମଣି । ୩ ।
ନୟନ ଯୁଗ ଯୋଗେ ତହିଁକ ଝଏ ।ଣି ।
ମାନସବନ୍ଦ୍ରେ ବଗୃହ ଅନୋପମା ଗ୍ଣି ।
କବ-ମାନସେ ନ ଆସି ।

---

୧ । ସୁନା ।

ସ୍ଥିତ କ ମଧ୍ୟେ ନାଶିକା ଗରୁଡ଼ଣ୍ଠଗ୍ରାସୀ(୧) । ୪ ।
ଦେବତ ଶ୍ରୁତିରେ ବରବର୍ଣ୍ଣନା ଘଟନ ।
ବରବର୍ଣ୍ଣିନାକୁଳ-ମାନସ-ଧୈର୍ଯ୍ୟ-ଏଣ (୨)
ବନ୍ଧ ପାଶ୍ଚ କେଳଙ୍ଗଣ(୩) ।
କର୍ମାଣି ପାଉଛୁ କ ଯତନେ ବେନ ପାଶ । ୫ ।
ନ ପଡ଼ୁଛିଲ ପାଶେ ବନ୍ଧ କରିବାଇଁ ଦୃଢ଼ ।
.କେଶ-ତମାଳ ଦଳାଚ୍ଛନ୍ନ ବନେ ଗୁପ୍ତ ।
ଅଟକ୍ତ ଥୋଇ ଧନୁଶର ।
ବଶ୍ୟର ଦର୍ପକ ଭ୍ରୂରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସେ ପ୍ରକାର । ୬ ।
ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପାଙ୍କୁରିତ ଖଳ ଶାଦ୍ୱଳକୁନ୍ତଳ ।
ଦଣି ଅଁସଇ କ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଧାଂଶୁମଣ୍ଡଳ ।
ରଦର୍ରାଜ ଏ ମଞ୍ଜୁଳ ।
ବଶ୍ୟକ ଗୁନ୍ଥି ଥୋଇଛୁ ତଣ୍ଡୁଳମାଳ । ୭ ।
ବଡ଼ମ୍ଭକର ବମ୍ଭରେ ଭୃଚର ଅଧର ।
ପ୍ରକାଶୁଁ ଦ ସ ବାଳାର୍କ କୋଳେ ସୁଧାକର ।
ବସି ନିମିଷେ ନ ରହୁ ।
ଅନ୍ତର ହୋଇଲା ପର ସୁଷମା ସେ ବହୁ । ୮ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ଅନା ଅନ ଯେ ସୁଷମା ।
ବଢ଼ାଇ ନନ୍ଦିତ ବୈକର୍ତ୍ତନଜ (୪) ସୁଷମା ।
ଗାର ବିକ୍ରମସିଂହର ।
ପ୍ରଗଟ ଜବନ ଯଥା କଶ୍ୟପକୁମର (୫) । ୯ ।
ଧନ୍ୱୀ ସମାନ ଭୂଧରବ୍ରଜସ୍ୱଭାବର ।

---

୧ । ଗରୁଡ଼, ୨ ମୃଗ, ୩ କାମ, ୪ ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର, ୫ ପବନ ।

ସପ୍ତହର (୧) କ ହର (୨) ଅଶ୍ୱେହେ ନରେଶ୍ୱର ॥
ସ୍ୱଧୂନ୍ନାସ ବାରବାଣ (୩) ।
ଯାରଣେ ବରେ ଭୈରବ ଛବ ପରସାଣ । ୧୦ ।
ବଦାନ୍ୟ ସଣେ ଭୂପର ସମେ କେ ଅଛଇ ।
ଶୁଣା କର୍ଣ୍ଣରେ କର୍ଣ୍ଣ ବରଦାନ୍ତ ବୋଲାଇ ।
ଯେଣୁ ବସୁଧା ବସୁଦା ।
ହୁଅଇ ନଇ ସ୍ୱବିଭ୍ରଦାନୀ ବରଯୋଦ୍ଧା । ୧୧ ।
ବାଞ୍ଛନ୍ତି ମାନସେ ତୋଷେ ଯାଚକ ସମାଜ ।
ବଧ କରନ୍ତା କ ସାରେ ଏକା ମହୀଭୁଜ ।
ପରଜନ-ଲକ୍ଷ ବଶ ।
ହଶ୍ୱର ସୁରବର ଦଅନ୍ତି ଦନ୍ତିବୃଷ । ୧୨ ।
ଖର-ମୁକୁଟ-ରତନ ସମ କେ ମହୀରେ ।
ତେଣୁ ସର୍ବଦା ସାଦେବ ଅଛ ସ୍ନେହାଦରେ ।
ହୋଏ ବରୋଧ ଯେ ତାର ।
ପେଖନ୍ତି ରାଜେନ୍ଦ୍ର ତାରେ ଶମନ ମନ୍ଦିର । ୧୩ ।
କୋଉଁଣ ଖାତକ ଖରେ ଲୋକେ ନାହିଁ ଲୋକ ।
ବାମନ-ରକ୍ଷଣ ବଳୁଁ ବଳ ବଖାତକ ।
ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ପାଇେ ଯଥା ।
ଜଗଇ ଯେ ମହୀଭୁକେ ହଦର ସେ ତଥା । ୧୪ ।
କୁସୁମ ବନରେ ଦିନେ ଭୂପତି ହରଜସ୍ୱେ ।
ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ତହିଁ ବଶିଷ୍ଠ ବନ୍ଦିଏ ।
ହଦାନୀ ଯେ ନରେଶ୍ୱର ।
ବନ୍ଦନ କର ସ୍ୱରୂପ ପିଭୁଲ ତ.କ୍ଷର । ୧୫ ।

---

୧ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ୨ ଘୋଡ଼ା, ୩ ଢାଲ ।

ସେକ୍ଷଣେ ନରେଶବର ଏ ରୂପ ଭାଷଣେ ।
ବନ୍ଦୀ ବୋଲେ ବନ୍ଧ ଏ ବଦାନ୍ୟ ନୃପଗଣ ।
ସ୍ୱରୂପ ପିତୁଳ ଯେନ ।
ବନ୍ଧନ ମୋଚେ ଜଗତେ ନୋହିବେ ଭାଜନ । ୧୬।
ଶୁଣି ଦାନପାରମଣି ସିଂହାଅ ଉତ୍ତର ।
ଦେବଇଁ ନକର ଯାହା ତୋ ମନ ବାଞ୍ଛିତ ।
ବନ୍ଧ ଭାଷେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାଞ୍ଛା ।
ଦତ୍ତ କଲେ ବନ୍ଧ ମୋକ୍ଷ ହେବେ ରାଜନ୍ୟକ ।୧୭ ।
ଏଣାଇଁ ଶୁଣି ସେକ୍ଷଣି ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କ ରତନ ।
ଜଗତ ଜୀବନ ବନ୍ଦୀ ଯା ଗତି ଜୀବନ ।
କର ବୈତାଳିକେ ଦତ୍ତ ।
ରାଜ ଭୂପତିକୁଳ କରାଇ ବନ୍ଧମୁକ୍ତ । ୧୮ ।
ଲଭି ବନ୍ଦୀସାର ବନ୍ଧ ହୋଇ ପ୍ରମୋଦିତ ।
ଗାଇ କୀର୍ତ୍ତିବାର କଲା ବର୍ଣ୍ଣନା ଉଦିତ ।
ଧୀରେ ଶୁଣ ଆନ ରସ ।
ଅମର ପୂଜନେ ଯେଣୁ ରତ ଅବନୀଶ । ୧୯ ।
ଇଷ୍ଟ ଦେବୀ କୃପାବଲମ୍ୱନ ବର୍ଣ୍ଣି ଯେନ ।
ବିକ୍ରମସିଂହରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଉଭୟ ନନ୍ଦନ ।
ଅଜମର ସିଂହ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ।
ବିଦିତ ଉପେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ନାମ ଯେ କନିଷ୍ଠ । ୨୦ ।
ଅଜମର ସିଂହ ଲଭି କିଶୋର ବୟସ ।
କରାଇ ବିପ୍ର ସୁଲଗ୍ନେ କଲେ ଅବନୀଶ ।
ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବର ।
ଦେହାନ୍ତର ହେଲେ ବିଜିତ ମହେଶ୍ୱର । ୨୧ ।

ଅଜମ୍ବର ସିଂହ

ଏକାଦଶ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ—କେଦାର କାମୋଦ ।

ବର୍ଣ୍ଣିନେ ସରଉଦ ବବୃଧଜନ ।
ସିଂହକୁଳ ଅକଳ କୀର୍ତ୍ତି ବଚନ ହେ ।
କର ଶ୍ରବଣ ବସୁଁ ରାଜ ପଦରେ ।
ଅଜମ୍ବର କେଶରୀବର ରାଜ୍ୟରେ ହେ ।

ପ୍ରଜା ମାନସ ଜାଣି ଘନ ଜୀବନ ।
ବରଷେ ଶସ୍ୟଶାଳୀ ଅବନୀ ଯେନ ହେ ।
ବନ୍ଧ୍ୟା ଅପୂର୍ବ ବନ୍ଧ୍ୟା ବିଟପୀ ହେଲେ ।
ସୁଫଳଦ ଯେ ଯାହା ସ୍ୱଋତୁ କାଳେ ସେ । ୨ ।

ଦୋହିଲେ ନରେନ୍ଦ୍ର ଏକ ଭିକ୍ଷୁକ ନର ।
ସମସ୍ତ ଏକ ଦେହ ଚଳି ଅକର ଯେ ।
ଅଗ୍ରାଭ ଖ୍ରିଭ ମଭ ନାହିଁ ବାହାର ।
ଧନ୍ଦ୍ର ପୂଜନ୍ତ ରକ୍ତ ହୋଇ ଥମକ ସେ । ୩ ।

ସାଙ୍ଗ ପଦଗ ଗଜ ଘୋଟକ ରଥୁ ।
ଦ୍ୱିଗୁଣ ତେଜ ତାଙ୍କ ହେଲା ଉଦୟ ଯେ ।
ଗର ଇନ୍ଦ୍ର ସେ ଅଜମ୍ବର କେଶରୀ ।
ମଧ ଭୁବନେ ଯୋଦ୍ଧାପଣେ କେ ସର ଯେ । ୪ ।

ସାନୁଜ ଉପଇନ୍ଦ୍ର ହିଂସା ବିହୀନ ।
ନ ଭଜ ଅନ ରାମ-ପଦାବ୍ଜ ଭିନ୍ନ ସେ ।

ଦର୍ପକ ଅତୁଳକ ଯାର ସୁଷମା ।
ଶୂରପଣ ବଖ୍ୟାତ ବସ୍ତ୍ରୀନୋପମା ଯେ । ୬ ।

ବନୀଯାର ଭବାନୀ ବଳକ ଲଣି ।
ଗୁଣାଳସ୍ୱ ଯାଚକ-ମାନସ କାର୍ଣ୍ଣ ମେ ।
ବସୁ ବରଚ ଦାନ ଅଳ୍ପ ବସ୍ତୃସେ ।
ହୋଇଣ ଦେହାନ୍ତର ମିଶି ବିଦଶେ ସେ ।

ଏଥୁଁ ଅନ୍ତରେ ରୂପବର ସୁକୀର୍ତ୍ତି ।
ବଦତ ହୋଏ ଯଥା ଶୁଣ ସୁମଢ ହେ ।
ସୁରପୂଜନେ ଶୂରବନ୍ତ କ ରଢ ।
ଦ୍ୱଜେ ସୁବର୍ଣ୍ଣଦାନ ରଚନ୍ତ ନଢ ମେ ।

ଯାଚକ ଜନ ଯା ବାଞ୍ଛିତ ମାନସେ ।
ଦ୍ୱିଗୁଣେ ବନ୍ଧ ଦତ୍ତ ବହନ୍ତ ତୋଷେ ସେ ।
ପରବାର-ପ୍ରତାପଦାନ୍ତ ସର୍ବଦା ।
ଭଜବା ନରେ ଖ୍ୟାତଙ୍କୀ ନୋହେ କଦା ସେ । ୮ ।

ମଘୋଣ ଯେଣ୍ ଯଜ୍ଞ କର୍ମରେ ରଢ ।
ସେ ଫଳୁଁ ହେଲେ ପ୍ରାପ୍ତ ପଞ୍ଚମ ସୁତ ଯେ ।
ପଞ୍ଚଜନମ୍ (୧) ଜଢ ପଞ୍ଚ ସୁଷମା ।
ବର୍ଦ୍ଧନ ଯଥା ସିତପକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଯେ । ୯ ।

ବରନ୍ତ ନନ୍ଦନ ଶ୍ରୀଧର ହୋଇ ।
ପ୍ରଥମଜ ନାମ ଚକ୍ରଧର ବହୁ ଯେ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ତନୟ ନାମ ଜଗନ୍ନାଥ ।
ସୁଷମା ସଃ। ଯାର ଉପମା ବ୍ରାତ ହେ । ୧୦ ।

---

(୧) ପଞ୍ଚଶର-କାମ

ତୃତୀୟ ସୁତ ସାରଗୁଣ ମନ୍ଦର ।
ନାମ ପୀତାମ୍ବର ମୂରଛ ମଧୁର ହେ ।
ଚତୁର୍ଥମୁଖ୍ୟ ଭୂପ-ଚତୁର୍ଗାମ୍ଭ ।
ଯ ନାମ ପଦ୍ମନାଭ ତଷମ ତେଜ ଯେ । ୧୧ ।

ପଞ୍ଚମସୁତ ନାମ ରାମମୋହନ ।
ଗୃହେଁ ସୁଷମା ହୋଏ ମନମୋହନ ହେ ।
ପଞ୍ଚନନ୍ଦନ ବନ୍ଦିଦନ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ଗୃହେଁ ଭୂପତି ଅତ ପ୍ରମୋଦ ମନ ସେ । ୧୨ ।

ଦିନେ ଅସ୍ଥାନେ ବସେ ନରେଶବର ।
ଏକାଲେ ମିଳ ଏକ ସାହେବ-ଚର ହେ ।
ଚିଠାଏ ଥୋଇ ମହାରାଜ ଛାମୁର ।
ବୋଲେ ଏ ଲେଖ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର ବାସୀର ସେ । ୧୩ ।

କରୁଁ ପଠନ ଏହା କର ଶ୍ରବଣ ।
ଅନାଇଁ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ଭୂପ ଭାଷଣ ହେ ।
ମ୍ଳେଚ୍ଛଜନ (୧) ସଙ୍ଗତେ ରଚନେ ରଣ ।
କରିଛନ୍ତି ସାହେବ ଲେଖ ପ୍ରେରଣ ହେ । ୧୪ ।

ମଠସ୍ଥାନେ ଚିଠାଏ ଯାଇ କଷାଣ ।
ସାଜ ଅସନ୍ତି ସାହେବଙ୍କ ଗଣ ହେ ।
ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର ବାସୀର ବଇର ବଢ ।
କରଣେ ଅନ୍ଦରନେ ବହିବା ଗଡ ହେ । ୧୫ ।

ଚିଠାର୍ଥ ବଷାଣ ଶୁଣି ତାର ସ୍ୱନ ।
ସାଜ ଅଇଲେ ଜବେ ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ସେ ।

(୧) ସିଂହଳୀଙ୍କର ଅଧମ କୋଳ ।

ଭୂମୀଶବର ସାଜ ଅଶ୍ୱ ଅପେକ୍ଷ ।
ଶୁଭନକ୍ଷେ ଜବେ ଗମନ ବହୁ ଯେ । ୧୬ ।
ଯାଦବେ ସନ୍ଧିକଟେ ହୋଇ ପ୍ରବେଶ ।
ନୃପ ବନ୍ଦେ ତାମ୍ରାନନ କ ତୋଷ ଯେ ।
ବୋଲେ ସାଲ୍ୱଶାଳ ହେ ମହାଗ୍ରାଜ ।
କର ହରଣ ଦୁଷ୍ଟ ଜନର ତେଜ ହେ । ୧୭ ।
ଶ୍ରବଣେ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର ବାସୀଭୂପତି ।
ସାରମୁକୁଟ ଭୂଷି ଭବ ଅଗ୍ରତ ହେ ।
କରବ ହତ ମନେ ନଧର ଶଙ୍କା ।
ହୋଇଲେ ରଥକ ପୁଲୋମଜା-ପତ (୧) ହେ ।୧୮।
ଶୁଣି ଏ ବାଣୀ ଯାଦବେ ତୋଷ ଅତ ।
ଦଦସ ଅନ୍ତେ ହୋଇ ପ୍ରବେଶ ରବି ଯେ ।
ବଳ ସମସ୍ତ ସୁଖେ ଶଯ୍ୟନ କଲ ।
ଉଠି ପ୍ରଭାତୁଁ ପାଞ୍ଚି ବଇର ହତ ଯେ ।
ସକଳେ ସାରସଜ ହୋଇ ବାହାର ।
ବଇରଗଣ ସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନାଭିମୁଖ ଯେ ।
ବଳ ହୃଦସ୍ପୃ ଭେଟେ ରଣ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ଲୋକେ ପୂରିଲେ ନଭୀଅଳ ଗର୍ଜନ ଯେ ।
କାଠିହ୍ନାନରେ କରେ ଧରି କୃପାଣ ।
ଯାଦବ ଖେଦ ବୈରି କରୁଁ ମାରଣ ଯେ ।
ପଳାଇ ମ୍ଳେଚ୍ଛବଳ ସ୍ଥିରୁକ ହୋଇ ।
ଏରୂପେ ପ୍ରଭବନ ସଂଗ୍ରାମ ବହୁ ଯେ । ୨୧ ।

---

୧ ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଷଣ୍ମାସ ଯାଏ ଭୂପ ବିରଚ ବଣ ।
ଭୋଗ କରାଇ ତାମ୍ରାନନେ ଢୋଙ୍କାଣ (୧) ଯେ ।
ବହିବା ଉପକାର ବନାଶି ଅର ।
ସାହେବ ଏ ସକଳ ଲିଖନ କର ସେ । ୬୨ ।

ଦ୍ୱୀପାନ୍ତରବାସୀ ଯେ ସାହେବ ବର ।
ପ୍ରେଷଣ କଲେ ଲେଖ ତାଙ୍କ ଗ୍ରମୁର ସେ ।
ପଢ଼ି ସେ ଲେଖ ହେଲେ ପ୍ରମୋଦଭର ।
ପ୍ରଶଂସାକୃତ ଭୂପ ଗୌରଙ୍କସାର ହେ । ୬୩ ।

ବହିଲେ ଆମ୍ଭ ଉପକାର ଯେମନ୍ତ ।
ଜନ୍ମାନ୍ତେ ସୁଝି ନକ୍ଷ ହୋଏ ଏ ପଥ ହେ ।
ଛୁଟିବ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ଆମ୍ଭର ପ୍ରୀତ ।
ଆମ୍ଭ ବଭୋଗ ଥିବାଯାଏ ଧରଣୀ ହେ । ୬୪ ।

ଏ ଗିର ଲେଖିପତ୍ରେ କଲେ ପ୍ରେଷଣ ।
ମହାରାଜେ ବିଶେଷ ପ୍ରଶଂସି ପୁନଃ ସେ ।
ସେ ଲେଖ ଲଭ ମହାରାଜ ହରଷ ।
ବଗୃହ ଏହା ଯୋଗୁଁ ହୋଇବ ଯଶ ଯେ । ୬୫ ।

ବୋଧି ସାହେବ ତତ୍ତ୍ୱ ଗୀରାଧିଗର ।
ବାହୁଡ଼ି ପରବେଶ ହେଲେ ସ୍ୱପୁର ଯେ ।
ସେତେ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ଭୂପ କହିଲ ବଖ୍ୟାତ ।
କରୁଁ ବର୍ଣ୍ଣନା କଦା ନ ହୋଇ ଅନ୍ତ ସେ । ୬୬ ।

ଏଥିଁ ଅନ୍ତରେ ଶୁଣ ଆନ ଚରିତ୍ର ।
ଯୁବରାଜନ ପୁତ୍ର ଦ୍ୱୀତପ୍ର ପୂତ୍ର ହେ ।

---

୧ ଏହାର ପ୍ରଧାନ ନଗର ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୃହିବଧା ।

ହତ୍ୟା କରାଇ ବେନ ପୁତେ ନରେଶ ।
ବଧୂ ଶୋଭା ବଳେଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାପ ସେ । ୨୭ ।

ଯୁବରାଜନେ ରାଜ ପଦବୀ ଦେଇ ।
ଭୂମୀଶବର ଅଭିଷେକ କରାଇ ସେ ।
ସ୍ୱମ ଧ୍ୱଅନେ ଅଜମ୍ଭର କେଶରୀ ।
ଦେହାନ୍ତରେ ବସିଲେ ଅମରପୁରୀ ସେ । ୨୮ ।

ଯୁବରାଜନ ବସୁଁ ରାଜ ପଦରେ ।
ସ୍ୱଦେଶ-ନର ମୋଦ ଅତି ଚତ୍ତ୍ୱରେ ସେ ।
ପ୍ରଜା-ରଞ୍ଜନ ଧର୍ନ୍ନଧନ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ବଇର ଭୀତି ମନୁଁ ତେଜିଲେ ଜନ ସେ । ୨୯ ।

ଧନକୁ ଧନ ମହାରାଜ ସୁକୀର୍ତ୍ତି ।
ବଡଜମାନ ମଣ୍ଡଳେ ଖ୍ୟାତ ଯେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଧର କେଶରୀ ମହାରାଜର ।
ଯଶ ନୋହିଲେ କେହୁ ଅବନୀବର ଯେ । ୩୦ ।

ଦୃଷ୍ଟାପୃ ସାନୁଜରେ ବର୍ଣ୍ଣା କରାଇ ।
ବୀର-ମୁକୁଟ-ମଣି ପ୍ରମୋଦ ହୋଇ ଯେ ।
ଦ୍ୱୀପାନ୍ତରବାସୀର ସଙ୍ଗେ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ପ୍ରୀତି ଧନକୁ ଧନ ହୋଇଲା ଯେନ ଯେ । ୩୧ ।

ହେ ଶ୍ୟାମ ଘନଶ୍ୟାମ କରବନ୍ଧିତ ।
ମୂର୍ତ୍ତି ମଧୁର ଗନ୍ଧବତୀଜ୍ଞାପତି ହେ ।
ମହେଶ୍ୱର ଏ ନାମ ମୁରଣେ ରତ ।
ହୋଇ ସୁକୀର୍ତ୍ତିସାର ଗୀତ ରଚିତ ଯେ । ୩୨ ।

ଚକ୍ରଧର ସିଂହ ।

ଦ୍ୱାଦଶ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ—ବସନ୍ତ ।

ଗୁଣବନ୍ତେ ଚିତ୍ତ ଦତ୍ତ କର ଗୀତେ ଶୁଣିମା ସାର୍ ବୃନ୍ଦକ ।
ଚିମ୍ପଳ-ଶୋଭା-ସନ୍ତାପ-ଉଦପ୍ତକ ସାଟେଳାଳକଳା ପୁଞ୍ଜଟିକ ।
ବର୍ଣ୍ଣିବି । ମାନସ-ସିନ୍ଧୁ ଉଲ୍ଲାସକୁ ।
ବଚ ସରସରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଛାନ୍ଦ ବନ୍ଧିବ ବଧୂଭୂଳନାଙ୍କୁ । ୧ ।
ବଡ଼ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କେ ଯୁକ୍ତ ଭ୍ରମକୁମ୍ଭ (୧)ବିଭ୍ରମ ରଚନସାନୁରେ(୨)
ବନ୍ଧବନ୍ତ ସହ ପୁର(୩) ବାରବାର ମେଳ ହୋଇଣ ସୁନାସୀରେ ।
ବଧୂରେ । ବହ୍ନୀନ ଚଉର୍ଗ୍ରାନନରେ ।
କୁସୁମବଣୀଏ ନନ୍ଦନ୍ତ ନନ୍ଦନେ ସଦା ସମୀର ଲୀଳା ଧରେ । ୨ ।
ବଗ୍ରାଜମାନ ବଳୀ ସଦ୍ଧ(୪) ନଗରୀ ଯେଣୁ ବଳ-ସଦ୍ମ (୫)ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ।
ଅନ କ ଅନୂମାନ ଭୂଷଣେ ମଣି ନାଗରାଜ ବିଳାସକର ।
ନାଟେଗନ୍ଦ୍ର(୬) । ବଶ୍ରାମି ତହିଁ ମହୀଧରେ ।
ବଦନ୍ତ ଏଥି କେତେ କେତେ ନାଗେନ୍ଦ୍ର(୭) ଉପଲକ୍ଷିତ ମହୀଧରେ ।୩।
ମଧୁବନ ସାରସାର କଟକ ଶିର ଏ ନଗ୍ର ଅଛି ଯର ।
ଯୀରେ ହୁର ମଥୁରା ଦ୍ୱାରୀ ଥିବାରୁ ଅକ୍ରୂର ବଶେଷେ କଂସାର ।
ବପଣୀ । ମାନ ଅଯୋଧ୍ୟା ଶୋଭା ଅଣି ।
ବୈଦେହୀ(୮)ରାମ(୯)ହୋଇବାରୁ ପ୍ରକାଶ ବ୍ରହ୍ମପୁରାନୁସରେ(୧୦)ପୁଣି ।୪।

୧ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ୨ରତ୍ନଗିରି ୩ଦେବତା ୪ପଣ୍ଡିତ ୪ଘର, ୫ପାତାଳପୁରୀ ୬ସର୍ପରାଜ ୭ଶ୍ରେଷ୍ଠହସ୍ତୀ ୮ପିପ୍ପଳୀ, ୯କଦଳ ୧୦ହୀରା ।

କିଷ୍କିନ୍ଧାଠାରେ ଶ୍ରୀବଳ୍ଲ ଅନ ନାହିଁ ସୁଗ୍ରୀବର ଲୀଳା ବଧୂତ ।
କାମ୍ବବ ତ୍ରାଲମ୍ବ କଞ୍ଚନ ପାବନୀ (୧) ଯେଣୁ କଟକେ ବସ୍ତିଜାତ ।
ପନସ । କୁନ୍ଦହିଁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମାନସେ ।
ବାନାର ବଳ ହୋଏ ବ ଦଶ-ଭକ୍ତ(୨)ପୂର ଅଛନ୍ତି ବାସେ ବାସେ ।୫।
ବଣିକ ଶ୍ରେଣୀ ଅସଂଖ୍ୟ ନବ ପର୍ଯ୍ୟ ତାର ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ କରନ୍ତି ।
ଦରଶନ ଜନ-ନୟନ-ଚକୋର-ତୋଷକ ବଧିରେ ହୋଇଛନ୍ତି ।
କ ଥିବା । ଭିବବକୁ ଅଳସ୍ୟ ସେ ।
ବନ୍ଧୁତ ରତନମଣି ସଞ୍ଚତରେ ମାନସ ବଶ ପରକାଶେ । ୬ ।
କୈଳାସ ନଗରେ ଭୂଲଂଶ ନଗରେ ବହୁବର ଯେନ ଉଚ୍ଚ ।
କୁମାର ଖଣ୍ଡପର୍ଶ୍ୱଧର(୩) ବନ୍ଦ୍ୱିକ ଗଡ଼ୁସ୍ତ କଳାପ ରଚିତ ।
ବ ଅବା । ଅଟଇ ନୀଳାଧରାଧର ।
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପରକାଶ ବଶରୁ ପୂରିତ ବନ୍ଧୁ ଭକ୍ତନର । ୭ ।
ପୁଣ୍ୟଜନ (୪) ବସ୍ତ୍ରସଣେ ବଳାସରୁ ନଗର କନକନଗର(୫)
ଶିର ସମାନ କୋହେ ବୋଲି ବ ବହୁଳକେ ଦାସୋଦୟ କର ।
ବସ୍ଥାନ । ଯେଣୁ ଏ ବୈକୁଣ୍ଠ(୬)ଜନରେ ।
ବଦତ ଅନନ୍ତ ଶଙ୍ଖାର ବଶୁଦ୍ଧ ବଇକୁଣ୍ଠ ଉପମା ଧରେ । ୮ ।
ଲୋକେ ବଖ୍ୟାତ ନସ୍ତଲୋକ ସଞ୍ଚନେ ରତନ ଧନାଧିପ ପଦ ।
ବଧି ପର୍ଜନାରେ ଲକ୍ଷ ତୁଳନାରେ ବହୁବା ଅନେ ଅପବାଦ ।
ଯହିଁରେ । ବାସ ବାସବେ ବଲମ୍ବିତ ।
ଫଳବୃକ୍ଷ ପତ୍ରବର ବ ଶୋଭିତ ଶୋଣାଳି ଉର୍ବୀର ନିର୍ମିତ । ୯ ।
କାମାବରାମ୍ବୀ ଶ୍ରୀମୀକର ଭୂଷଣ ବକ୍ରଜଡ଼ିତ ବସ୍ଥାନରେ
ବସ୍ତହେ ଛିପି ଉତ୍କଣ୍ଠାନ୍ତ କୁଙ୍କୁମ ଅଦରବେ କଟେଁ କଣାରେ (୭)

---

୧ ତୁଳସୀ ୨ ସାଲଗ୍ରାମଶିଳା, ବାନର ସମୂହ ୩ ସ୍କନ୍ଦ ୪ ଯକ୍ଷ, ଧନିକ
୫ ଲଙ୍କା ୬ କୁଣ୍ଠାସ୍ଥାନ ୭ ସ୍ଥଳଦ ।

ଦ୍ରୁତନ୍ତ । ପଞ୍ଚ ଅମୃତ ପଉଧାଣୀ ।

ନାଳବା ଅର୍ଥେ ପ୍ରବାପ ଲେଭା ସ୍ତୃତେଜ ତେତୀହିଁ ତା ନ ଯେନ ।୧୦।
ସୁଧାଂଶୁ ପାଂଶୁତ୍ରର(୧)ବାଳକ ଜାଳକେ ବାସ ସର୍ଜନା ଖେତ୍ରରଠ ।
ନଭ ଶରଣୀ ପରମଳ କରନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ର ପଣାର ଗୋଳ ପିଣ୍ଡ ।

କଟକ । ସୁବାସୁବଙ୍ଗ ଛବ ବାଦ. ।

ବସ୍ତିବି ବସ ନାକଲୋକେ ସମ କେ ଜନନ୍ତୁ କେଳଭଦର୍ପକ । ୧୧ ।
ଗଣିକାକୂଳ ମଣ୍ଡଳବତୀ ଅଭ ଦର୍ପବ ଦର୍ପ ଉବର୍ଦ୍ଧୀ ।
କୁସୁମଶରେ ଯୋଗିଯୋଗ ନ ଭଞ୍ଜୁ ମନ୍ମଥ ବାଣ କ ନର୍ମାଣି ।

ତୋହାଙ୍କ । ନୟନ ତଥା ସୁରଞ୍ଜନ ।

ଜାଣି ଯୋଗୀଏ ବନଗୃହ ବସ୍ତିରେ ପୁରପର ହେଲେ ପାଷାଣ । ୧୨ ।
ଯେଉଁ ନାସଙ୍କର ସ୍ଵସମା ବଡମା ହୋଇଲା ଦନୁ ଲୋକେ ଖ୍ୟାତ ।
ମହାବିଳାପ ଛଡ଼ିଲେ ଅପସରା ସ୍ଵରୂପାଶମ ହେବା ଚନ୍ତୁ ।

ଯହିଁରେ । ବରୂବସ୍ଥକ ଜୀବୋପମ (୨)

ରଜତ ଗଣ୍ଡିରସୂଣ ଯଥା ଜାତବେଦ ଯହିଁ ଲଭ ଜନମ । ୧୩ ।
କବଏ ଗଣପଢ କବ (୩) ପତ୍ରବ୍ରେ ଯହିଁ କଟକେ ପ୍ରକାଶିତ ।
କବଳୁ ଉଚନ୍ତୁ ସେବନ୍ତୀ ମଢ ଅଳଙ୍କାରେ ଟାଇ ବଯୁକ୍ତ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିତା । ଯେଣୁ ରସ ସାର ଗୁଣରେ ।

ସମନାମନ ମାନସକୁ ଇଷିତ ମାତକେ ବଶୀଭୂତ କରେ । ୧୪ ।
ଦୃପ୍ତରତତ ଅନୁରକ୍ତ ପୂଜନେ ଇନ୍ଦ୍ରବ୍ରଜଳସ୍ୱନପ୍ରନ ।
ବେଦୀଶବତ ବେଦୀପାର ସତ ଯେ ଯାଜ୍ଞିକଙ୍କୁ ହବେ ସ୍ଥାନ

ମଣ୍ଡନ୍ତୁ । ସଂଙ୍କାବ ସର ଥନ ଜୀବେ ।

ପ୍ରକାଶ ଯହିଁ ଛନମାନ ମାନସେ ହୃଂସ୍ରୁ ଭବ ଯେ ଅପୂର୍ବେ । ୧୫ ।
ରଣେ ବଞ୍ଚିଣ ବାହୁଜସମାଜ ଗୋଟିଏ ନାହାନ୍ତି ଅଶୂର ।

---

୧ କର୍ପୂରଚୂର୍ଣ୍ଣ ୨ ବୃହସ୍ପତି ୩ ଶୁକ୍ର ।

ଭଈଷା କର ଉଷାରେ ସାର କେବା ଯୁକ୍ତିତ ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗର ।
ନାକରେ । ଧନ୍ୟବାଣୀ ଯାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ।

ଯାହା ଦମ ଉଣେ ହେବ କ ନୋହିବ କଣ୍ଟକରେ ଦେବପଦ ।୧୬।
ଜ୍ୟୋତିଷଗଣେ ଗତାଗତ ଭ୍ରମଣ କାଣ୍ଡ ଦୈବଙ୍କ ବଧାନେ ।
ଭିଷକ ଦେଶତପାନେ ବ୍ୟାଘ୍ରବନ୍ତଜନ–ବ୍ୟାଘ୍ର ଛୁଟେ ଜବନେ ।
ପାବକ । ଯଥା ଦହନ କରୁଥାଇ ।

ବନାଲ ଘନଜୀବନ ବରଷଣେ ଲଭଇଲାର ପଥଭ ସେତୁ । ୧୭ ।
ଖଞ୍ଜ ବମୋଚନୀ ନାମେ ସୁପରୁଚ ସଦ ବଢ଼ ପୂର୍ଣ୍ଣଜୀବନେ ।
ଅମୃତମିଶ୍ର ଯେ ହୋଇଛି ସ୍ୱାଦୁରେ ନର୍ମଳାଦରଣ ଯେଉନେ ।
କଣ୍ଟକ । ଦକ୍ଷିଣେ ଭାଙ୍କଚ ହୋଇଛି ।

ସେ ଜଳ ସ୍ନାହାନ ପାନେ ସର୍ବଜନ ମାନସବଶ ପ୍ରକାଶିଛି । ୧୮ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଧର ହରବର ମହାରାଜ ବାହାଦୁର କର ପ୍ରତାପେ ।
ପରେ ପଦୃରେ ସେବନ୍ତ ପନ୍ତରେ ବର୍ଜନ ସ୍ୱଜନ ସନ୍ତାପେ ।
ରସିକ । ରସିବା ବାକ୍ୟଭୂଷ ମତ ।

ଉସମସ୍ତ ଅଭ ଅନଷ୍ଟବେ ଶୁଣ୍ଠ ପଥେ ଶୁଣିବା ମଦ୍ଧବନ୍ତ । ୧୯ ।
କର୍ପୂରବର ବଣ ବନାଶକାଶ୍ରି ଦାନ୍ତ-ଜର୍ବୁରାଙ୍ଗୀ-ଜୀବେଣ ।
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବସ୍ତଳ ସୁକ୍ତପଟନ ଯାର ଲକ୍ଷଣବନ୍ତ ଅଭୁଲାଗ ।
ରାଘବ । ଯଉଁ ପଦଲ୍ଲବି ପଥରେ ।
ପଥରେ ବାଛା ଅବତରେ ଯେ ପଦନଳନ ମହେଶ୍ୱର ପରେ ।୨୦।

ତ୍ରୟୋଦଶ ଛନ୍ଦ ।

ରାଗ— ପଞ୍ଚମ ବସନ୍ତ ।

କର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ ଶୁଣ ଅହେ ରସିକ ପଣ୍ଡିତେ ।
ବର୍ଣ୍ଣିବି କୌତୁକମୟ ବଚନ ଏ ଗୀତେ ହେ ।
ନାଗର ନାଗରୀ ଯେମନ୍ତ ଶାଲୋଇକଲାଗେଁ ।
ପଉଁରୂପେ କଥା ହୋଇଥାନ୍ତି ପରସ୍ପରେ ହେ । ୧ ।
ବିଦେଶ ଗମନ କାଳେ ପୁଂସ ଭାବିନୀରେ ।
କହଇ ମଞ୍ଜୁଳ ବାଣୀ ଅନ୍ତର୍ଲିପିକାରେ ଯେ ।
ବିମଳଦୃଶା ତୋ ସଙ୍ଗ ଛଡ଼ାଉଛି ବିହି ।
ଅନେକ ପ୍ରଭାବ ମୋତେ ବହୁବ-ଅବେହ୍ମା ରେ । ୨ ।
ଧାଇଁଧରଗଢ଼ ଧନା ମୋ କ ଗଣ ଇଗଢ଼ ।
ଶିଖିପୁଚ୍ଛ କେଶୀ ତୁ ମୋ ନୟନ ଦର୍ପଣ ରେ ।
ଥାଥି ଥାଥି ତୋ ରୂପ ଦର୍ଶିବ ଦଣେ ଦଣେ ।
ଥିବୁ ଏକା ଜାପେ ତୁ ବିଚ୍ଛେଦେ ମୋହବଶେ ରେ । ୩ ।
ବୁଧଜନଙ୍କ ଭୂଷଣ ମୌକ୍ତି ଯେତେ ଭାବ ।
ଦିନ ଦିନକେ ଦେଇଛୁ ମେ ମନେ ପଡ଼ିବ ରେ ।
ନଚତେ ଶୁଣି ତାହା ବହିବ ନେତ୍ରୁଁ ବାରି ।
ଅନନ୍ତ ସୁଖୀ କି ନକ ହୋଇବ ପାଟସାଢ଼ ରେ । ୪ ।
କେନ ଏକ ଦିନାନ୍ତର ନ ସହନ୍ତି ଜନ ।
ଜିବାଥର୍ଜ୍ଜ ବିଗ୍ରହ ସେ ବର୍ତ୍ତିବ କେସନ୍ତ ରେ ।
ବାସରେ କୋଟିଏ ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ହୋଇବ ।
ତାରେଶଙ୍କର ତପନ ସମରେ ପୀଡ଼ିବ ଯେ । ୫ ।
ଏ ଗୀତେ ଯାହା କହନ୍ତି ବିଗ୍ରହ ବିଂହାଣୀ ।
ହରିହ ତେଜ ସୁମନେ ଦଅ ସୁଟମନ୍ତଣି ରେ ।

ହାତର ଭାରତୀ ଶୁଣି ଚତୁରୀ ଉତ୍ତର ।
ମାନସେ ତର୍କି କହନ୍ତି ପାଦାଦ୍ୟ ଦ୍ୱିବର୍ଣ୍ଣ ଯେ । ୬ ।
ମନେ ରଖିଥିବୁ ଧନ ରଜନୀ ବାସରେ ।
ପ୍ରକାଶ ହୋଇଛୁ ଶୀତେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧି ପେଖାରେ ଯେ ।
କହିଁ ନାଗସ୍ୱାଦ ଲେଖ ରସିକ ଲେଖଇ ।
ଚନ୍ଦ୍ରେ ବସ୍ତୁରବୁ ଅନନ୍ତର୍ଦ୍ଧି ପି ଭବ ମୋହିନୀ ରେ । ୭ ।
ଧନଶନନ୍ଦିନୀ ମୁଁ ପେ ଅଶ କହ ଢୋର ।
ଘରେ ପ୍ରାପତ ହୋଇଛୁଁ ଏ ଜନ୍ମ ବାହାର ରେ ।
ସରସିଜ ପର୍ଣ୍ଣଶଯ୍ୟା କଲନ ଅଦର ।
ଦରକଣ୍ଠୀ ଅଶୀତଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରଚୂର (୧) ରେ । ୮ ।
ଦୂର କଲନ ସଜନୀ ଅହ୍ଲାଦ ବେହାର ।
କହିବାକୁ ଲାଜ ମୋତେ ଭାର ହୋଏ ହାର ରେ ।
ମୋହନକନ୍ତ୍ରୀ ଔଷଧ ଭୁ ଏ ବ୍ୟାଧିକ ମୋର ।
ଅପୂର୍ବ ବ୍ୟାଜରେ ଏହା କରବୁ କସ୍ତୁର ରେ । ୯ ।
ତୋ ବିନା କଷୀବା ତାପ ହରଣେ ମୋ ଦେହ ।
ନାହିଁ ଲେଖା ପଢି ଗ୍ରାମା ଚନ୍ଦ୍ରେ ହେଲା କହ ଯେ ।
ହର ପର ଶର ଦର ଦୂର କର ମୋର ।
ଅଦ୍ୟ ତ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଏଥି ଏଭେକ ବାହାର ଯେ । ୧୦ ।
ବଢାନ୍ତେ କହିଁ ରସିକ ପ୍ରିୟାକୁ କୋଳରେ ।
ବସାଇ ଅନ୍ତର୍ଲିପିକା ଭାଷେ କ ସ୍ନେହରେ ଯେ ।
କହ ବନ୍ଧୁ ଜୀବନସ୍ୱାମୀନାଙ୍କ କହିଁ ବାଣୀ । ଶବ
ବାରବାଣକୁ ଭାଷାରେ ଜନେ କବା ବଣି ଯେ । ୧୧ । ଛାଳ
ବର କହିଁ କାଳେ ବନ୍ୟା ଚରଣକୁ ଛୁଇଁ । ବାନ୍ଧି

୧ କର୍ପୂର ଖଣ୍ଡ

ଷ୍ଟ କାହା କରେ କଣ୍ଟକୋଭଙ୍କ ହୁଅଇ ଯେ । ଢାଲ ୧
ନାଗ ନାମ ବିକେଶପୃ କହୁଁ ସ୍ଥାନେ ରହୁ । ବଳ
କେତନ ଶବ୍ଦ ଆନ କ ପର୍ବ୍ବର ଝଟ୍ଟଇ ଯେ । ୧୨ । ବାନା
ନାସ୍ତି ମାନର୍ସ ରଢ଼େବେ କେ କରେ ମୋହତ, ଧବ
ମଳସ୍ତ ମନ୍ଥନେ ଲଭ୍ୟ ତାହାର ଅମୃତ ଯେ । ସୁର
ଚବଣ ବ୍ୟୂର୍ତ୍ତି ଢର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟୂର୍ତ୍ତିରେ । ଋବ
କରଣ ଗଣନା ହୋଏ ଢ ନାମ ଆଦ୍ୟରେ ଯେ । ୧୩ । ବବ
ବର୍ଦ୍ଧନ ସଙ୍ଗତ ଯେନ କାହ୍ନା ଯେନ ଦଉ । ନାବ
କ୍ଳେଶ ପ୍ରଭବାକ୍ତ କସ ହୋଇଛି ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଯେ । ଲବ
ପ୍ରାନ୍ତେ ଢ ବସୁସ୍ଥ ଜନ ସୁଷମା ବଢ଼ଇ । ଲବ ୨
ତନ୍ତ୍ରର କ ଗୁଣେ ବଶ ହେଲେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ଯେ । ୧୪ । ଭାବ
ରାବଣବଂଶ-ବିନାଶ-କାରଣର କେ ଯୁକ୍ତ । ଲବ
ରସିକା କହନ୍ତି ଏଯେ ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ଖ୍ୟାତ ହେ ।
ବନ୍ଧୁଘ୍ନ ଲଳନାବର ଦକ୍ଷିଣେ ପ୍ରକାଶ ।
ଶୁଣି ଗଣ୍ଡେ ଚୁମ୍ବି ଆଲିଙ୍ଗନ କଲା ପୁଂସ ଯେ । ୧୫ ।
ପ୍ରାଭୁଁ ଯିବାକାଳେ କହୁଁ ରସିକକୁ ବାଳା ।
ବାକ୍‌ଗୁରୁଷ କର ବହ୍ନିଲିପି ପଗ୍ରହଣ ହେ ।
କୋଳରୂପୀ (୩) ଦଶନାଗ୍ରେ ଢ କଲେ ଧାରଣ । ଧରଣୀ
ବିପ୍ର ବିନା ଦ୍ୱିଜନାମ ତାହା ପ୍ରସ୍ରବଣ ହେ । ୧୬ । ବିହଗ
ମନୁଜରେ ଛଣପଢ ବୋଲନ୍ତି କେହୁ । ଭୂପାଳ
ମିତ୍ରବଂଶୀ ମିତ୍ରଛଳେ ତାର ନାଶ ବହୁ ହେ । କଂଶଶ
କହୁଁ ପୁଷ୍ପନାଡ଼ ବରଖିଙ୍କି ଉପଗ୍ରହ । ବନଜ
ରଜନୀରେ ବଧୂମେଳେ ଉଦସ୍ତ ତାହାର ହେ । ୧୭ । ଚନ୍ଦ୍ରାସ୍ଥା ୪

୧ପୂର୍ବ୍ବ ୨ବିଳାସ ୩ବିସ୍ତୃତ ୪ ଚ (ଚନ୍ଦ୍ର) ଜାୟା (ପତ୍ନୀ) ନକ୍ଷତ୍ର ।

କାନ୍ତାନୁକୂଳ ବାମାଏ କ ବୋଲନ୍ତି ଭାଷାରେ । ଦଅର
ଛଳରେ ଚୁମ୍ବିଲ ପୁଂସ ଉପସିକାନନରେ ଯେ ।
ଭଳ ପାଦେ ନ ଯାଅ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ବାଢାର ।
ବୋଲନ୍ତି ଲାଜରେ ଘୋଡନ୍ତି ମୁଖ ଉପାବର ଯେ । ୧୮ ।
ଉତ୍ତେ (୧) କହନ୍ତି ପୁଂସ ବସି ବପାଇ ଅଙ୍କରେ ।
ସ୍ୱବାମା ବରଡେ ଗୃହ-ଭାଷଣ ସ୍ନେହରେ ଯେ ।
ଧନ କ ପଣନେ ସଜ୍ଜନ ଧନପଣ । ଧନ
ନରମାଗି ଜୀବେ ସାରସ୍ୱତ କେ ଅଛନ୍ତି ଯେ । ୧୯ । ନର
ଜୀବ ଭଣି ସୁରେଶର ଗୁରୁନାମ କସ । ଜୀବ
ବରବର୍ଣ୍ଣନା ଶ୍ଳେଷାର୍ଥ ଶବ୍ଦ କ ପ୍ରକାଶ ଯେ । ବଉ
ନବବାଳ ଗୃହ ସଙ୍ଖ୍ୟା କେଦେଶେ ବଗୁର । ନବ
ରପଅଲସୀ କ ବଇଶଇ ଜଳଧର ଯେ । ୨୦ । ମେଘ
ଜୀବନରେ କ ଗଡରେ ଘଟେ ଶବ୍ଦ କହ । ଜୀବ
ବନଜାକ୍ଷୀ ସ୍ୱମର ବଢାଉ ସ୍ଥାନ କାହିଁ ଯେ । ବନ
ବହୁଲିପି ପ୍ରାକ୍ତେ ଅବେ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଲିପି ବାଣୀ ।
ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ଅଛଇ ଏ କୋଇଲ ସିଂହାଣୀ ଯେ । ୨୧ ।
ପ୍ରକାଶ ହୋଏ ପାଦାଦ୍ୟ ଦ୍ୱିବର୍ଣ୍ଣ ବାମର ।
ଧନ ଜୀବନର ଜୀବ ପ୍ରଶ୍ନ ଦେ ସୁନ୍ଦର ଯେ ।
ଶୁଣି ରମଣୀ ଲପନେ ରସିକ ଚୁମ୍ବିଲା ।
ତୁ ସିନା ବରପଣ୍ଡିତା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସିଲା ଯେ । ୨୨ ।
ମାନବତୀ ହୋଇ କହି ପ୍ରରୁଷ ବାଳାରେ ।
ବଂଚନ କରେ ଗୃହ ଅନ୍ତର୍ଲିପିକାରେ ଯେ ।
କହର ତୁହି ପ୍ରକାଶ କହନ୍ତୁ ନହୋଇ ।

---

୧ ଏକାନ୍ତରେ ।

ବିହଗ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରଧାନ ହରିଧ୍ୱଜ ନାହିଁ ଯେ । ୧୩ ।
ନାବିକ ଅଦ୍ୟ ବସଇ ନୋହେ କର୍ଣ୍ଣଧାର ।
ଧନ ଅନ୍ତ୍ରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ନୋହେ ଚମସ୍ତ ସ୍ମର ଯେ ।
ବୃଷ ଅଦ୍ୟ ଲୁଚପଦ୍ମ ପୀୟୂଷ ଅଭାବ ।
ମାନାଥ ହୃଦରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ହୋଇ କୌସ୍ତୁଭ ଯେ । ୧୪ ।
ମାସର ଅଦ୍ୟ ଗଣନା ମାଧବ ନ ହୋଇ ।
କାନନ ମଧ୍ୟ ତୁଳସୀ ହରି ନୋହେ ସେହୁ ଯେ ।
ଅରେ ସ୍ନେହାଧୀନା ମୁଁ ଯେ ସେବକ ତୋହର ।
ଶୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ ମାନଙ୍କୁ ଡେକିଲା ଗ୍ରାମବର ଯେ । ୧୫ ।
ବଳାଇ ପୁରତେ ମଦ୍ଧ ବୋଇଲ୍ଲ ଏ ଗିର ।
ଝୁହନା ନବୀନା ମାନ ଏଥିରୁ ବାହାର ଯେ ।
କେଉଁ ପୁରୁଷ ପ୍ରିୟାକୁ କୋଳରେ ବସାଇ ।
ଗୃହବର୍ଣ୍ଣେ ଅନ୍ତର୍ବହିର୍ଲିପିବା ପୂଛଇ ଯେ । ୧୬ ।

କହ ବନ୍ଧୁ ବଳସେ କେ ଥାଏ ଭୁବନରେ ।	ନାଗ
ଅବନୀପାଳ କେ ଅଟେ ଲୋକର ମଧ୍ୟରେ ଯେ ।	ନୃଜ
ରମଣୀମାନସ ତୋଷ କରେ କେ ରତିରେ ।	ନାଗର
ବାଜଇ କି ବାଦ୍ୟ ସ୍ୱଜାନୁକୂଳ ତାଳରେ ଯେ । ୧୭ ।	ନାଗରା
ଧନୁରେ କି ବୀରଗଣ କରନ୍ତି ସନ୍ଧାନ ।	ନାରାଚ
ପ୍ରମନାଗଢ଼ ଲକ୍ଷ କି ଦେଅନ୍ତି ପ୍ରମନ ଯେ ।	ଗଜ
ବାଲ୍ୟ ଯୁବାବସ୍ଥାନ୍ତରେ କି ଅବସ୍ଥା ।	ଜରା
ଜନ ଶବ୍ଦ ବହୁବଚନେ କି ପ୍ରକାଶିତା ଯେ ।	ଜନା
ବର୍ଣ୍ଣମେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱିବର୍ଣ୍ଣେ ଅନୁସ୍ୱାର ସ୍ଥିତ ।	ଗରା
ବିଷ ବାଚ୍ଚ ଶବ୍ଦ ଲୋମେ ବହୁବେ ଉଦ୍ଧତ ଯେ ।	ଗରା
ଯେ ଶବ୍ଦ ଭାବରେ ଶ୍ଳେଷେ କୋଧଭାଷାସ୍ତୁତ ।	ରାଗ

ଭଙ୍ଗିକା ବହନ୍ତି ଜଳି ସେ ସିନା ଏ ମତ ଯେ । ୨୯ ।
ଶୁଣି ନାଗର ସ୍ନେହେ ଅଳଙ୍ଗନ କଲା ।
ତୋ ପରି ପଣ୍ଡିତା କାହୁଁ ନାହୁଁ ପ୍ରଶଂସିଲା ଯେ ।
ବରଷା କାଳେ ସରସୀ ପରସ୍ତେ ଏ ଗୀତ ।
ବର୍ଣ୍ଣି ଥିଲେ ସଙ୍ଗ ହୋଇ ଥାଇ ବରହିତ ଯେ । ୩୦ ।
ଭଙ୍ଗୀ ରବବଜାବର ନର୍ଭ ରବଦାଣୀ ।
ମନକଲ୍ପ ସୁତ ମଂନଦୃଶ-ବନ୍ଦକାଣ୍ଠ ଯେ ।
ସେ ମଧୁର ମୂର୍ତ୍ତି ଗୁମ-ଚରଣ-ସାରସ ।
ଚନ୍ଦ୍ର ଚଉଦ୍ରେ ମହେଶ୍ୱର ଉଚିତ ଏ ରସ ହେ । ୩୧ ।

—*—

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ—ଭୈରବ

ଶ୍ରବଣ କର ଅହେ ସୁମତ । ବରଚଇଁ ସିଂହ ଭୂଲ ଖ୍ୟାତି ।
ଚନ୍ଦ୍ର-ବ୍ରତଙ୍କ ଉଦ୍ଧାରଙ୍କୁ ଏ ଛାନ୍ଦ ହୋଇବ ନଗ୍ନ ବନ୍ଧୁତ । ୧ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସିଂହ ଅବନୀଶ । ହୋଉଁ ସୁଖରଙ୍ଗ ପରକାଶ ।
ହୋଇଲ୍ଲା ଲୋକରେ ପ୍ରଜାପାଳନେ ସେ ଲୋକେଶ ବଧିରେ କ ଭୂଳାଣ । ୨
ଭୂପୁର-କୂଳ ପୂଜନେ ପୁର । ରଙ୍ଗ ଅଙ୍କଶୂ ଶୂରପର ।
ଇସା ଦେଶ ଉସାଚଳବାସୀ କଲ ଦାନପତିଣ ସମ ନୋହୁଁ ଯାଉ । ୩ ।
ବନାଶବାଣୀ ଅର୍ତ୍ତିଜନାର୍ତ୍ତି । ଯଜ୍ଞ କର୍ମେ ବଳାଇତ ଚିତ୍ତ ।
ସର୍ବଦା ଗୁଣ ଗ୍ରାହକ ପଣ୍ଡିତ ଯାର ବୁଧଲୋକେ ହୋଏ ପ୍ରଶଂସିତ । ୪ ।
ତେଜପୁଞ୍ଜ ଯା ତପନ ବଳ । ଦସ୍ୟୁକୁ ସଂଗ୍ରାମେ ସଂହାରନ୍ତ ।
ଅଭ୍ୟାସେ ଦ୍ୱିଜସ୍ୱତ୍ୱ ସମ ସ୍ୱକଳ ବେଧାରଧାନେ ସଜ ସେହୁତ । ୫ ।

ଧରଣୀବର ଧୀର ଉତ୍ତମ । ଚୋଢେ ଛଦ୍ମ ଜୀବ ଦେବ ସମ ।
ସଂସାରସାର ତାରଗୁଣାବଳୀର ଯାର ହୃଦସ୍ଥ ବିଶ୍ରାମ ଧାମ । ୬ ।
ଭୂପେ ଶରଣ ପଶିଲ୍ଲ ଜନ । ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଣ ମନ୍ଦୁହାନ ।
ବଳ ଲେଶ ନାଶ ବିଦ୍ଧ ନ ପାରନ୍ତି ପର ଯେ ତା ରକ୍ଷେ ଅଖ୍ୟାତନ । ୭ ।
ପ୍ରାକର୍ମ୍ମବନ୍ତ କେଶରୀବର । ତେଜ ସର ସତ ଅବର୍ଣ୍ଣାଚରି ।
ପର-ଧରୀବରେ ଧରି କାରାଗାରେ ଅଛନ୍ତି କର-ପ୍ରଭାବେ ଯାର । ୮ ।
ବାହୁଜବରେ ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ । * ପଞ୍ଚାଳସ୍ଥ ମାନ ଭୂପତାରେ ।
ଦର ଲଭି ହୃଦେ ମୈତ୍ରତା ବନ୍ଧାଇ ସୁଖେ ରହିଲେ ଯେ ଯାହା ପୁରେ । ୯ ।
ସର୍ବଗୁଣାଳୟ ଭୂପବର । ନାହିଁ ସମେ ଅନ ନରବର ।
ଅହା କି ଅଭିରାମ ମୂର୍ତ୍ତି ଅପମ ହେବ ଜାଣ ଚନ୍ଦ୍ର-ମୌଳପର । ୧୦ ।
ଦେଖି ପାଡେ ପତିବ୍ରତା ନାରୀ । ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନେବ ମନ୍ମଥ ହରି ।
ଅନ ବନିତାଏ ବଶୀଭୂତ ଚିତ୍ତ ହୋନ୍ତି ଶୁଣି ନୃପମନୋହାରୀ । ୧୧ ।
ସତ୍ୟବାଦୀ ନୃପତି ସମାନ । ବେଧାବିଧାନେ ନାହିଁ ତ ଅନ ।
ସିଂହକୂଳ ବନଜ୍ୱଳନ ସଦୃଶ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ହର ହର ଯେନ । ୧୨ ।
ନ୍ୟାୟ ବିବେଚକ ତାଙ୍କପର । ନାହିଁ ଭୂଭେ ଅନ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।
ନୃପକୁଳମଣି ଧର୍ମଅବତାର ହୋଇଛନ୍ତି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପର । ୧୩ ।
ଅନୁଜ ବୀରେଧିଗରବର । ଯା ନାମ ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରବର ।
ଅନୁବ୍ରତେ ଅଙ୍ଗୀକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ଯଥା ଧର୍ମସୁତେ ବୃକୋଦର । ୧୪ ।
ରୂପ ଗୁଣେ ତାଙ୍କ ସେହି ସମ । ଉପମା ଏ ହୋଇବେ ଅସମ ।
ତେ ଅଛି ସମର୍ଥ ରକ୍ଷଣେ ମହୀରେ ଜଗନ୍ନାଥ ହର ଯାରେ ବାମ । ୧୫ ।
ତୃତୀୟଭ୍ରାତା ବି ବିଚକ୍ଷଣ । ଯା ନାମ ପୀତାମ୍ବର ବିଧାନ ।
ବୀର ବେନପୁରେ ସମ ତାହିଁ ଅନ ଯେନ ଏ ବୀରବର ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ୧୬ ।
ତେଜେ ପ୍ରଭାକର ରୂପେ କାମ । ଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣିନେ କବି ଅକ୍ଷମ ।
ବୀରତ୍ୱ ଶ୍ରବଣେ ଅତି ଦରଲେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ହୃଦେ ବୃଥା ଭ୍ରମ । ୧୭ ।

ଚତୁର୍ଥ ଭ୍ରାତା ଗୁଣସାଗର । ପଦ୍ମନାଭସିଂହ ନାମ ଯାର ।
ଏ ମହୀମଣ୍ଡଳେ ଯାକ କେବା ଅଛି ତାଙ୍କ ସମକକ୍ଷ ବୀରବର । ୧୮ ।
ତେଜେ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ବ ଅନଳ । ଧୃତ କୋପନ୍ତେ ଅଚଳ ।
ନ ଅସି ପାଣ୍ଡବ ଦଳେ ଦୂର ହୁଅନ୍ତି ଖଡ୍ଗଚୂଡାମଣି ଏ ନକୁଳ । ୧୯ ।
କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ରାମମୋହନ । ସ୍ୱରୂପେ ମୋହେ ମହିଳାମନ ।
ଆନ ଉପମା ଏ ଅବନୀତଳେ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ସହଦେବ ପରି ଘେନ । ୨୦ ।
ଗୁରୁ ନୃପଙ୍କ ସେବନେ ରତ । କରୁଥାନ୍ତି ଯେଣୁ ସେହୁ ଦକ୍ଷ ।
ତେଣୁ ସଦା ତାଙ୍କ ସୁଯଶଭାର ହୋଇଛି ମହୀମଣ୍ଡଳେ ଖ୍ୟାତ । ୨୧ ।
ହେଣୁ ରାମ ଉପାସକ ସର୍ବେ । ନନ୍ଦସୂତ ଯେପରି ପାଣ୍ଡବେ ।
ଦେବୁପରି ଦୟାଶୀଳ ହୋଇଛନ୍ତି ପଞ୍ଚଭ୍ରାତେ ସୀତାକାନ୍ତ ଏବେ । ୨୨ ।
ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କର ନୃପବର । ପାଳୁଛନ୍ତି ନିଜ ପ୍ରଜାବାର ।
ଏ କଳ ହୋଇଛି ସେ ଦ୍ୱାପର ପରି ଏଥା ନାହିଁ ଏଥି ମାତ୍ସ୍ୟଧର । ୨୩ ।

ଦଳେ କଦମ୍ବ କୁଳ ମଣ୍ଡନ । ବରଗୃହିଲେ ମୋଦେ ଅସ୍ଥାନ ।
ବସି ଅଛନ୍ତି ଯେତ୍ତ ଅମାତ୍ୟ ବୃନ୍ଦ ଇନ୍ଦ୍ରସଭାପରି ଅନୁମାନ । ୨୪ ।
ଦେବଗୁରୁ ପରି ଶତଶତ । ତହିଁ ଅଛନ୍ତି ପଣ୍ଡିତବ୍ରାତ ।
ନ୍ୟାୟ ବେଦାନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ବିତର୍କ କରୁଛନ୍ତି ହୋଇ ହୃଷ୍ଟଚିତ୍ତ । ୨୫ ।
ପଦ୍ମଭବ ସମାନ ଭୂସୁରେ । ଜପନ୍ତି ବେଦଗାନ ମୋଦରେ ।
ଗ୍ରହଗତି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା ଦ୍ୱିଜବରେ । ୨୬ ।
ନାରଦଙ୍କପରି ଧନ୍ଧବରେ । ବାଉଛନ୍ତି ବୀଣା ସ୍ୱ ମଧୁରେ ।
ଗନ୍ଧର୍ବ ଜନ ଗାୟକ ବୃନ୍ଦ ମିଳି ଗାବନ୍ତି ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ୱ ସୁସ୍ୱରେ । ୨୭ ।
ଯୁବଜନ ଧୈର୍ଯ୍ୟକମ୍ପାକାରୀ । ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି ଗଣିକା ନାରୀ ।
ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରକେ ସର୍ବଜନ୍ତୁ ମାନ ଅପସରି ଯିବେ ଥରପର । ୨୮ ।
ଭଜରଞ୍ଜନର କୀର୍ତ୍ତିସାର । ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ବନ୍ଦୀବାର ।
ଯାଚକେ ନିଜ ନିଜ ଇଚ୍ଛାନୁରୂପେ ପାଉଛନ୍ତି ଧନ ରତନ ଚୀର । ୨୯ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଧର ହିଂସ୍ର ବୀରେଶ୍ୱର । ସଙ୍ଗତେ ଯେନ ଭ୍ରାତା ଚତୁର ।
ଅଷ୍ଟ ଅବଧାନୀ ହୋଇ ବଜେ କରଛନ୍ତି ରାଜ ସିଂହାସନ ପର । ୩୦ ।
ଏ ସମୟେ ଦ୍ୱାସ୍ଥ ଯୋଡ଼ କର । ବୋଲେ ଶୁଣିମା ବୀରାଧୀଶ୍ୱର ।
କମିଷନରଙ୍କ (୧) ବାର୍ତ୍ତାବହ ଏକ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛି ସିଂହଦ୍ୱାର । ୩୧ ।
ଶୁଣି ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ନରେଶ । ଶୀଘ୍ର ଆସୁ ପାଶେ ଯେନିଅସ ।
ଆଦେଶ ପ୍ରମାଣେ ଅନନ୍ତ ବଳମେ ଦୂତେ କଗ୍ଲଇଲ୍ ସେ ପ୍ରବେଶ ।
ସାହେବଦୂତ ସ୍ଥାଣମାତ୍ରରେ । ପତ୍ର ଦଉ ବଳି ନୃପବରେ ।
ପାଠାନ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୋଦ ଲଭ ଚତ୍ତେ ପୁରସ୍କାର ବହୁଲେ ତାହାରେ । ୩୨ ।
ଚତୁର୍ଭ୍ରାତର ନରବରେଶ । ପାଠନ୍ତୋପାନ୍ତେ ସେ ଦେଲେ ଆଦେଶ ।
ରାଷ୍ଟ୍ର କଟକେ ଯାତ୍ରାର୍ଥେ ତଥ୍ୟ କର ଏକ ବଶିଷ୍ଠ ଶୁଭ ଦିବସ । ୩୪ ।
ଆଜ୍ଞା ପରିମାଣେ ଶୁଭଧନ । ଅନୁକୂଳାର୍ଥେ ହେଲ୍ଲ ବିଧାନ ।
ତନ୍ତୁଁ ସଭା ଭଙ୍ଗେ ହର୍ଷଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସର୍ବେ ଗମିଲେ ଯେ ଯା ଭବନ । ୩୫ ।
ଯେ ରାବଣ ବଂଶ ଧ୍ୱଂସକାରୀ । ଜନକସୁତା, ଯା ମନୋହାରୀ ।
କବି ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶପଦେ ଛନ୍ଦ ଶେଷ କଲେ ତାଙ୍କ ପଦକଞ୍ଜ ସ୍ମରି ।

ପଞ୍ଚଦଶ ଛନ୍ଦ ।

ରାଗ—ବଡ଼ଜାମୋଦ ।

ଶୁଣ ଅହେ ସୁମନେ   ବଶିଷ୍ଠ ଶୁଭ ଦିନେ
ନରେଶ ବହୁ ଅନୁକୂଳ ।
ଗହଣେ ଚତୁରଙ୍ଗ   ବଳ କର ସଙ୍ଗ
ଗମନ୍ତେ ମଣ୍ଡି ଠେଲ ଠେଲ ସେ ।
ପଦଭରେ ।
ବସୁଧ ପଥରୁ ଚ ଧରେ । ମୃଣ୍ମରବେ ଅନନ୍ତ (୨)-ଫୁ ରେ ।

୧ । ରାଷ୍ଟ୍ର କମିସନର ସାହେବ, ୨ ଅହାଶ ।

ଅନନ୍ତ ଧୈର୍ଯ୍ୟଦାୟୀ ଛାଡ଼ିବା ଇଚ୍ଛାକର
ଧରଣୀ ବନ୍ଧନରୁ ଧରେ ସେ । ୧ ।
ମାଡ଼ି ବନ ଶଇଳ ବଢ଼ୁଁ ଗମନ ବଳ ।
ପ୍ରଳୟକାଳ-ଅଗ୍ନି ତୁଲ ।
ସିତ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ-ଜାଲ- ଜାଲ ଫେନ ମଣ୍ଡୁଳ
ବାଦ୍ୟ ସ୍ୱନ ଗର୍ଜନ ମେଳ ସେ ।
ଧୀରେ କଳ ।
ଝଷବୃନ୍ଦ ତୁରଙ୍ଗକୁଳ । ମକର ପର ବର-ପଲ ।
ବାରବାଣ ସୂଚଳ କୂର୍ମପତ୍ର ସଙ୍କୁଳ
ଗଢ଼ ବଡ଼ର ଭାଠ-ମାଳ ସେ । ୨ ।
ଭୂଜଗ ଲକ୍ଷ ଯହିଁ ଭୂଜାବଳୀରେ ଶୋହି
ଉଇଁଚୀ ନର୍ତ୍ତକୀ-ନର୍ତ୍ତନେ ।
ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପ୍ରକଟ ରଭସ ପର ଦୃଷ୍ଟି
ଭୂଷାଇବ ଦେଖନ୍ତି ମନେ ସେ ।
ବନା ମଠ ।
ରହିଁ ଭୂପଢ଼ବର-ଥାଟ । ପ୍ରକଟ ପଦଗ-କୁଦାଟ ।
ଟାଣ ନିଶାଣ ସ୍ୱନ ବାଦ୍ୟ ଜଳଗର୍ଜନ
ପରେ ଶୁଣି ପାଉ ଶଙ୍କଟ ସେ । ୩ ।
ଦଣ୍ଡଧର ହୃଦର ଗମନ୍ତେ ଚକ୍ରଧର-
ସିଂହ ପର କୁବର-ବାର (୧)
ପଥେ ସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନରେ ସବ ଶଇଳ ଯା'କେ
ଦଅନ୍ତି ଅଦନ ସମ୍ଭାର ସେ ।
ବଣେଷର ।
ଏହି କାମନା ତୋଷ ଦେବେ । ଅମ୍ଭଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ (୨) ନ ଦେଖିବେ ।

୧ ପୃଥ୍ୱୀପତିସମ୍ଭୂତ ୨ ଦସ୍ପା ।

ଦୟାଶୀଳ ଅବନୀ- ବର କୃପାଶ୍ରୁ ବାଣୀ
କର୍ଣ୍ଣରେ ଯେତେ କରୋଉଥିବେ ସେ । ୪ ।
ବେନି ଦ୍ୱିଗୁଣ ବନେ ଭୂପାଳ ଏ ବଚନେ
ପରବେଶ ଗ୍ରହନ୍ତେ ।
ଚକ୍ରଧର ଦେଶସ୍ଥ ବନେ ଶ୍ରେଣି ସେ ପ୍ରସ୍ଥ-
ବାଳୀଅବଳୀ କ ଉତ୍ସୁକେ ସେ ।

ଆଲସ୍ୟର ।

ବଷଯ୍ତ୍ର ବହ୍ନଣ ଅନ୍ତର । ଆବୋଧ୍ୱ ଜଗତ ଉପରଂ ।
ବନ୍ଧେବନେ ଭୂପତ୍ତ ସ୍ୱବଧଚଲ ରଭ-
ଧତ ମଦରେ ମତ୍ତ ଭର ସେ । ୬ ।
କେ ବୋଲଇ ସଙ୍ଗିନ କ ଯୋଗରେ ରତନୀ
ଅଜ ଅମ୍ବର ଥିଲ୍ଲ ପାଛୁ ।
କୋଟି କୋଟି ମଦନ ସୁଷମା ଅସମାନ
ପୁଂସ ରତନେ ଦେଖିଲ୍ଲଇଁ ସେ ।

ସନ୍ଦେହ ।

ଦିବ ସ୍ୱହିରେ ଶିବଜନ୍ମା । ପୂଜ୍ଞ ଯୋଗରେ ଥିଲ୍ଲ ବାମା ।
ଚକ୍ରଧର ଦେଶସ୍ଥ- ଅଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କଣ
ବଧି ହେବ ସେ ତ୍ରିପୁରଣା ରେ । ୭ ।
କେ ବୋଲେ ସଖି ଦେଖ କ ପରସନ ମୁଖ
ହସିଲ୍ଲ ତ୍ୱାମ୍ଭେ ଶୋଭ୍ୱ ପାଏ ।
ଲକ୍ଷ ବଚନେ ଯୋଖ ଦେନ୍ତୁଁ ଶୀତମୟୂଖ
ଭାବନା ବଣେ କ୍ଷୀଣ କାମ୍ପେ ସେ ।

ସନ୍ତଭକ୍ତୀ ।

ହିନ୍ଦୁସୀତା-ଯୋଗରେ (୧) ଶ୍ରାନ୍ତି । ମନାପି ଥିବ ଯେ ସୁନ୍ଦରୀ ।

---

୧ ଗଙ୍ଗାସାଗର ସଙ୍ଗମରେ

ତା ସ୍ୱଳ୍ପପନ ତନା   ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ନଗ୍ନତା-
ଗଣ୍ଡେ ଚୁମ୍ବିବେ ଏ କ ରସି ରେ ।୭।
ବୋଲଇ କେ ପ୍ରବୀଣା   କଉକର ଲକ୍ଷଣା
ବାହୁ ଯୁଗରେ ଭଣା ପଦ୍ମ ।
ନୋଝୁ ଯାତ୍ରା ଭୁଲାଣ   ଶସ୍ତ୍ର ଯାଙ୍କେ ବଳ (୧)
ଲୋକେ କଣ୍ଟକାବଳୀ ବନ୍ଧୁ ସେ ।

ଘଡଚଣ୍ଡ ।

ଦେଇ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ତୁଳସୀ । ଯେ ଥିବ ରମାଧବେ ତୋଷି ।
ତାଙ୍କୁ ସିନା ନାଗର   ଭଞ୍ଜବେ ଏ ଭୁଜର
ଭରେ ମାତ୍ର ପାରିବେ ଜଣି ସେ । ୮ ।
ମତ୍ତକାଶିନୀକୁଳ   ଦରଶନେ ଭୂପାଳ-
ସୁଷମା ଏମନ୍ତ ବାଣୀଢ ।
ସ୍ତୁଅନ୍ତେ ବୋଲ୍ଲବୋଲ   ଯଥା ଚଟ ପିତୁଳୀ
ଧାରଣ କଲେ ସେ ଛନ୍ଦକ ଯେ ।

ରଣରଣ (୬)

ବାଣ ମାରଣେ ସ୍ତମ୍ଭବଶେ । ଉହ୍ଲେ ଗୃହଁ ବନିଟିଶେ
ନଳ ଅଳଗର୍ଜନ   ଦ୍ୱୋ ଏ ଘନକୁ ଘନ
ଭଳ କଣ୍ଠକେ ପରବେଶେ ଯେ । ୯ ।
ଦିବ୍ୟ ମନ୍ଦରେ ରତ୍ନ   ମଣ୍ଡୀକ ଦ୍ୱବଗଲ
ନରେଶ ଏ ଭୂଷ ଭୂଷିତ ।
କର କବେ ଗମନ   କହୁବ ତାମ୍ରାନନ
ଲମ୍ଭୁବେ ଅମ୍ବର ଅଗଣ ସେ ।

ମନ୍ତ୍ରିବର ।

---

୧ ପଦ୍ମନାଡ଼ି ମୃଣାଳ ।

ଯେ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରଙ୍ଗେ ବୋଲ ଗରେ । ମିଳିଲେ ସାଦେବ ଛାମୁରେ ।
ମହାରାଜ ଅଗତ ଭାଷ୍ଟି ମନ୍ତ୍ରୀ ତ୍ୱରିତ
ଶୁଣି ସାଦେବ ପ୍ରମୋଦରେ ସେ । ୧୦ ।
ରାଜମନ୍ତ୍ରୀ ମେଳାଣି ଦେଇ ସାଦେବ ମଣି
ସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ ଡକାଇ ତ୍ୱରିତ ।
ଦର୍ବ ସାଦେବଙ୍କୁଳ ମଣ୍ଡପାଳ ସକଳ
ଅଣାଅ ଏ ଭାଷ ଭାଷିତ ସେ ।

ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣ ।

ଲେଖ ପ୍ରେଷିତ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ । ତାମ୍ରାନନ-ମନ୍ତ୍ରୀ ଜବନେ ।
ରାଷ୍ଟ୍ର କଟବେ ଅସି ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର ନିବାସୀ
ଭୂପାଳ ପ୍ରବେଶ ସେ ଦନେ ଯେ । ୧୧ ।
ବେନି ଦନେ ସାଦେବ ସମସ୍ତ ମଣ୍ଡପବ
ସଭା କରତ ବସି ମେଳେ ।
ସଭା ଶୋଭା ବଧାନ କବି ନୋହେ କଥନ
ଯା ଯୋଗ ଲକ୍ଷହିଁ ନ ମିଳେ ସେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଧର ।

ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ବଳେ କରାଇ । ସେ ବର ସଭାରେ ବସାଇ ।
ଅନ ଭୂପତ ତାର ସଭା-କନ୍ଦରେ ଦୂର
ଦରବର କ ବଧୂ ଶୋଭ ସେ । ୧୨ ।
ଏ କାଳେ ତାମ୍ରାନନ ହେମମୟ ବସନ—
ନିର୍ମିତ ସାର-ସଜମାନ ।
କଲ୍କା (୧) କାଉବାଣ ଯେ ବଶିଷ୍ଟ କୃପାଣ
ସୁରଙ୍ଗଣୀ ଗାରବେତନ ସେ ।

୧ ରାଜାମାନଙ୍କ ପଗଡ଼ିରେ ଥିବା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ବଗପକ୍ଷି ।

ମହାରାଜ ।

ବାହାଦୁର ପଦ ଲଗନ । ବହୁତ ଯଉଁ ପକ୍ଷେ ଯେନ ।
ସମସ୍ତ ସଭାବରେ   ଅଣାଇଁ ଭଖୁଁ ନରେ
ଶ୍ରୀଷଟେଣ ଭଣି ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଯେ । ୧୩ ।
ସମସ୍ତ ଯଣମାନ   କରାଇ ପରଧାନ
ସ୍ୱହସ୍ତେ ଚାମ୍ରାନନ ବର ।
ଉଷ୍ଣୀଷ ବାନ୍ଧି ଶିରେ   କଲବା ଚଥ୍ୱପରେ
ବସାଇ ହଣ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସେ ।

ବଧାରଣେ ।

ଦେଇ ବାରବାଣ କୃପାଣ । ସନନ୍ଦପତ୍ର ସମର୍ପିଣ ।
ବୋଲେ ଭୂମ୍ବର ଥକ —   ଠାରୁ ଶ୍ରୀ ମହାରାଜ
ବାହାଦୂର ପଦ ପ୍ରମାଣ ଦେ । ୧୪ ।
ପଦ ବରଚ ଦତ୍ତ   ଚାମ୍ରାନନ ହୁରନ୍ତ
ସ୍ୱାସନ ତେଜ ଉଠି ଖର ।
ବନ୍ଧୁ ଅନ୍ତର ଶିର —   ଟୋପର କ ମୋଦର
ମହାରାଜେ କୃତ ଜୁହାର ସେ ।

ଚତୁସ୍ତ୍ରେ ।

ଦରବରେ ମେଲାଣି ଦେଇ । ଚାମ୍ରାନନ ସଙ୍ଗେ ଚଷାଇ ।
ସେ କାଳେ ବାଦ୍ୟସ୍ୱନ   ନଲଗର୍ଜନ କନ-
ମୃଣଉଛବେ ନଭ ପୂରଇ ସେ । ୧୫ ।
ବାପଲୁ ଗମୁଁ ନର-   ଇନ୍ଦ୍ର ରଜତ-ଚନ୍ଦ୍ର
କରକା ବୃଷ୍ଟିବନ୍ତ ସତ ।
କଷ୍ଟାଉଁ ଶରଣୀରେ   ପାତସେ ଧରଣୀରେ
ସୁଧାବଲେପନ ଯେମନ୍ତ ସେ ।

ଷଟ୍‌ପଦ ।

ମେଳ ହୋଇ ଲୋକ ଅନେକ । ନେମାନ୍ତୁ ଚତ୍ର କ ଉତ୍ସ୍ବକ ।
ଶୁଭେ ଅନନ୍ଦ ବାଦ କବା ପ୍ରହର ଏକ
ନଅନ୍ତ ହୋଇ ଡାକ ହାକ ସେ । ୧୬ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଧର କେଶରୀ ବନ୍ଧୁ ଉତ୍ସବ କର
ତୋଷି ଯାଉକେ ବସୁଦାନେ ।
ବେନ ଦବସ ରହ୍ତ ତହିଁ ମେଲାଣି ହୋଇ
ଷାଦେବ ପାଶରୁଁ ସୁମନେ ସେ ।

ମହାରାଜ ।

ବାହାଦୁର ରଙ୍ଗଣୀଧ୍ୱଜ । ଅଗ୍ରେ ଉଡ଼ାଇ କ ବଗ୍ରଜ ।
ବାଜେ ବାଦ୍ୟ ସମାଜ ସାଦ ପଦଗ ଗଜ
ହସ୍ତି ଘରକ ହୋଇ ସଜ ସେ । ୧୭ ।
ହୋଉଁ ବାହାର ବଳ ଲକ୍ଷକୂଳ ବରୂଳ
ମହାରାଜ ସ୍ୱଭ୍ରାତ ମେଳ ।
ଗମନ କ ଚପଳ ଗ୍ରଥା ସୁବର୍ଣ୍ଣାଚଳ
ସେ ଦନେ ପ୍ରବେଶ ତହ୍ଲାଲ ସେ ।

ରହ ତହିଁ ।

ଲହ ଲେଖ ଭ୍ରାତ ପାଶକୁ । ପ୍ରେଷିତ କଲେ ସ୍ୱବାସକୁ ।
ଲେଖ ଲଭ ହରଷ ପୀତାମ୍ବର ପଶ୍ଚାସ୍ୟ ।
ନଗ୍ରେ ବହାଇ ଉଛବକୁ ସେ । ୧୮ ।
ପିଟାଇଲେ ଘୋଷଣ ସ୍ୱନ କର ଶ୍ରବଣ
ସାଜିଲେ ସାଦପଦଗଣ ।
ପତ୍ରକ ଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣୀ ଗଜ ବାଜୀ ଅଗଣି
ନଳଧାସ ଧନୁ ଧାରଣ ସେ ।

ମୃଗଶିର ।

ଦ୍ୱାରେ ସମସ୍ତ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ । ବରଜଳଅଳ ଅଣାଇଁ
ବେଶସ୍ୱ ପୀତାମ୍ବର   ସନ୍ଧର ସାନୁଜର
ବେଶୋତ୍ତମେ ବାହାର ହୋଇ ମେ । ୧୯ ।
ବଳ ସଙ୍ଗ ଗମନ   କରନ୍ତେ ସ୍ୱଦେ ଦେନ
ଦନ୍ତୁଡ଼ି ଅମ୍ବାର ସଉଡ଼ ।
ଖରସୁଅଁ ନଂଗର   ପାର ହୋ ସତ୍ୱର
ଭୂରସ୍ପବଳ ଦେଷ୍ଟ ପନ୍ତ ସେ ।

ବଦ୍ୟମାନ ।

ନଳଗର୍ଜନ ଘନ ଘନ । ସ୍ୱନ ପ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିଭୁବନ ।
ପଞ୍ଚ ଭ୍ରାତା ଏକତ୍ର   ହୋଇଁ ସ ଆନନ୍ଦର
ବୃନ୍ଦ ଯେ ଯାହା ବଧ୍ୟ ମାନ୍ୟ ସେ । ୨୦ ।
ଦାଣ୍ଡି ଭଞ୍ଜା ଗ୍ରାମରେ   ଭୂମିଶ ସବଲରେ
ଯେ ନବ୍ୟକର୍ମ ବଢାଇଲେ ।
ମଣୋହି ଅନ୍ତେ ଭୂପ   ଭଞ୍ଜି ବଲ କଳାପ
ଉଭୟେ ତନ୍ତୁଁ ବାହାରିଲେ ସେ ।

ଜବନରେ ।

ପ୍ରବେଶ ଖରସୁଅଁ ପୁରୀ । ନଳଅଳ ଗର୍ଜନ ବଢ ।
ବନା ସନେ ଭଦ୍ରର   ପାଢ ଥରକୁ ଥର
ଝଭର ନଗ୍ରଜନେ ସ୍ୱର ସେ । ୨୧ ।
ପୁଣି ଜନାଁ କର-   ଘଲ ମଣିଲେ ସ୍ୱର
ଘନ ନକଟ ଘୋଟି ଅଛେ ।
ସୁରଙ୍ଗଣୀ କେତନ   ଚଞ୍ଚଳା ବଦ୍ୟମାନ
ବେଲକୁ ବେଲ ଝଳ ଦଶେ ସେ ।

ଚଳନ୍ତି ବ୍ରଜ ।

ପୂର୍ବ ନଭମଣ୍ଡଳେ ପାଂଶୁ । ବଦୃଶ ହୋଇଲେ ତଣ୍ଡାଂଶୁ ।
ମତ୍ତ କୁଞ୍ଜରରବ ସ୍ତନତ ହିଁ ସ୍ତରବ
ମିଥ୍ୟା ନ ପେନଲେ ଏ ବର୍ଣ୍ଣେ ସେ । ।୧୨।
କଟକର ନିକଟ ଥାଟ ହୋଇଁ ସ୍ତବଟ
ଫରକେ ଫରକ ଝାଡ଼ନ୍ତ୍ର ।
ଲୋକନେ ନଗ୍ରନର ଦେଖିଲେ ଚକ୍ରଧର
କେଶରୀ ଭୂପତି ଅପନ୍ତ୍ର ସେ ।

ମହାସ୍ନାନ ।

ଏ କାଳେ କଟକ ମଧ୍ୟରେ । ବଜଯ୍ତେ ସହୃତ ସୈନ୍ୟରେ ।
ଶୋଭା ଗୃହଁ ସେ ପ୍ରସ୍ଥ- ନାସ୍ତିଏ ହେଲେ ପାର
ମନ୍ଥଣରେ ନିରନ୍ତରେ ସେ । ୧୩ ।
ଏ ସମ୍ଭବେ ଭୂମୀଶ ଗୃହିବସା ପ୍ରବେଶ
ତାମ୍ରାନକେ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ।
ତହୁଁ ଜବେ ବାହାର ହୋଇ ସୁନ୍ଦରବର
କଟକେ ମିଳ ବରଗୃହ ସେ ।

ମହୋତ୍ସବ ।

ନଗରଯାକେ ମନ୍ଦିବର । ବାଦ୍ୟସ୍ୱନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିପୁର ।
ତିଳା ପଥରେ ବାଳା ଯା ଦଦ ଲାଗି ହେଲା
ପୁରେ ସେ ପ୍ରଭୁ ମହେଶ୍ୱର ହେ । ୧୪ ।

ଷୋଡଶ ଛାନ୍ଦ ।

ରାଗ—ବାରାଡ଼ି

ରତ୍ନମଳ-ମହୋତ୍ସବକର ସିଂହକୂଳ ସୁକୀର୍ତ୍ତିପାରବସ ।
କର ଶ୍ରବଣ କରଇ ପ୍ରକାଶ ।
ନଳାଂଶରୁ ମହାରାଜ ବାହାଦୁର ପଦ ଲଭ ନରବର ହେ ।
ସୁମନେ ।
ସ୍ୱଭବନେ ହରଷ୍ଟ ଉତ୍ସବ । ବସ୍ତୁ ଦାନରେ ପୋଷିତ ଭୂଦେବ ।
ବେଧା ବଧାନେ ଭୂପତ୍ତ ମାନ୍ତ ଯଥା ବହନ୍ତ ବରଣେ ସବ ହେ ।୧।
ବସ୍ତୁ ଶିଳାର୍ଚ୍ଚନ ବଡ ପ୍ରଭବନ ପ୍ରୀଣନ (୧) କୃତେ ପିତୃଗଣ ।
ସବଧାନେ ବରଚନ୍ତ ତର୍ପଣ ।
ଯଜ୍ଞ କର୍ମେ ବଳାଇତ ଚନ୍ତ୍ର ଧୀରାନନ୍ଦ ଶୁଣନ୍ତ ପୁରାଣ ସେ ।
ରାଜେନ୍ଦ୍ର ।
କର ବଇରଚନ୍ଦ୍ର ଚଖଣ୍ଡିତ । ସୁଚବନ୍ତ ସତ ପ୍ରଜା ପାଳନ୍ତ ।
ଦ୍ୱିଜଗଣ ହେମଦାନେ ମୁଦକୃତ କଲ ଦାଶ ସାରସ୍ୱତ ସେ । ୨ ।
ଛନ୍ଦ୍ରାନୁସର ବଗ୍ରୋଧଦର୍ପ ଦଳ କରନ୍ତ ଚତୁରଙ୍ଗ ପେଶି ।
ସାଧୁଶ୍ରେଣୀ ଖଳକୂଳ-ବନାଶୀ ।
ଶ୍ରୀହୋଷ୍ଟ ବର୍ଷାରେ ନାଣାରାଢ଼ ପଦ (୨) ଦତ୍ତେ ବଡ଼କୂଳ ହୋଷି ସେ ।
ରାଜେନ୍ଦ୍ର ।
ତଥ୍ୟ ରଖାଇ ସଉତମାନଙ୍କେ । ବସି ଲର୍ପିତ ହେବାକୁ ପଥିକେ ।
ଚଳତ ବଷୟ୍-ଶଙ୍କଟ ପଡନେ ମନ୍ତ୍ରିମନ୍ତ୍ରଣା ସ୍ୱବାହେ ସେ । ୩ ।
ବନବହ୍ନିନ ଶରଣୀରେ ଚଡ଼ାଗମାନ ମଗ୍ଧର ବଇଗ୍ରଇ ।
ଶୂରପଣେ ବଶ୍ରେଣୀ ପର ମଗ୍ଧ ।
ଛନ୍ଦ୍ର ନୋହେ ପଦ୍ମ ପଦ୍ମ ଚତୁରଙ୍ଗ ବଳେ ବହ୍ନିକଚ ହୋଇ ରେ ।

୧ ଅଭାଦନ, ୨ ଶୀତନବାରକ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଛତା ।

ରାଜେନ୍ଦ୍ର ।

ଯୋଦ୍ଧାବଳୀ ବଳବାନ ବୀର ଗଣ । ଶତ୍ରୁ ଖରେ ଅଶୁଗ ହୋଏ ଉଣା ।
ଏ ବଧି ବଧିରେ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସିଂହ ରାଜ ସୁଖୀତ ଜସୁଣା ହେ । ୪ ।
ଅବର ବଦେବର୍ଣ୍ଣିକା ବର୍ଗଜନ ମହୀଶାଉଶେଷେଙ୍କ ବଧାନେ ।
ତୁଳାଇବା ସମ ନ ଦଶେ ଅନେ ।..
ଯାଂରେ ବଅନ୍ତାଇଁ ଲକ୍ଷ ଅବା ଇନ୍ଦ୍ରାଉଶେଷେକ ବଦୃଷ୍ଟି ଜନେ ହେ ।

ସୁମନେ ।

ଗୁରୁମଣ୍ଡପେ ସିଂହାସନ ପରେ । ଧରଣୀଶ ବଜେ ପୂର୍ବମୁଖରେ ।
ବାମାଙ୍କେ ମହିଷୀ ଧୃତ ଶଙ୍ଖ ଚର୍ମ ସ୍ଥିତ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ହେ । ୫ ।
ଉତ୍ତମୁକୁଟ ରୂପ ପଟ୍ଟମହିଷୀ ଉଭୟ ଶିରେ ବରାଜନ ।
ଯା ଗୁଣ ଉପମାକୁଳେ ନାହନ ।
ବସନ୍ତଚୀର-ପରଧାନୀ ହେମାଭରଣ ଭୂଷଣେ ଝଳନ ସେ ।

ସୁମନେ ।

ଗୁରୁ ଅତପତ୍ର ସିତ ଅସିତ । ଭୂପ ପାର୍ଶ୍ୱେ ଉଭେ କ ଶୋଭିତ ।
କୋଟି କୋଟି ପରବାର ସୁଖଦ ଚାମର ଚାଳନ ବହୁତ ଶେ । ୬ ।
କର୍ମାରମ୍ଭେ ବନ୍ଦୀଗଣେ ବପ୍ରବାଜ ସ୍ୱକୁଳ-ପୁରୋଧା-ପୂଜନ ।
କର କେଶବ ପ୍ରତମା ରାଜନ ।
ହେବାକୁ ବରଦ ବସନ୍ତ ପୁଚୀର ଚନ୍ଦ୍ରାଭରଣେ ମଣ୍ଡିତ ହେ ।

ସୁମନେ ।

ମେଳ ହୋଇ ଦ୍ୱିଜାବଳୀ ବେଦୋକ୍ତ । ସୁବଧାନେ ବାକ୍ୟ ମୁଖେ ଭଣିତ
ପୂରବୃନ୍ଦ ତୋଷେ ଜଭୁ ମଚେ ପୃତ ଧାର ନଳେ ରଚ ଦଣ୍ଡି ହେ ।୭।
ଶଙ୍ଖାଦ ବାଦ୍ୟ ବାଦନେ ସ୍ୱନପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଭୁବନ ।
ଦ୍ୱିଜୋତ୍ତମେ ଦେନ ତୀର୍ଥ -ଭୂ-ବନ ।
ଶାତ କୁମ୍ଭ କୁମ୍ଭେ ମିଳ ମହାରାଜ ଶିରେ କରାନ୍ତି ସ୍ନାନ ହେ ।

ସୁମନେ ।

ବାଜ ବାଜୁ ବରଷି ନୃତ୍ୟକର । ଏକାଳେ ସୁମଙ୍ଗଳ ଗୀତ ଦ୍ବର ।
ମଙ୍ଗଳ ରାଗେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁଳେ ତଥି ଶୁଦ୍ଧ ଗାଯୃକ ବସ୍ତାଗ ଯେ ।୮।
କର ହରଚନ୍ଦ (୧) ସାଜ ରଖି ନୃପ ପୁରତେ ଗଜ ବାଜପାଳ ।
ପ୍ରଜା ଖାରବେଶେ ଚୈନ୍ୟ ସକଳ ।
ପରଶ୍ଚପର ଅଭିଷେକ-ମଣ୍ଡପେ ବସ୍ତ୍ରଚ୍ଛଦ ଜ ମଙ୍ଗୁଳ ଯେ ।

ସୁମନେ ।

ବାଜେ ବୀର ଘୋଷଣ ବିକରାଳ । ସ୍ବନେ ବଦମ୍ବ କୃତ ପରଜ୍ବଳ ।
ନ ଥିଲା ନୋହିବ ନାହିଁ ଅଭିଷେକୋତ୍ସବ ସମ ପ୍ରଭିତ୍ତୁଳ ହେ । ୯ ।
ବନ୍ଧୁ ଜନ ଜନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ବଦନେ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ ହୋଇ ।
ଏ କାଳେ ସ୍ଥତବ୍ରରେ ନରସାଇଁ ।
ବୋଧି ଭୂପ୍ରରେ ବସ୍ତ୍ରଦାନେ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଭୋଜନେ ତୃପ୍ତି କରାଇ ହେ ।

ସୁମନେ ।

ଚତୁଗ୍ରରେ କରବର ଆରୋହି । ସଚଳେ ନଗ୍ର ଭ୍ରମଣେ ବିଜୟୀ ।
ଶାରଣ୍ଡଷ ଦେବ ଦର୍ଶନାନ୍ତେ ପୁରେ ବାହୁଡ଼ ଭୃତ ମଣୋହିଁ ଯେ ।୧୦।
ଯାହା ଅଭିଷେକୋତ୍ସବ ବର୍ଣ୍ଣି ଅପୂ ଅନନ୍ତ-ମୁଖ-ଲାଳାଇତ ।
ବକବୃଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ଉମାସୁତ ।
ଯେନ ତ୍ରିଲୋକେ ଅନେକେ ଭୁବିବଲେ ବର୍ଣ୍ଣିବାରେ ସାମରଥ ହେ ।

ସୁମନେ ।

ଏ ଅନ୍ତେ ଶୁଣିମା ଅନ ଚରିତ । ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସିଂହ ଚରୁବ ଗ୍ରୁତ ।
ଯେନ ସଙ୍ଗେ ବୈରିସମାଜି ବିନାଶି ପ୍ରଜା ବତ୍ସଳକ କୃତ ଯେ ।୧୧।
ସ୍ବର ଭୂମ୍ନର ପୂଜନେ ରଭ ଭୂପ ଯେ ଫଳ୍ତିଁ ଜାତ ତପ୍ତସ୍ତ ।
ସ୍ବପମାରେ ଦର୍ପକ ଦର୍ପ ହତ ।

---

୧ । ହାତୀ ଘୋଡ଼ା ସମୂହ ।

ଯାହା ବଂଶର ବଶୋର ପ୍ରାପ୍ତ କୋଉଁ ଉପମା ଅପଚରଭ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ବଂଶମୂଳ ଅଟେ ଅଭ କୋବଦ । ଜନ୍ମ ବହୁଛ ଯୁବରାଜ ପଦ ।
ନୋହିଲେ କାହିଁକ ଡାବ ଶୋର୍ଯ୍ୟ ଭାରତମେ ନ ବର୍ଣ୍ଣନା ହଦ୍ୟ ହେ ।
ଚନ୍ଦ୍ରଧର ସିଂହ ଶକ୍ତବଣଗତ ଗୋବନ ନାମେ ମନ୍ତ୍ରିବର ।
ଭୂଶନା (୧) ସମାନେ ସୁବୁଦ୍ଧିସାର ।
ଯାହା ମନ୍ତ୍ରଣାବଳେ ପରନଦ୍ଭ ସେବନ୍ତ ଭୂପ-ପଦୁରେ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ଅବର ପାତ୍ରାଳ ଗୁଣ ମନ୍ଦର । ଯେତେ ଅବର ଭୂପ ସଭାଧୀର ।
ବଦ୍ୟାବାଗୀଶ ତର୍କପଞ୍ଚାନନ ବାଚସ୍ପତି ତର୍କାଲଙ୍କାର ସେ । ୧୩ ।
ତର୍କ ଚୂଡ଼ାମଣି ନ୍ୟାୟଭୂଷଣାଦ ସମସ୍ତ ସଭାରେ ବସାଇ
ନରଭୂଷଣ ସ୍ୱଧର୍ମେ ପାଳନ୍ତି ମହୀ ।
ସ୍ୱଦେଶ-ପ୍ରଜା-ମାନସ ଜାଣି ସୁରବର ଜୀବନ ବର୍ଷଇ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ଶସ୍ୟଶାଳୀ ହୁଅଇ ଗଡ଼ବତ । ସୁମନ-ଫଳଦ ପାଦପତତି ।
ହୁଅନ୍ତି ଯେ ଯାହା ଋତୁରେ ଯତ୍ନରେ ଗାଭୀ କ୍ଷୀରବତୀ ଅତ ହେ । ୧୪
ନଚେ ମନୁଜ ସମାଜସ୍ଥାନ ଦୁଃଖେ ବାସ୍ତବସନେ ସ୍ୱଜ ସ୍ୱଜ ।
ଯର ତୁଳନା ଯହିଁ ରାଜ୍ଞ ଦ୍ୱିଜ ।
ଶୁଦ୍ଧ ପଠନେ ଅନୁରକ୍ତି ନ ଭକ୍ତି ପୂଜନେ ଦଇ ପଦାବ୍ଜ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ବାହୁକଳକୁଳ ସମରେ ବଦର । ଝଣୀ ସୁଚରିତ ସବେ ଶୂରବର ।
ଚକ୍ରଧର ସିଂହ ମହାରାଜ ବାହାଦୁର ପୁଣ୍ୟେ ଏ ପ୍ରକାର ହେ ।୧୫ ।
ପାଉଡ଼ୀ ଶ୍ରୀରାମ ବର ପ୍ରସାଦରୁ କଦମ୍ବକୁଳ ସୁଖୀରତ ।

---

୧ । ବୃହସ୍ପତି ।

କ୍ଷମଣ୍ଡଳେ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେତେ ଖ୍ୟାତ ।
ଶ୍ରବଣେ ସେମାନ ମାନସ କ୍ଷୁଭିତ ମହୋତ୍ସବ ହୋଏ ଅତ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ସ୍ୱଭାବେ ଶୁଦ୍ଧ ବଣିକ କୁବେର । ବଣିଗ୍ବୃନ୍ଦ ପର୍ଜନା ମଧ୍ୟେ ସାର ।
ବର୍ଣ୍ଣୁ ଯେଉଁ କୁଳକୀର୍ତ୍ତିସମାଜ ବୃହନ୍ନନ୍ଦି ଗଣେଶର ହେ । ୧୬ ।
ବଂଶିଲ କମ୍ପର ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥଳୁଁ ସେ ମୋ ବରଦା ଦୁର୍ଗା ଦେଣୁ ସତ ।
ବଦ୍ଧନାମ ତେଣୁ ରଚନ୍ତି କବନ୍ଧୁ ।
ଯେନ ସେ ବଂଶେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଗୁଣରତ୍ନାକର ବନ୍ଧୁ ବିଶ୍ୱନାଥ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ଧୀରବର ସେ ଗୀଷ୍ପତ ସମାନ । ଦୁଷଣ ସମେ ଭୁଲାଇବା ଅନ ।
ଦସ୍ୟାନନ୍ଧ ନାମ ସର୍ବଗୁଣଧାମ ବଦତ ତାଙ୍କ ନନ୍ଦନ ହେ । ୧୭ ।
ଇଷ୍ଟଦେବୀ-କୃପାବଲମ୍ବନବର୍ଣ୍ଣ ତାହାଙ୍କ ଚତୁର କୁମର ।
କନିଷ୍ଠ ସୁତ ନାମ ବମ୍ଭାଧର ।
ସୁବୁଦ୍ଧିଧାର ସେ ମନ୍ତ୍ରିପଣେ ନୀପକୁଳେ ପ୍ରଶଂସା ଯାହାର ହେ ।
ସୁମନେ ।
ବଦ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ତୃତୀୟ ନନ୍ଦନ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ କୁମର ମଦନ ମୋହନ ।
ଦ୍ୱିତୀୟ ସୁତ ଗଣେଶର ତୃତୀୟ ମହେଶର କବ ସୁନ ହେ । ୧୮ ।
ହେଣଉକୂଳ ଛାନ୍ଦିରାଜ ବର୍ଣ୍ଣିନେ କୀର୍ତ୍ତିସାର ନାମେ ପୁସ୍ତକ ।
କବମୋଦଦାପ୍ତି ବୁଧବୋଧକ ।
ଯେନ ଇଷ୍ଟଦେବୀ ସୁକୃପାବଶରୁ ଲେକରେ ମୁଁ ଉଦଯୁକ ହେ ।
ସୁମନେ ।
ଛନ୍ଦମୁଖେ ଏ ରସ କରୁଁ ପାନ । ଧୀର-ଉଲ୍ଲସ ହୋଇବ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ମୁଖରେ କହନ୍ତି ମୂର୍ଖ ବବୋଧକ ନାହିଁ ମୋ ଉପାୟ ଅନ ହେ ।୧୯ ।
ହେ ରାମ ଅଯୋଧ୍ୟାମଣ୍ଡନ ଶୀଭେଣ ବଣ୍ଣାମିନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦୁ-ଭୃଷଣ ।

ବଣାନ୍ତି ଭୃବାର ବରନାଶକ ।

ଵୀପୁକ୍ରା-ଲପନାଙ୍କ ଚୂମ୍ବନେ ଅଳ ଯେ ରଦ୍ଧୂବ୍ବଢଳକ ଯେ ।

ଗୀପବ ।

ପଦକଞ୍ଜ ସ୍ମର ଏ କୀର୍ତ୍ତି ରସ । ମହେଶ୍ୱର କବ ଲୁଚ ପ୍ରକାଶ ।
ଯେଜ ଅନେକ ଗୀତରେ ଛନ୍ଦ ବନ୍ଧ ବଦରଭଞ୍ଜ ଷୋଡ଼ଶ ଦେ ।୨୦।

ସମାପ୍ତ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରେସରେ ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରିତ ୧୯୨୫ ।